

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Н.В. ШАНДОВА,
Н.В МЄШКОВА-КРАВЧЕНКО,
С.А. ЛАТКІНА**

ОСНОВИ АНАЛІТИКИ

**Навчальний посібник
для студентів закладів вищої освіти**

ХЕРСОН 2023

УДК 658(075.8)

Ш 20

Шандова Н.В., Мешкова-Кравченко Н.В., Латкіна С.А.

Ш 20 Основи аналітики: навч. посіб. / Н. В. Шандова, Н. В. Мешкова-Кравченко, С. А. Латкіна. – Херсон: Книжкове вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2023. – 120 с.

ISBN 978-617-7941-91-9 (електронне видання)

У навчальному посібнику розкрито сутність та роль аналітики в системі економічної діяльності, інформаційні та організаційні аспекти аналітичної діяльності, методи та інструменти аналітичних досліджень. Запропоновано наочну інтерпретацію теоретичного матеріалу у вигляді логічних схем, таблиць. Формуванню у здобувачів здатності застосовувати знання при вирішенні практичних завдань з аналітики сприяють наведені приклади розв'язання практичних завдань, завдання для самостійного розв'язання. Наведені тести за матеріалами кожної теми дозволяють провести контроль рівня засвоєння навчального матеріалу.

Навчальний посібник призначений, для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», може бути корисним для викладачів, керівників і фахівців суб'єктів господарювання.

Рецензенти:

- 1. Князєва О. А.** - д.е.н., професор, завідувачка кафедри економіки та цифрового бізнесу Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку, м. Одеса;
- 2. Наумов О. Б.** - д.е.н., професор кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств Національного авіаційного університету, м. Київ.

*Рекомендовано Вченою радою Херсонського національного технічного університету як навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти
Протокол Вченої ради № 4 від 21.02.2023 р.*

УДК 658(075.8)

© Шандова Н.В., 2023
© Мешкова-Кравченко Н.В., 2023
© Латкіна С.А., 2023
© ФОП Вишемирський В. С., 2023

ISBN 978-617-7941-91-9 (електронне видання)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ТЕМА 1. АНАЛІТИКА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	7
1.1. Сутність аналітики.	7
1.2. Класифікація аналітичної діяльності.	11
1.3. Аналітична діяльність в системі управління суб'єктом господарювання.	15
1.4. Економічна аналітика та основні категорії економічного аналізу.	17
1.5. Принципи аналітичної роботи.	22
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	23
ТЕМА 2. ВИДИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	25
2.1. Класифікація економічного аналізу за характером проведення, ступенем охоплення, за змістом програми	25
2.2. Класифікація економічного аналізу за часом дослідження	26
2.3. Класифікація економічного аналізу за глибиною дослідження та призначенням результатів	28
2.4. Класифікація економічного аналізу за методикою вивчення та об'єктом управління	30
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	31
ТЕМА 3. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	33
3.1. Поняття та особливості інформаційного забезпечення економічних аналітичних досліджень.	33
3.2. Поняття, види інформації в економічному аналізі.	34
3.3. Джерела та вимоги до інформації в економічному аналізі	35
3.4. Поняття організації економічного аналізу, основні етапи економічного аналізу.	37
3.5. Методи та принципи організації аналітичної діяльності.	40
3.6. Організаційні форми та виконавці аналізу.	42
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	44
ТЕМА 4. СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДІВ АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	46
4.1. Метод економічних аналітичних досліджень.	46
4.2. Методика економічного аналізу.	49
4.3. Класифікація прийомів економічного аналізу.	50
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	51
ТЕМА 5. ХАРАКТЕРИСТИКА ЯКІСНИХ ПРИЙОМІВ ДОСЛІДЖЕННЯ	53
5.1. Сутність та види якісних прийомів дослідження.	53
5.2. Порівняння як прийом економічної аналітики.	54
5.3. Характеристика евристичних прийомів дослідження.	57
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	62
ТЕМА 6. ХАРАКТЕРИСТИКА ОПИСОВИХ ПРИЙОМІВ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	64
6.1. Середні величини.	64
6.2. Відносні величини.	68
6.3. Ряди динаміки.	70
6.4. Графічні прийоми.	72

6.5. Групування.	75
ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ	76
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ	82
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	84
ТЕМА 7. ФАКТОРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В СИСТЕМІ АНАЛІТИКИ	86
7.1. Сутність факторного аналізу.	86
7.2. Прийоми елімінування: спосіб ланцюгових підстановок, спосіб абсолютних різниць, спосіб відносних різниць, індексний спосіб.	88
7.3. Інтегральний спосіб, спосіб пропорційного ділення, спосіб часткової участі, балансовий спосіб.	94
7.4. Стохастичний факторний аналіз.	97
ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ	98
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ	104
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	105
ТЕМА 8. КОМПЛЕКСНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ	107
8.1. Сутність та основні задачі комплексного економічного аналізу діяльності підприємства.	107
8.2. Аналіз виробництва та реалізації продукції.	110
8.3. Аналіз забезпеченості підприємства ресурсами та ефективності їх використання	111
8.4. Аналіз витрат підприємства.	112
8.5. Аналіз фінансового стану підприємства	113
8.6. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.	114
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	115
ВІДПОВІДІ НА ТЕСИ	116
ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК	117
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	118

ВСТУП

Якісні зміни в економіці в сучасних умовах пред'являють особливі вимоги до рівня компетентності фахівців. У зв'язку з цим особливого значення набуває підготовка майбутніх економістів, що глибоко розуміють теорію та вміють ефективно використовувати отримані знання на практиці. Це обумовлює необхідність викладання економічних дисциплін з урахуванням нових підходів.

У сучасних умовах суттєво підвищується роль аналітичної діяльності як основи прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо забезпечення успішної діяльності суб'єкта господарювання. Оволодіння принципами, засобами, методами та навичками економічного аналізу необхідно в практичній діяльності кожному фахівцю в економічній сфері.

Освітньо-професійна програма підготовки фахівців вищої освіти спеціальності 051 «Економіка» галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» передбачає вивчення навчальної дисципліни «Основи аналітики».

Метою навчальної дисципліни «Основи аналітики» є набуття студентами знань щодо сутності та ролі аналітики в системі економічної діяльності, оволодіння методами та інструментами аналітичних досліджень.

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

- проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності;
- виконувати аналіз економічних явищ і проблем в професійній сфері;
- використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі повинні знати: основні поняття та категорії аналітики; види економічного аналізу; поняття та особливості інформаційного забезпечення економічних аналітичних досліджень; сутність і види якісних прийомів дослідження, описових прийомів економічного аналізу; місце факторних досліджень в системі аналітики; основні задачі комплексного економічного аналізу діяльності підприємства. Здобувачі повинні вміти: застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

На сучасному етапі вимоги до змісту та характеру підготовки фахівців суттєво змінюються. Навчальні програми ускладнюються, виникають протиріччя між обсягом інформації, що зростає, і фіксованим обсягом часу на її засвоєння. У таких умовах виникає необхідність наочної інтерпретації навчального матеріалу за допомогою знакових моделей, представлених у вигляді логічних схем, таблиць, що і запропоновано в даному посібнику.

У посібнику наведено приклади розв'язання практичних завдань. Практичні навички здобувачі мають можливість набути розв'язуючи практичні завдання для самостійного розв'язання.

Для успішного вивчення дисципліни за кожною з тем наведені тести для самоконтролю та відповіді до них.

Навчальні матеріали розраховані на здобувачів вищої освіти спеціальності 051 «Економіка» галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», що дозволяють засвоїти

дисципліну в обсязі 4 кредитів.

Автори сподіваються, що даний посібник може бути корисним не лише для здобувачів, а також для викладачів, підприємців, керівників і фахівців суб'єктів господарювання різних галузей економіки України.

Автори будуть вдячні за конкретні зауваження і пропозиції щодо покращення змісту і структури посібника, які можна надсилати за електронною адресою: kafekon@ukr.net ХНТУ, кафедра економіки, підприємництва та економічної безпеки.

ТЕМА 1. АНАЛІТИКА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- 1.1. Сутність аналітики.
- 1.2. Класифікація аналітичної діяльності.
- 1.3. Аналітична діяльність в системі управління суб'єктом господарювання.
- 1.4. Економічна аналітика та основні категорії економічного аналізу.
- 1.5. Принципи аналітичної роботи.

1. 1. Сутність аналітики

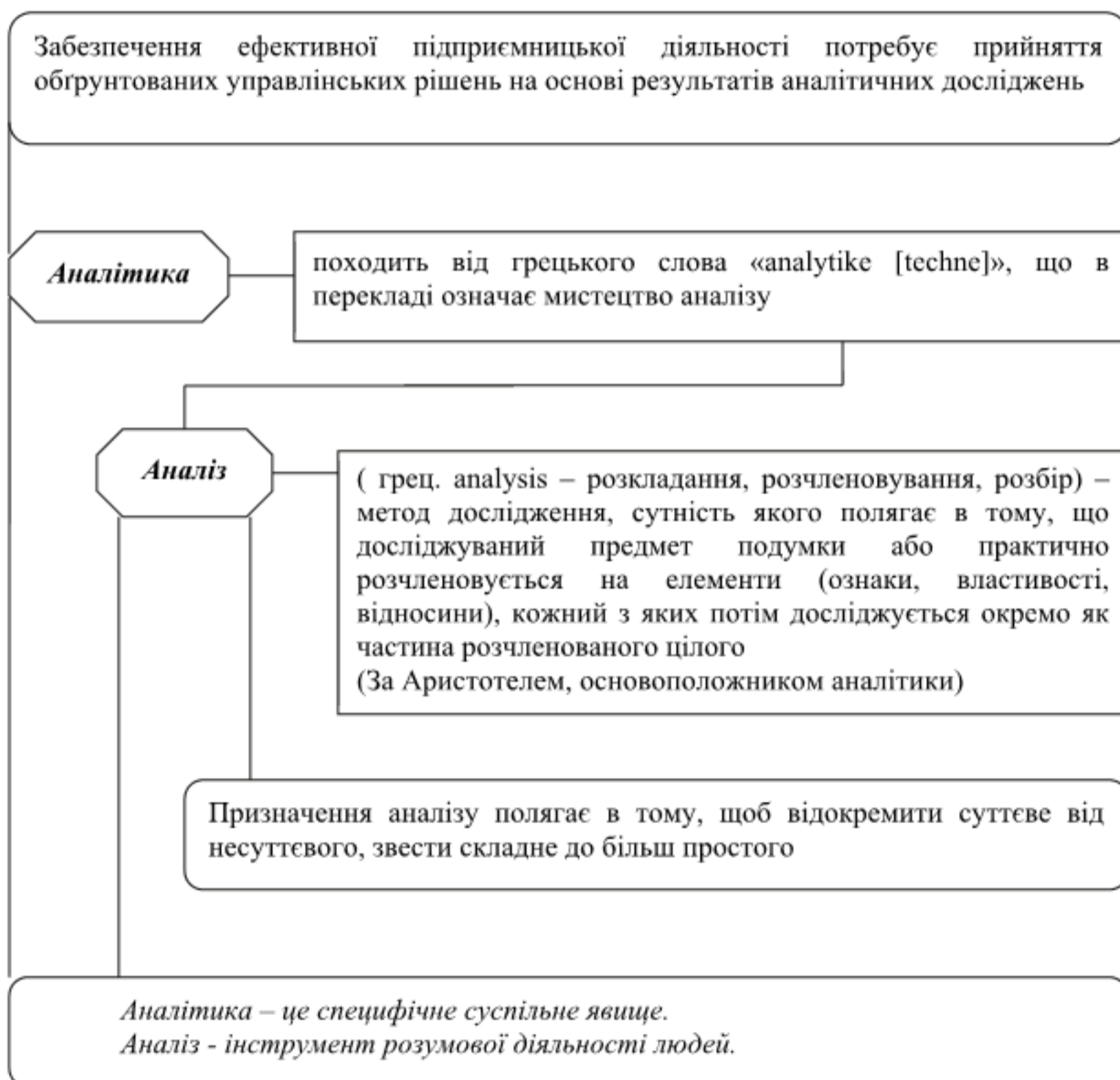

Рис. 1.1.1. Значимість та етимологія аналітики

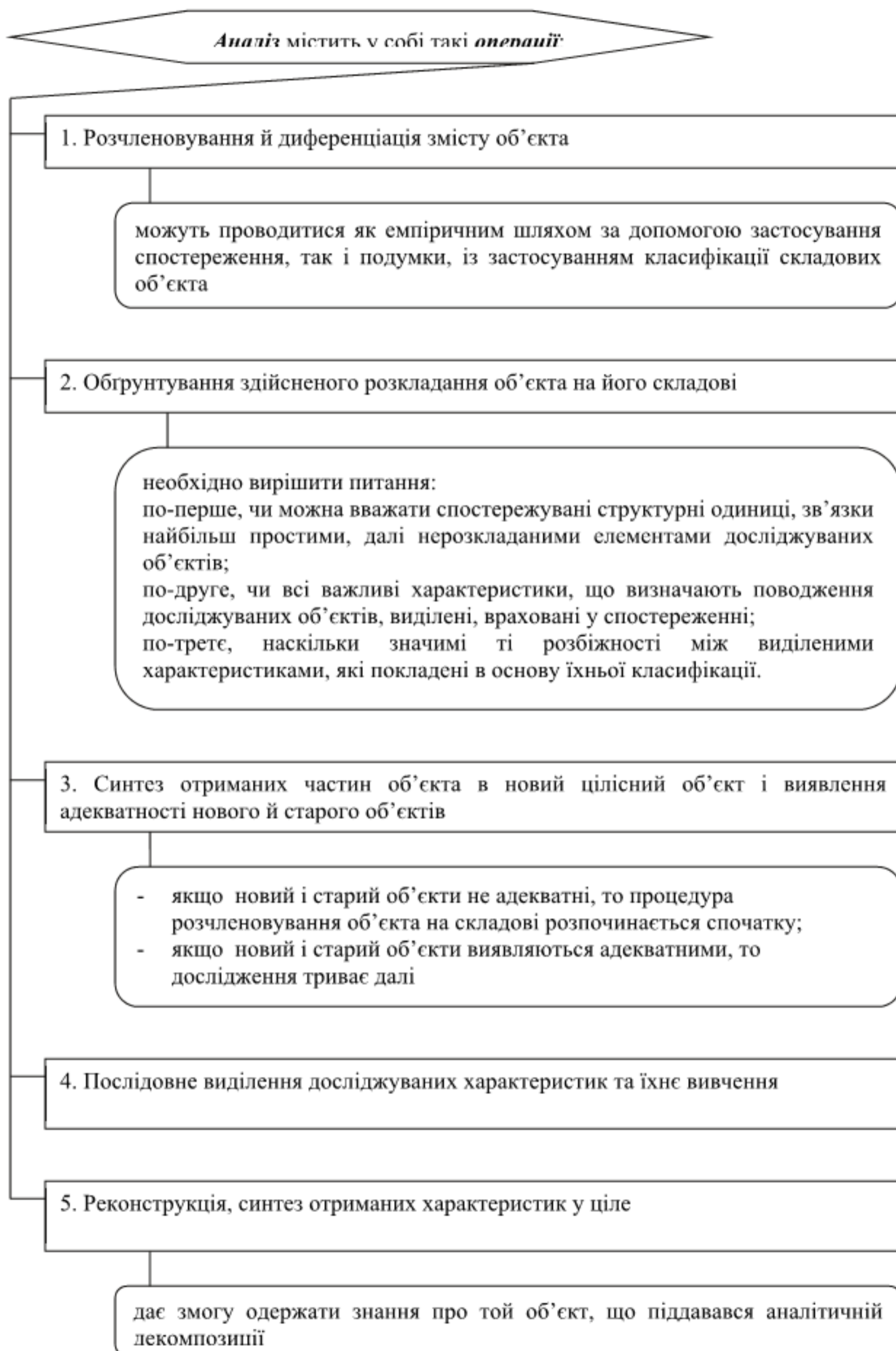

Рис. 1.1.2. Сутність процесу аналізу

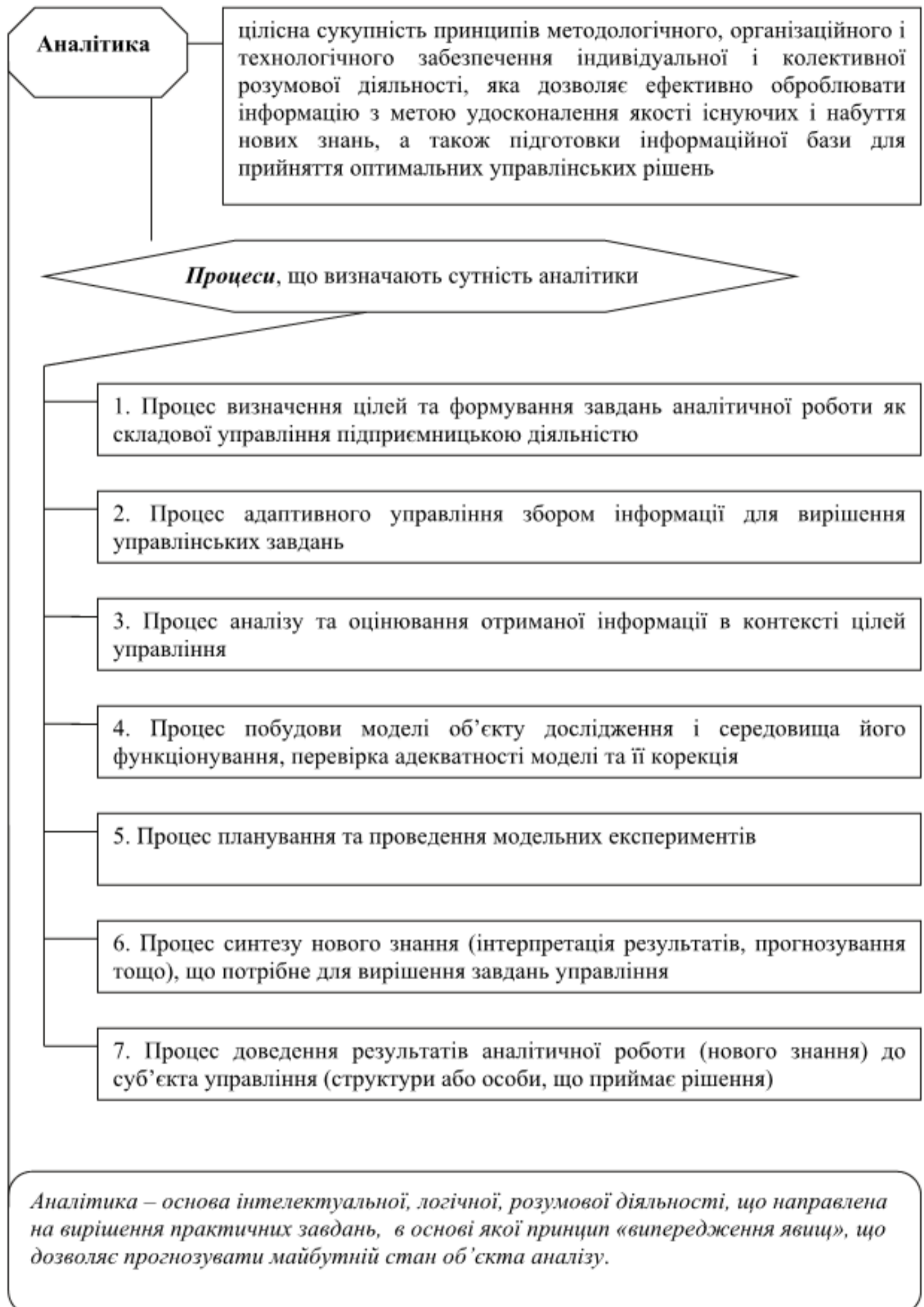

Рис. 1.1.3. Характеристика категорії «аналітика»

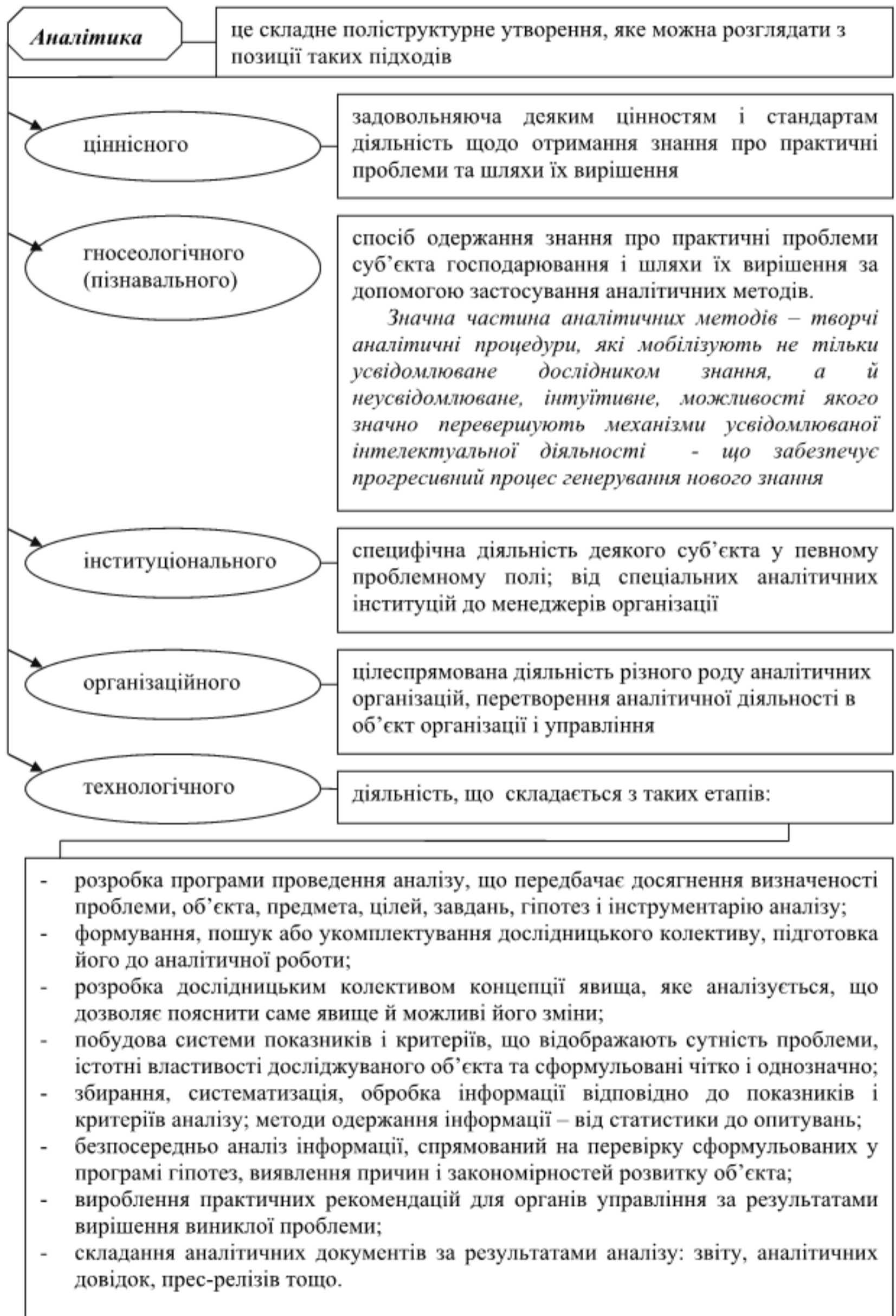

Рис. 1.1.4. Сутність аналітики з позиції різних підходів

1.2. Класифікація аналітичної діяльності

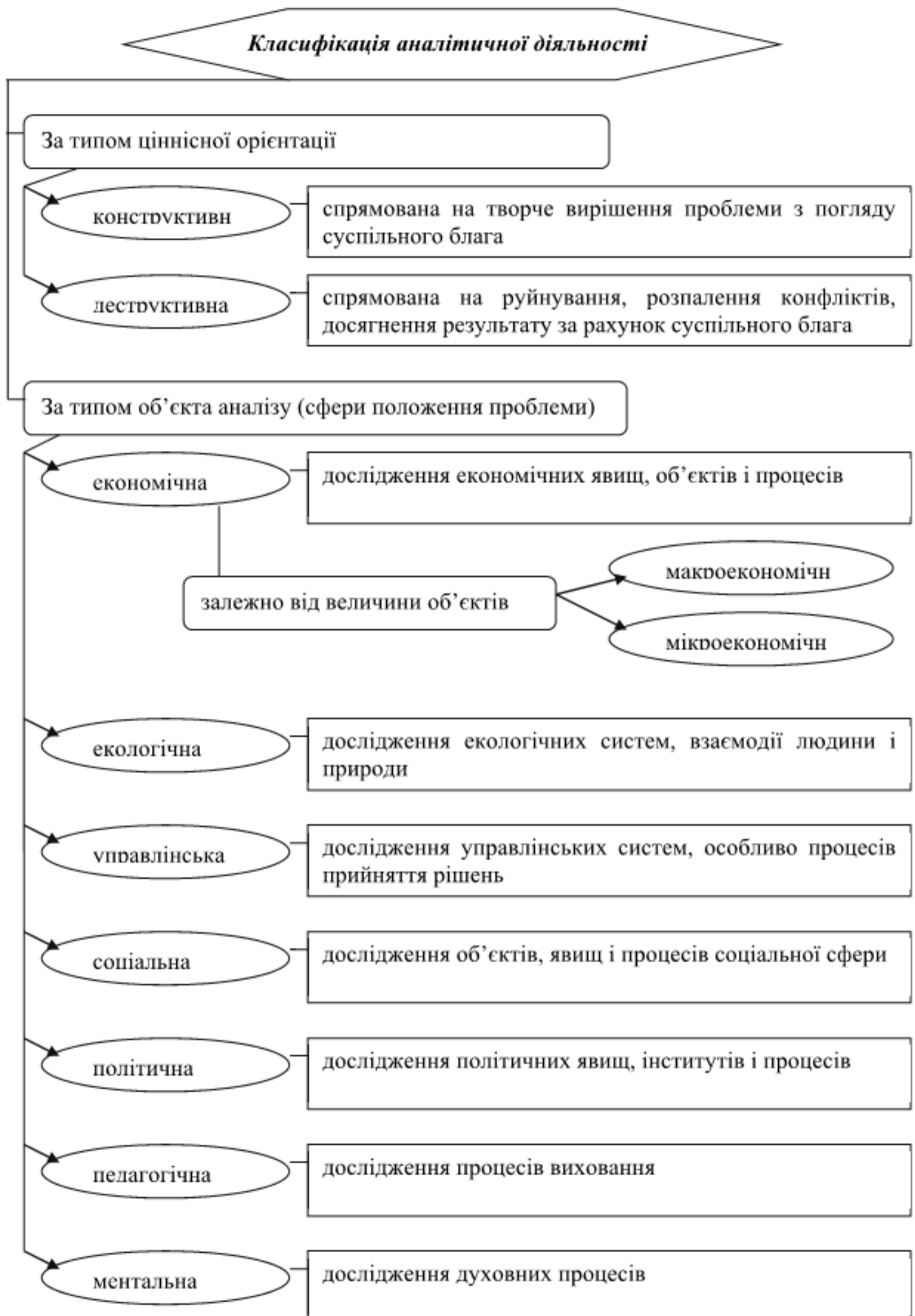

Рис. 1.2.1. Класифікація аналітичної діяльності

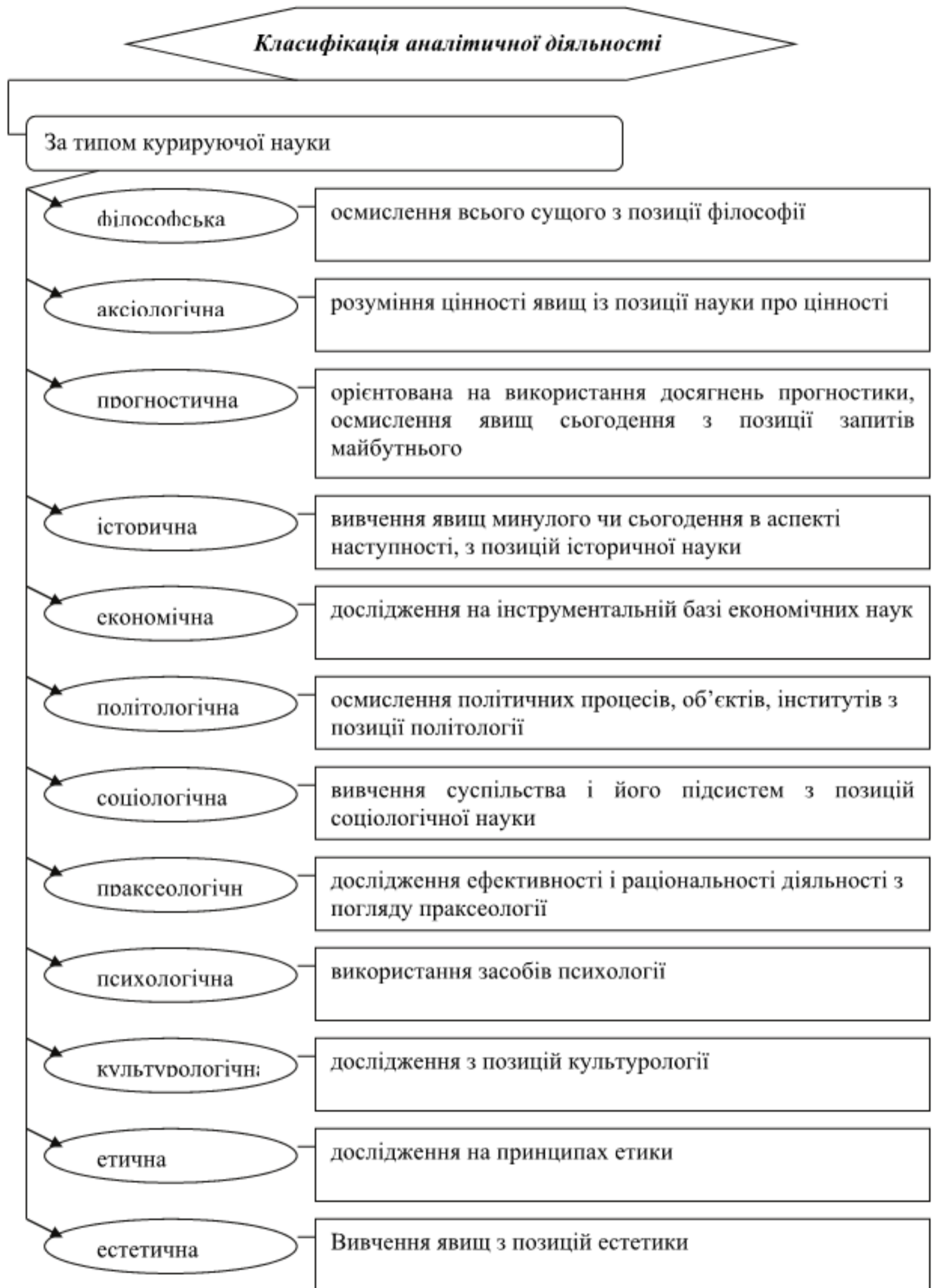

Рис. 1.2.1. Класифікація аналітичної діяльності (продовження)

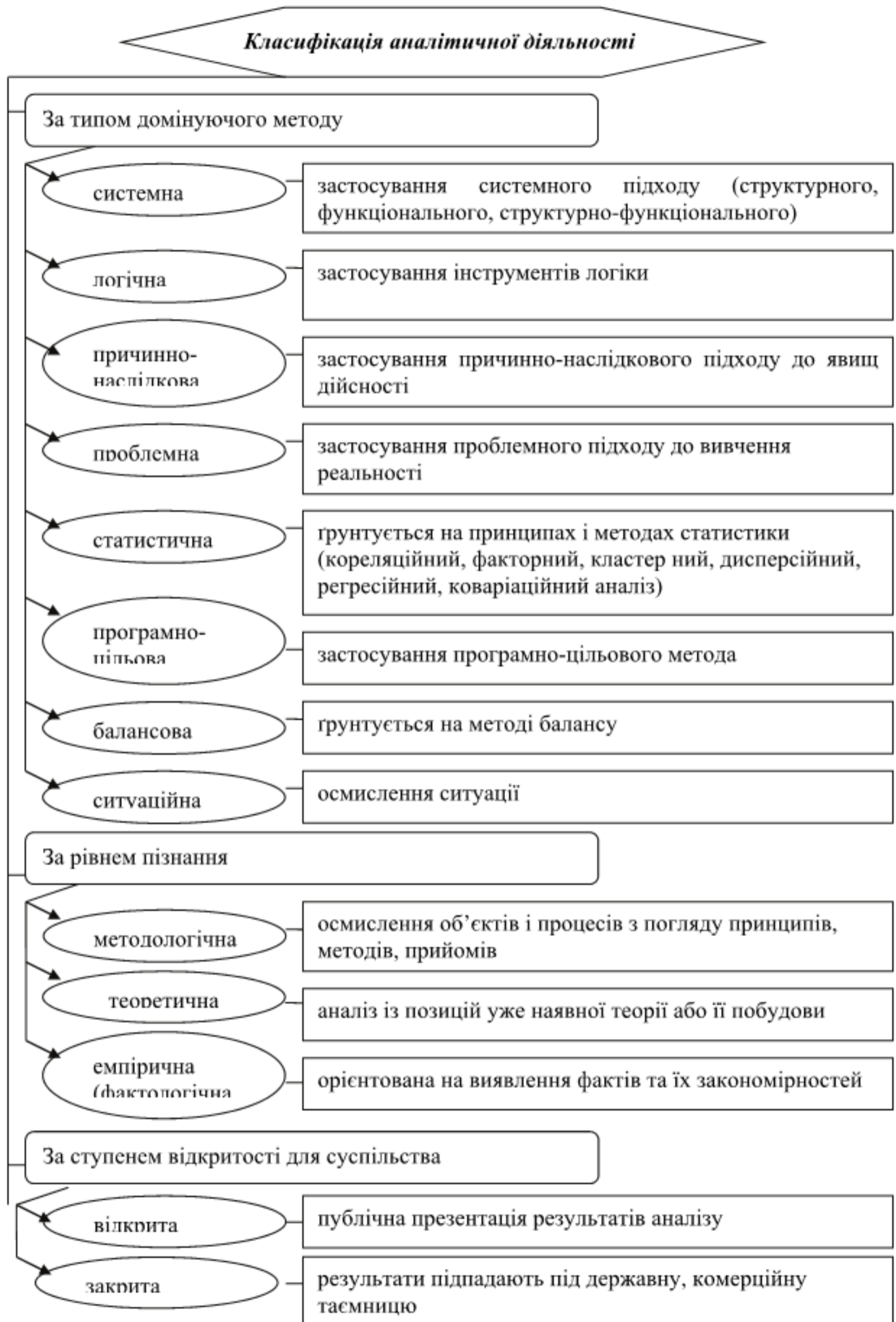

Рис. 1.2.1. Класифікація аналітичної діяльності (продовження)

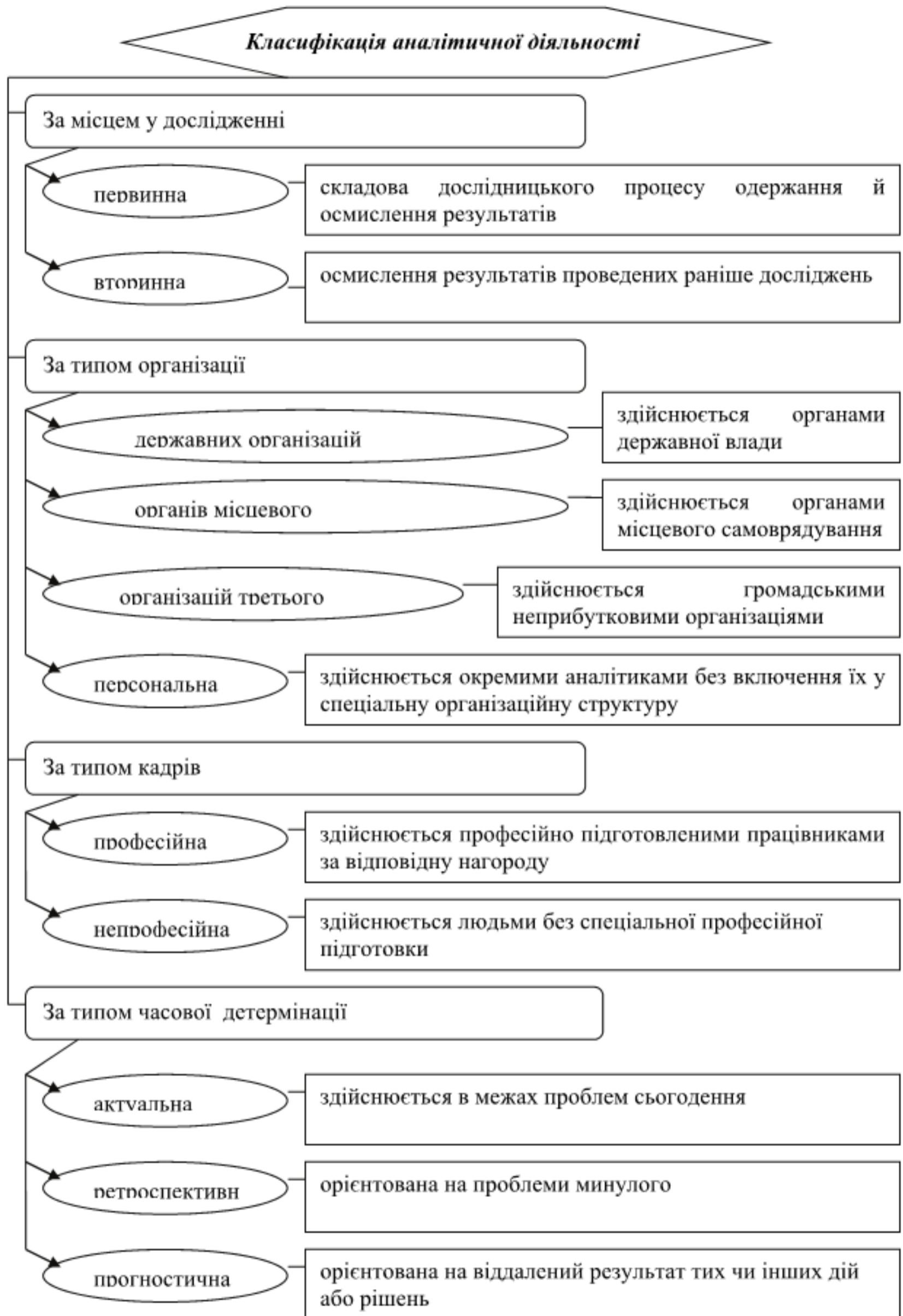

Рис. 1.2.1. Класифікація аналітичної діяльності (продовження)

1.3. Аналітична діяльність в системі управління суб'єктом господарювання

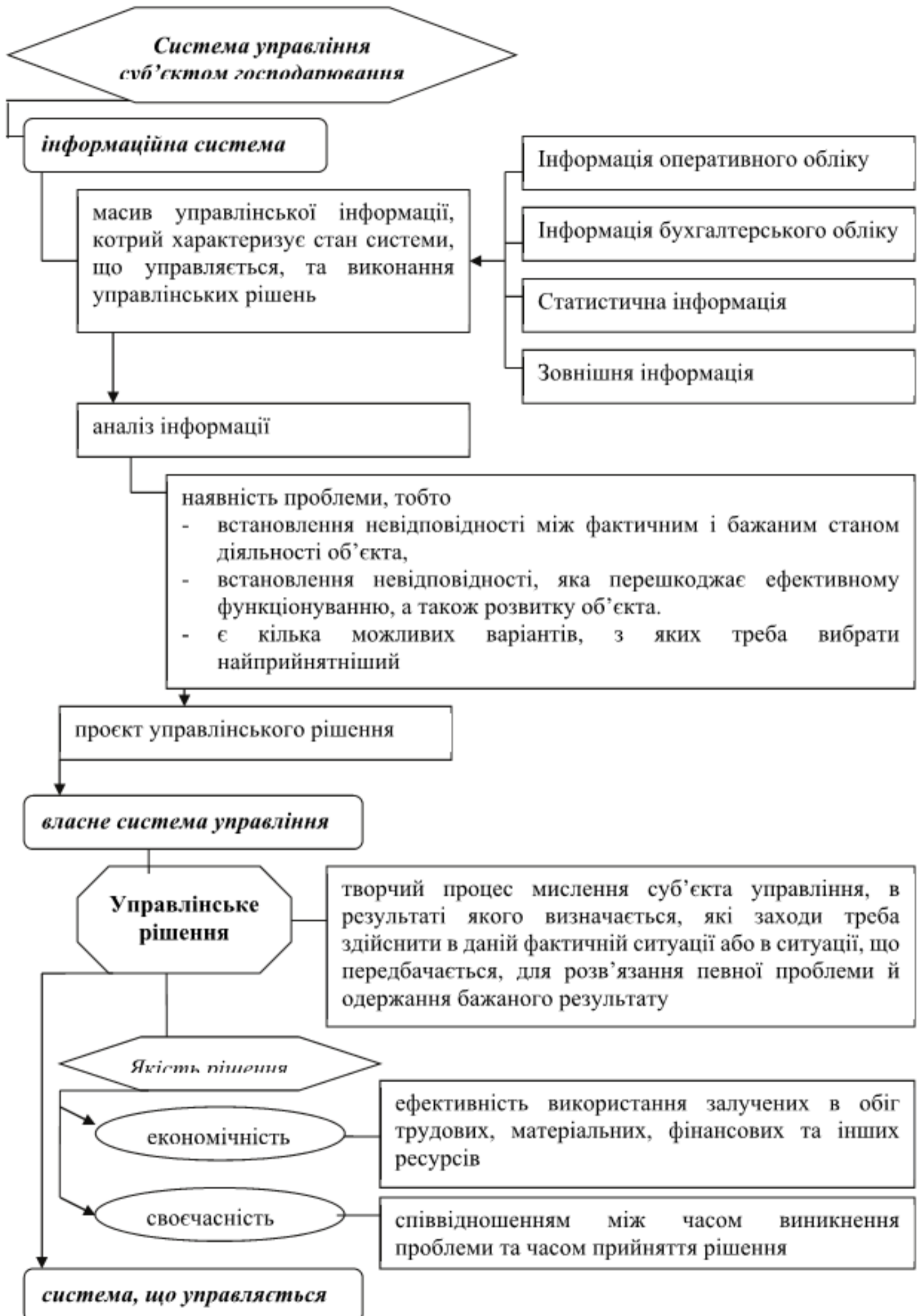

Рис. 1.3.1. Аналітична діяльність в системі управління

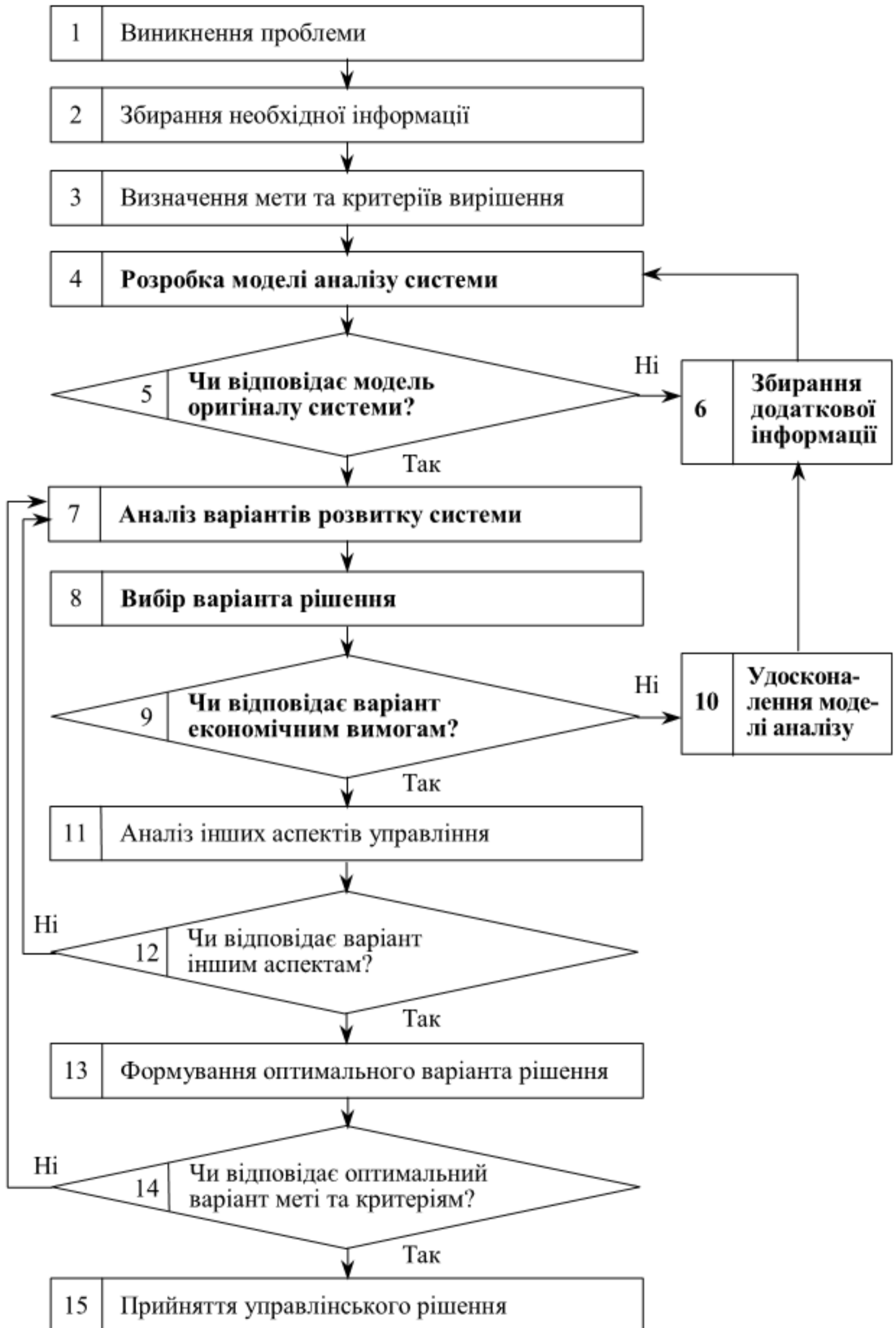

Рис. 1.3.2. Блок-схема процесу прийняття управлінського рішення

1.4. Економічна аналітика та основні категорії економічного аналізу

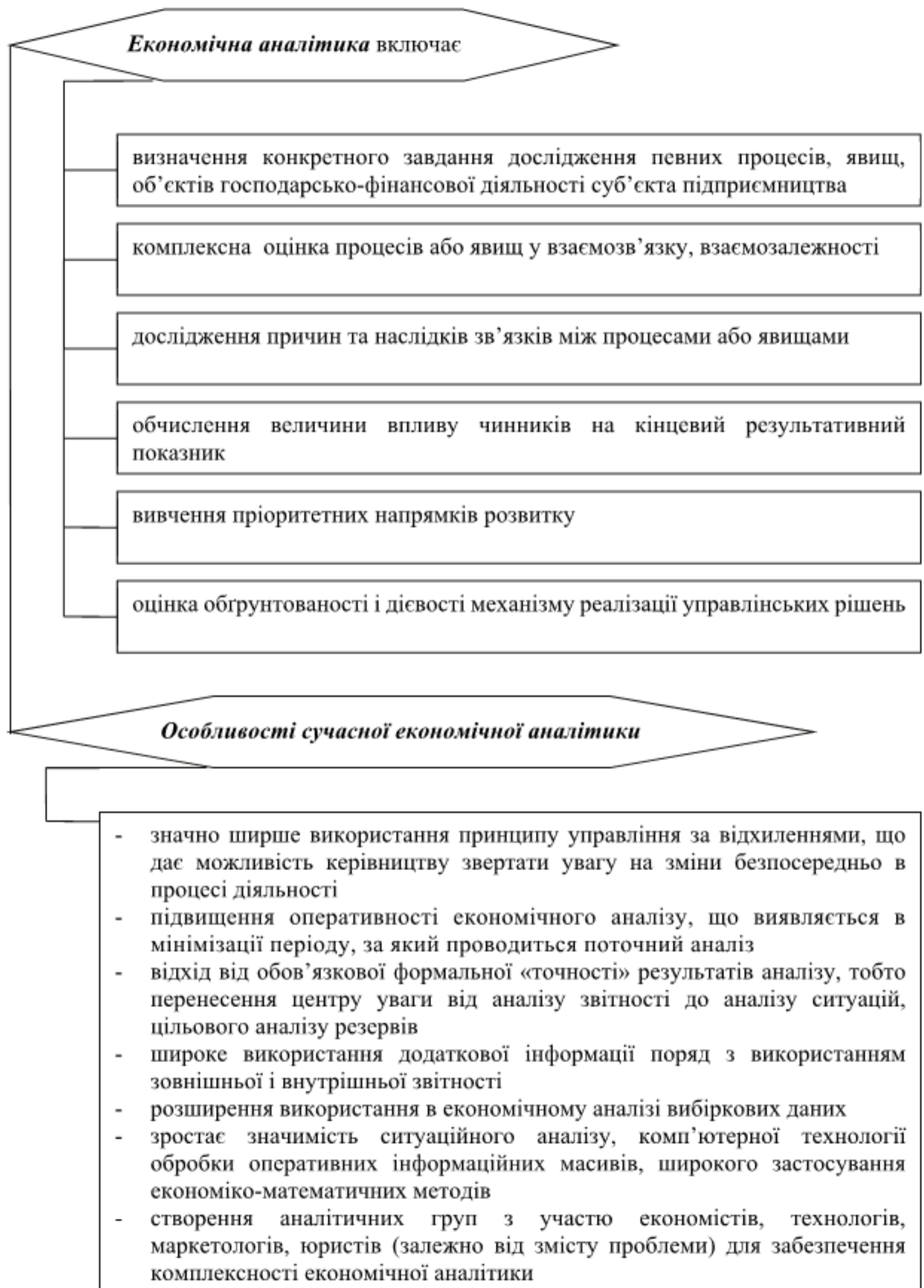

Рис. 1.4.1. Сутність та особливості сучасної економічної аналітики

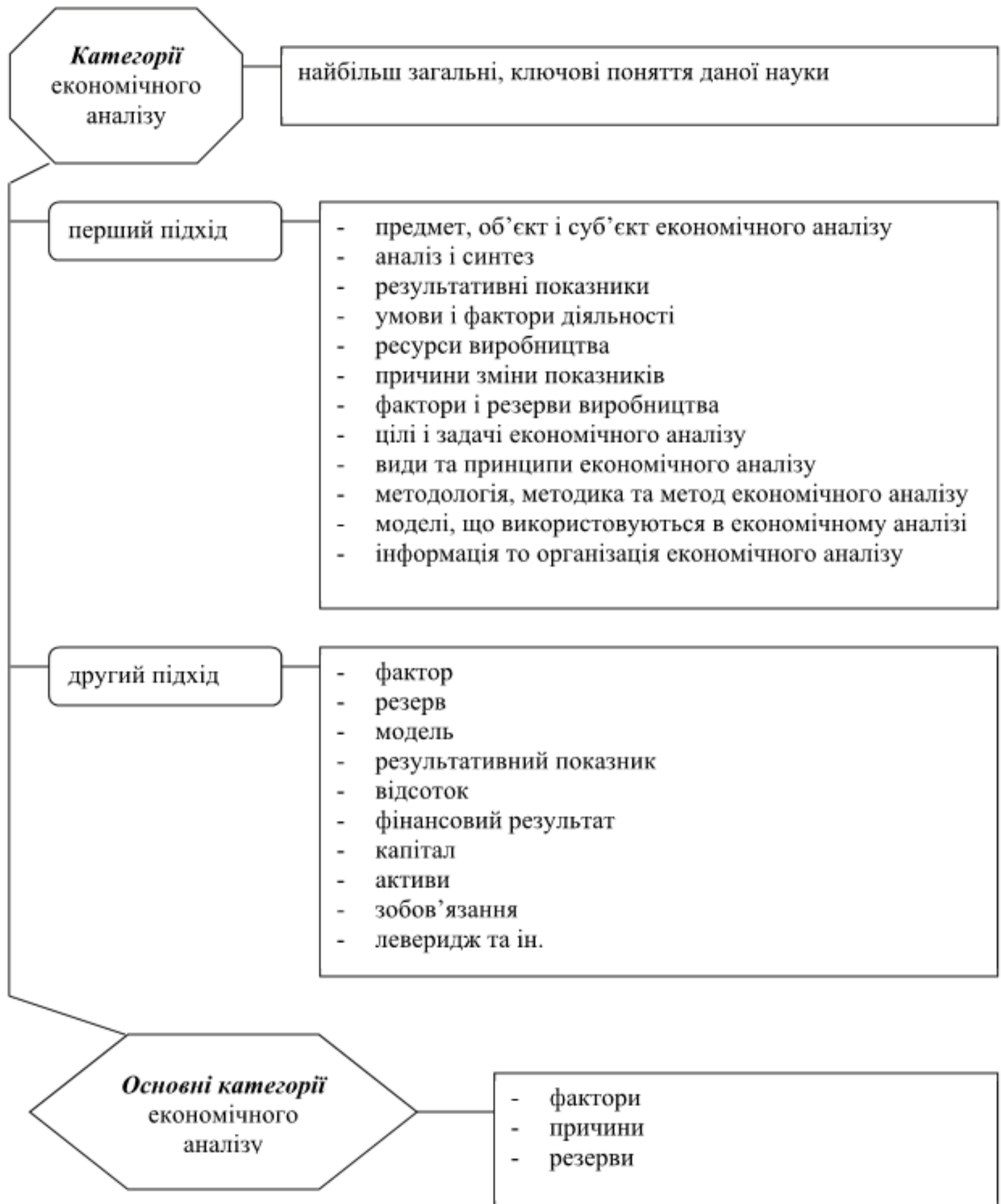

Рис. 1.4.2. Категорії економічного аналізу

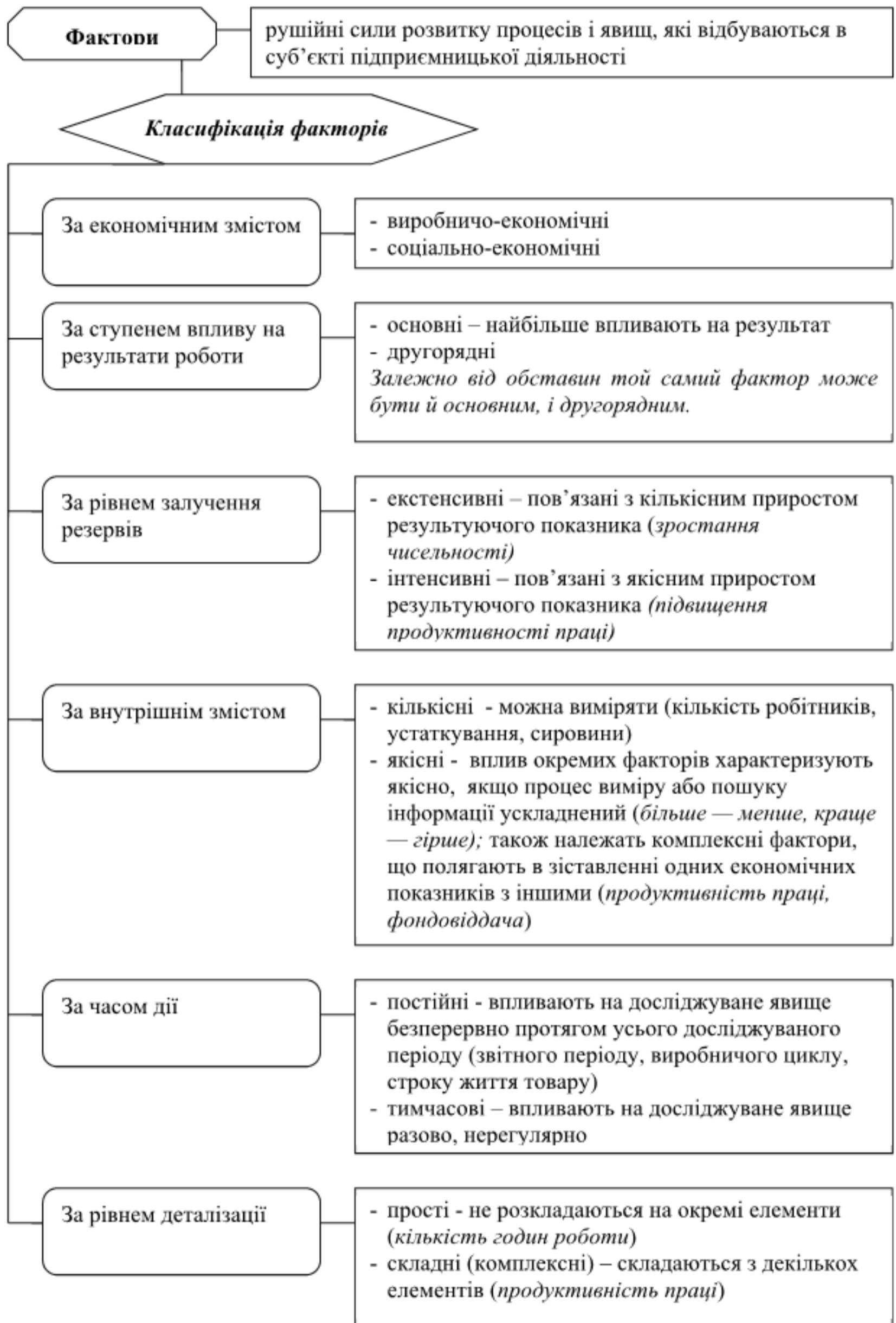

Рис. 1.4.3. Фактори як категорія економічного аналізу

В економічному аналізі поняття «фактор» розглядається в нерозривному зв'язку з поняттям «результативний показник», одне і теж явище у одному випадку може бути фактором, а в іншому результативним показником (наслідком). Так прибуток за інших рівних умов є фактором (причиною) зміни рівня рентабельності, а відносно собівартості прибуток є наслідком, тобто рівень прибутку від реалізації продукції залежить від суми витрат.

Рис. 1.4.4. Фактори як категорія економічного аналізу (продовження)

Рис. 1.4.5. Причини і резерви як категорії економічного аналізу

1.5. Принципи аналітичної роботи

Рис. 1.5.1. Принципи аналітичної роботи

Література: [1, с. 6-15], [2, с.7-12], [3, с.8-10, 16-18], [4, с.9-17], [5, с. 6-12]

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Оберіть правильну відповідь:

1. ЦІЛІСНА СУКУПНІСТЬ ПРИНЦИПІВ МЕТОДОЛОГІЧНОГО, ОРГАНІЗАЦІЙНОГО І ТЕХНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ І КОЛЕКТИВНОЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЯКА ДОЗВОЛЯЄ ЕФЕКТИВНО ОБРОБЛЮВАТИ ІНФОРМАЦІЮ З МЕТОЮ УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ІСНУЮЧИХ І НАБУТТЯ НОВИХ ЗНАНЬ, А ТАКОЖ ПІДГОТОВКИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БАЗИ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ ОПТИМАЛЬНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ, НАЗИВАЄТЬСЯ

- A. Аналітика
- B. Аналіз
- C. Синтез
- D. Порівняння

2. МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ, СУТНІСТЬ ЯКОГО ПОЛЯГАЄ В ТОМУ, ЩО ДОСЛІДЖУВАНИЙ ПРЕДМЕТ ПОДУМКИ АБО ПРАКТИЧНО РОЗЧЛЕНОВУЄТЬСЯ НА ЕЛЕМЕНТИ (ОЗНАКИ, ВЛАСТИВОСТІ, ВІДНОСИНИ), КОЖНИЙ З ЯКИХ ПОТІМ ДОСЛІДЖУЄТЬСЯ ОКРЕМО ЯК ЧАСТИНА РОЗЧЛЕНОВАНОГО ЦІЛОГО, НАЗИВАЄТЬСЯ

- A. Аналітика
- B. Аналіз
- C. Синтез
- D. Порівняння

3. ПІДХІД ДО РОЗГЛЯДУ АНАЛІТИКИ ЯК СПОСОБУ ОДЕРЖАННЯ ЗНАННЯ ПРО ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛІТИЧНИХ МЕТОДІВ, НАЗИВАЄТЬСЯ

- A. Ціннісний
- B. Гносеологічний
- C. Інституціональний
- D. Організаційний

4. ПІДХІД ДО РОЗГЛЯДУ АНАЛІТИКИ ЯК ЗАДОВОЛЬНЯЮЧОЇ ДЕЯКИМ ЦІННОСТЯМ І СТАНДАРТАМ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ОТРИМАННЯ ЗНАННЯ ПРО ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ НАЗИВАЄТЬСЯ

- A. Ціннісний
- B. Гносеологічний
- C. Інституціональний
- D. Організаційний

5. КЛАСИФІКАЦІЯ АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ТИПОМ ЧАСОВОЇ ДЕТЕРМІНАЦІЇ ПЕРЕДБАЧАЄ РОЗГЛЯД ТАКИХ ВИДІВ АНАЛІТИКИ

- A. Відкрита, закрита
- B. Конструктивна, деструктивна
- C. Первинна, вторинна
- D. Актуальна, ретроспективна, прогностична

6. КЛАСИФІКАЦІЯ АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ТИПОМ ЦІННІСНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ПЕРЕДБАЧАЄ РОЗГЛЯД ТАКИХ ВИДІВ АНАЛІТИКИ

- A. Відкрита, закрита
- B. Конструктивна, деструктивна
- C. Первинна, вторинна
- D. Актуальна, ретроспективна, прогностична

7. КЛАСИФІКАЦІЯ АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА СТУПЕНЕМ ВІДКРИТОСТІ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА ПЕРЕДБАЧАЄ РОЗГЛЯД ТАКИХ ВИДІВ АНАЛІТИКИ

- A. Відкрита, закрита

- В. Конструктивна, деструктивна
- С. Первинна, вторинна
- Д. Актуальна, ретроспективна, прогностична

8. КЛАСИФІКАЦІЯ АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА МІСЦЕМ У ДОСЛІДЖЕННІ ПЕРЕДБАЧАЄ РОЗГЛЯД ТАКИХ ВИДІВ АНАЛІТИКИ

- А. Відкрита, закрита
- В. Конструктивна, деструктивна
- С. Первинна, вторинна
- Д. Актуальна, ретроспективна, прогностична

9. КЛАСИФІКАЦІЯ АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ТИПОМ ДОМІНУЮЧОГО МЕТОДУ ПЕРЕДБАЧАЄ РОЗГЛЯД ТАКИХ ВИДІВ АНАЛІТИКИ

- А. Відкрита, закрита
- В. Конструктивна, деструктивна
- С. Методологічна, теоретична, емпірична
- Д. Актуальна, ретроспективна, прогностична

10. АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЯВИЩ, ОБ'ЄКТІВ І ПРОЦЕСІВ, НАЗИВАЄТЬСЯ

- А. ментальна
- В. соціальна
- С. економічна
- Д. екологічна

ТЕМА 2. ВИДИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

- 2.1. Класифікація економічного аналізу за характером проведення, ступенем охоплення, за змістом програми
- 2.2. Класифікація економічного аналізу за часом дослідження
- 2.3. Класифікація економічного аналізу за глибиною дослідження та призначенням результатів
- 2.4. Класифікація економічного аналізу за методикою вивчення та об'єктом управління

2.1. Класифікація економічного аналізу за характером проведення, ступенем охоплення, за змістом програми

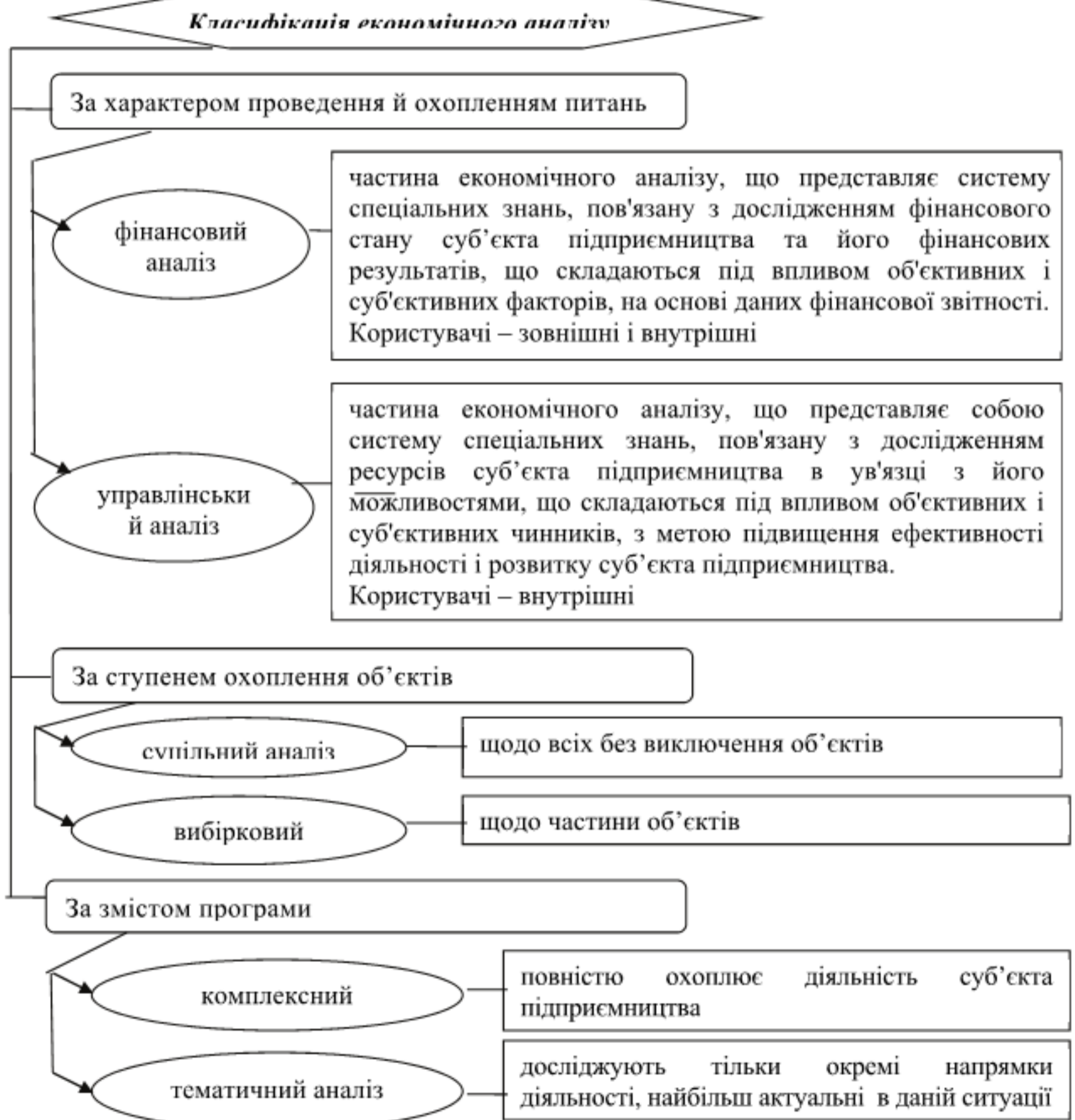

Рис. 2.1.1. Класифікація економічного аналізу за характером проведення, ступенем охоплення, за змістом програми

2.2. Класифікація економічного аналізу за часом дослідження

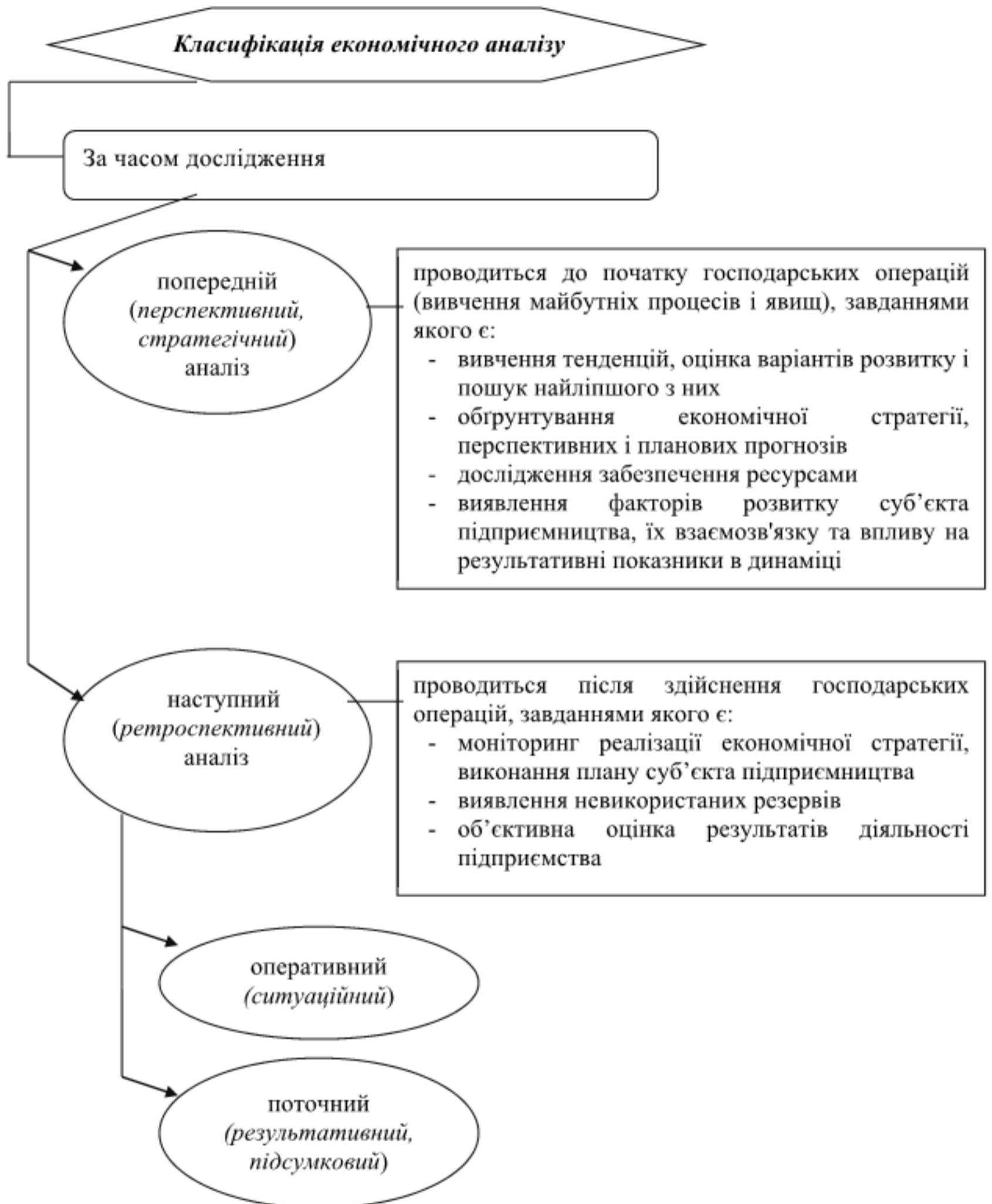

Рис. 2.2.1. Класифікація економічного аналізу за часом дослідження

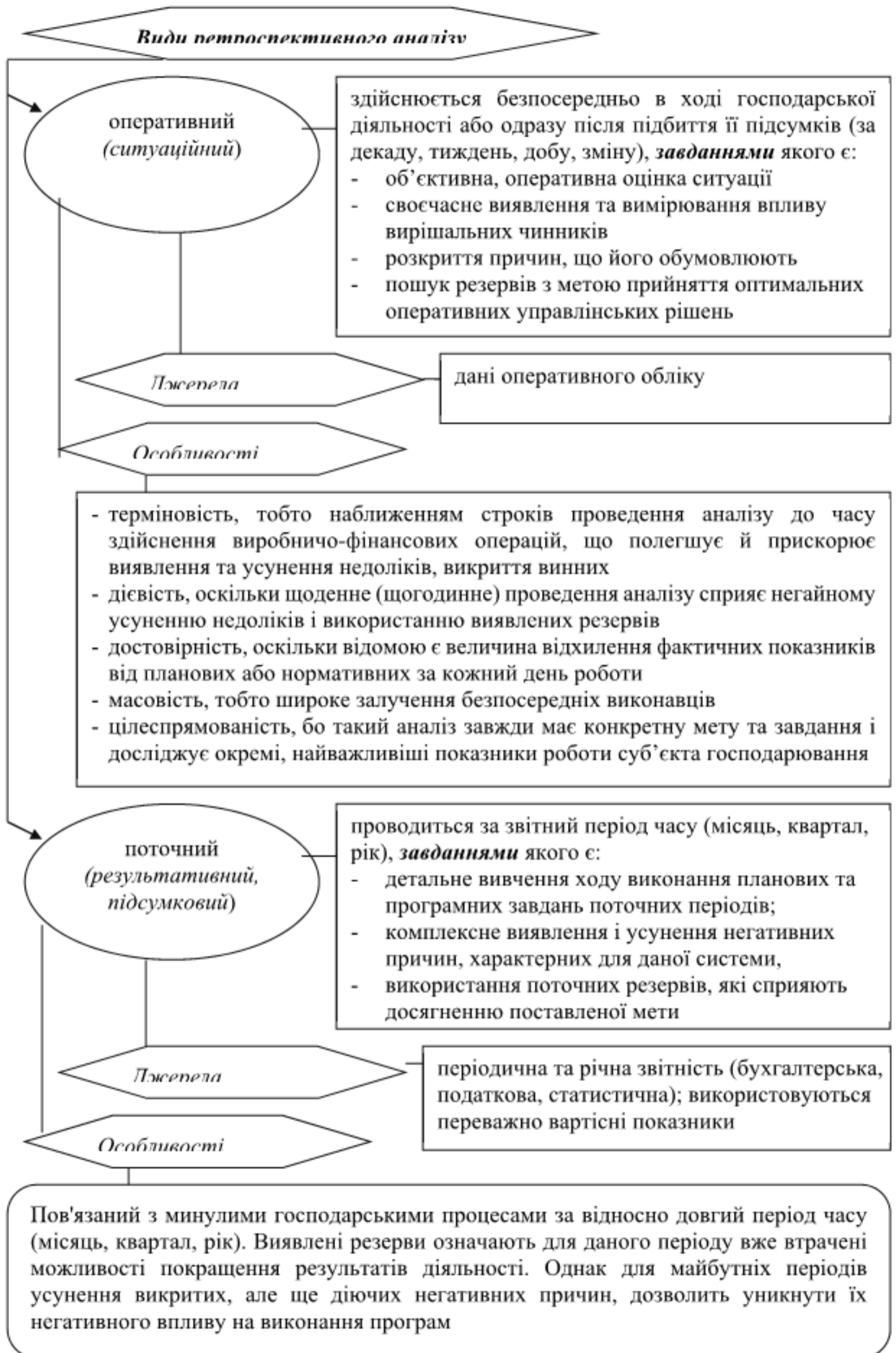

Рис. 2.2.2. Характеристика видів ретроспективного аналізу

2.3. Класифікація економічного аналізу за глибиною дослідження та призначенням результатів

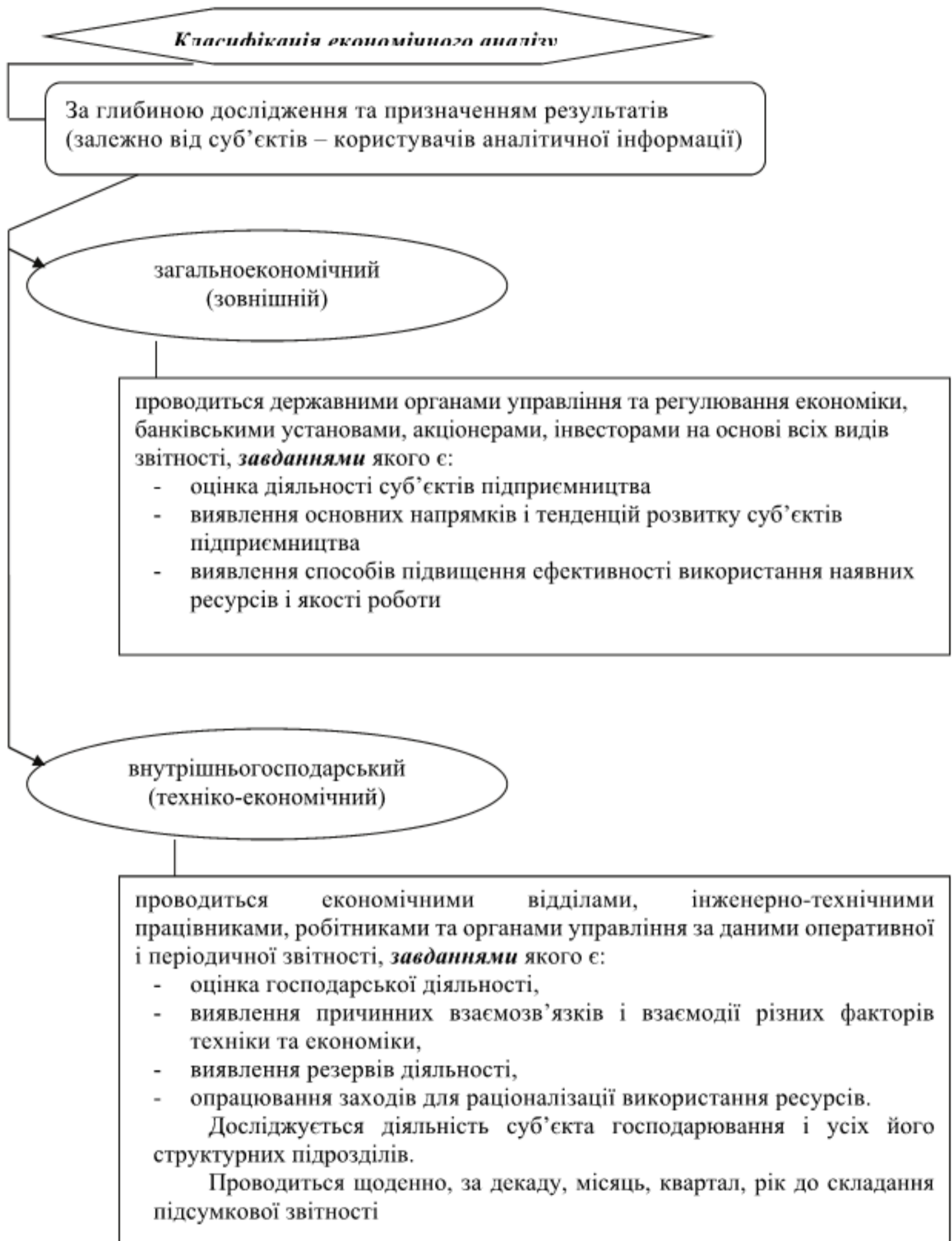

Рис. 2.3.1. Класифікація економічного аналізу за глибиною дослідження та призначенням результатів

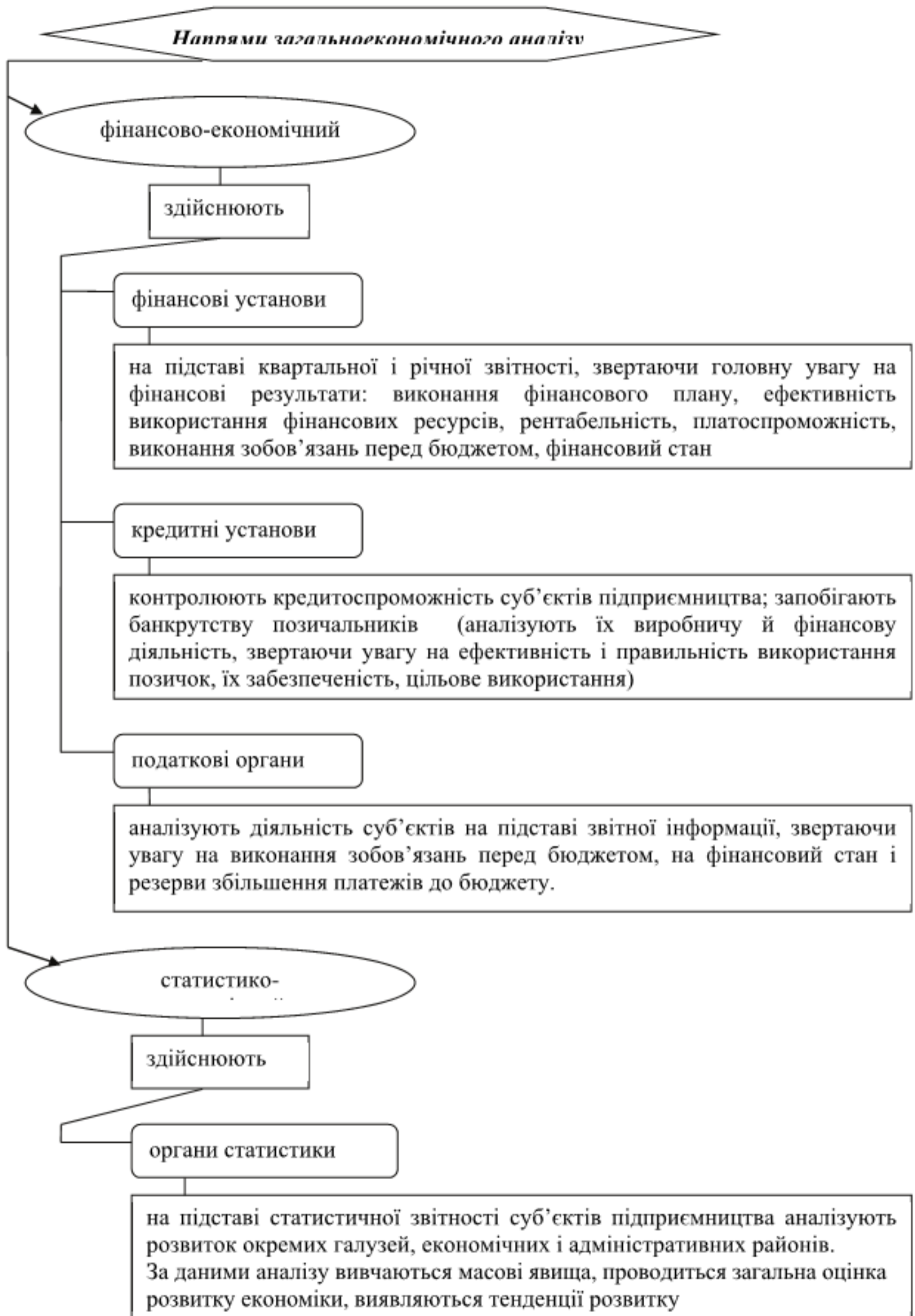

Рис. 2.3.2. Характеристика загальноєкономічного аналізу

2.4. Класифікація економічного аналізу за методикою вивчення та об'єктом управління

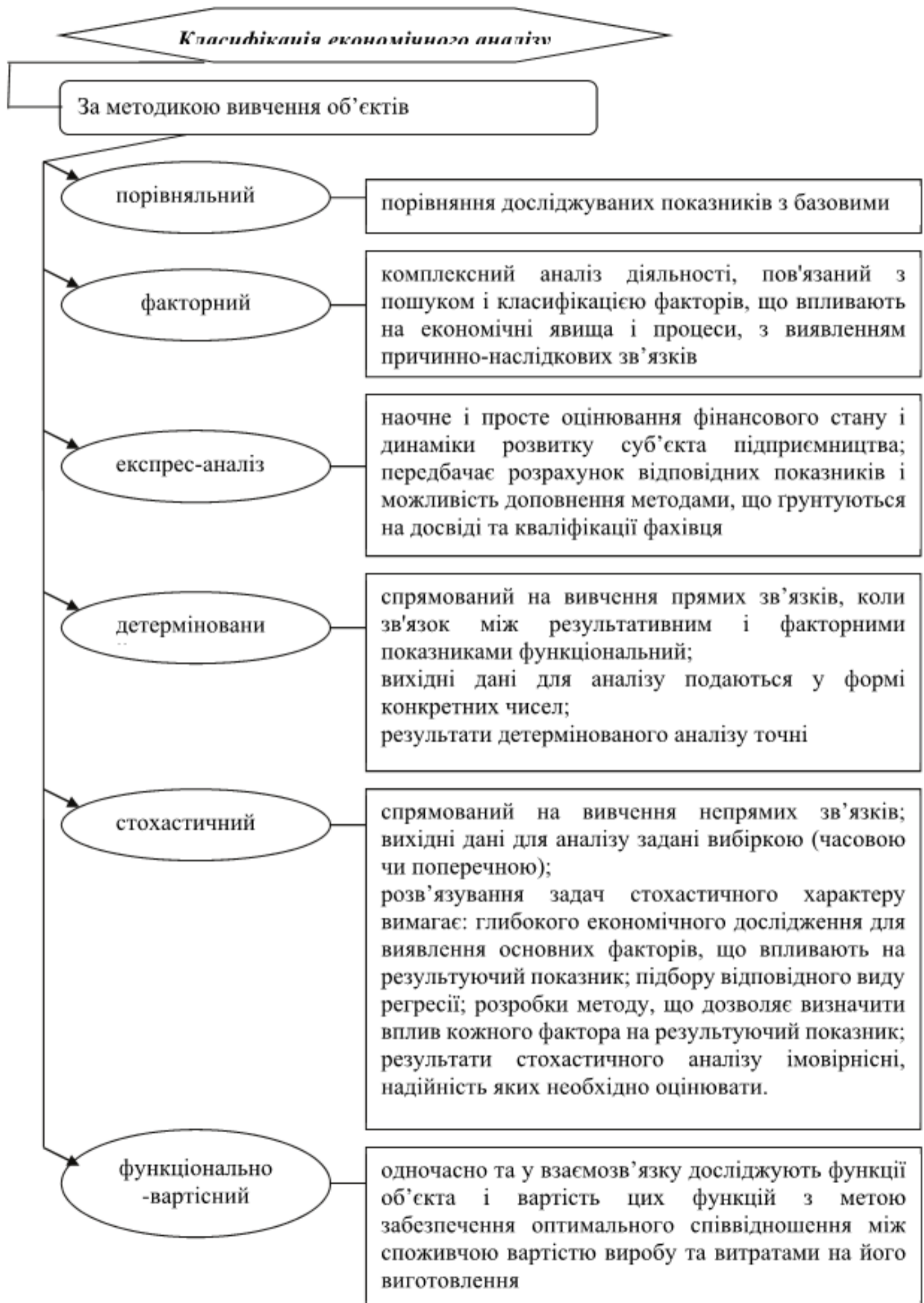

Рис. 2.4.1. Класифікація економічного аналізу за методикою вивчення об'єкта

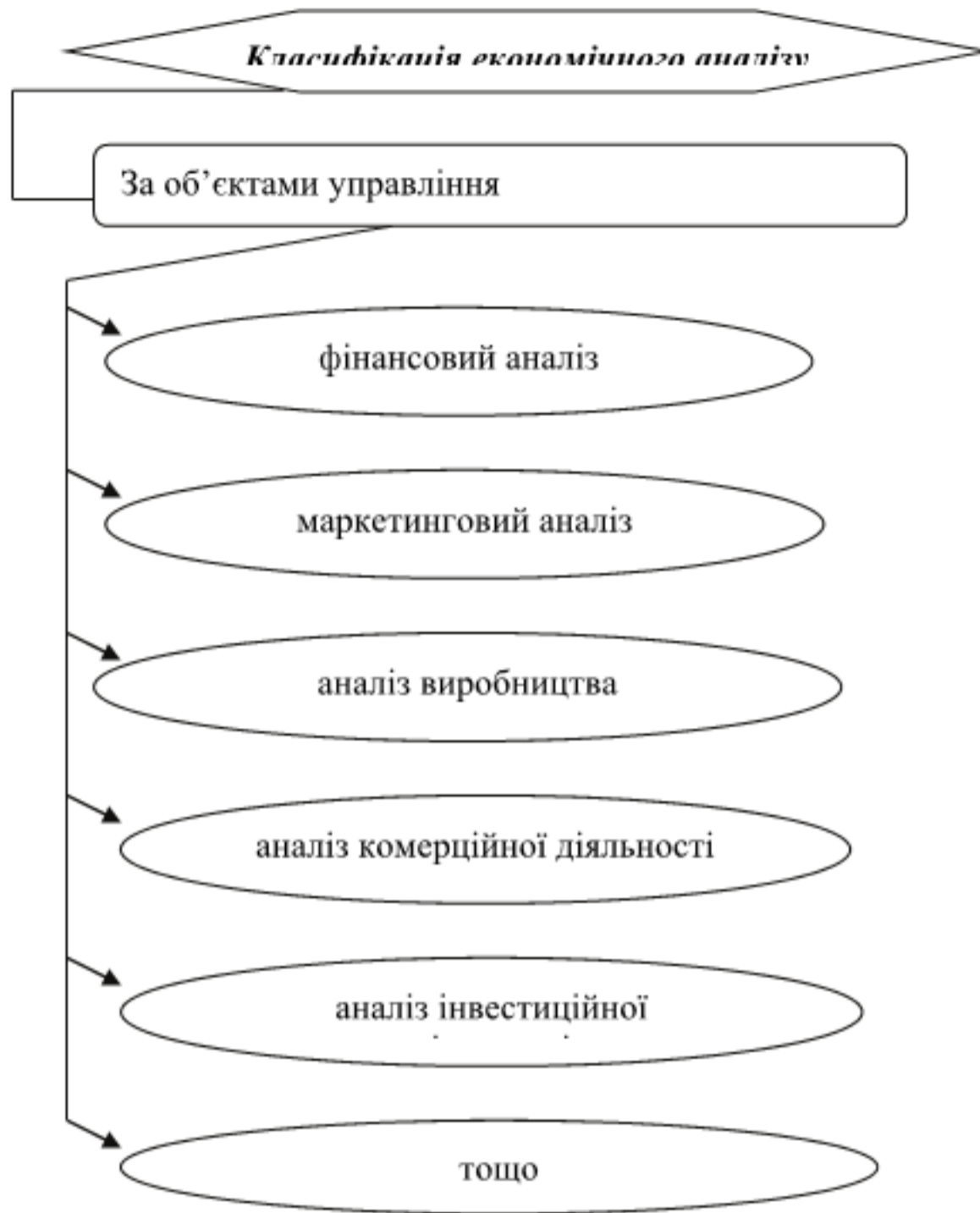

Рис. 2.4.2. Класифікація економічного аналізу за об'єктами управління

Література: [2, с.13-14], [3, с.11-15], [4, с. 18-21], [5, с. 13-15].

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Оберіть правильну відповідь:

1. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОДІЛЯЮТЬ ЗА СТУПЕНЕМ ОХОПЛЕННЯ ОБ'ЄКТІВ НА
 - A. суцільний і вибірковий
 - B. комплексний і тематичний
 - C. фінансовий і управлінський
 - D. перспективний і ретроспективний
2. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОДІЛЯЮТЬ ЗА ЧАСОМ ДОСЛІДЖЕННЯ НА
 - A. суцільний і вибірковий
 - B. комплексний і тематичний
 - C. фінансовий і управлінський
 - D. перспективний і ретроспективний
3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОДІЛЯЮТЬ ЗА ЗМІСТОМ ПРОГРАМИ НА

- A. суцільний і вибірковий
 - B. комплексний і тематичний
 - C. фінансовий і управлінський
 - D. перспективний і ретроспективний
4. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОДІЛЯЮТЬ ЗА ХАРАКТЕРОМ ПРОВЕДЕННЯ І ОХОПЛЕННЯ ПИТАНЬ НА
- A. суцільний і вибірковий
 - B. комплексний і тематичний
 - C. фінансовий і управлінський
 - D. перспективний і ретроспективний
5. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОДІЛЯЮТЬ ЗА ГЛИБИНОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРИЗНАЧЕННЯМ РЕЗУЛЬТАТІВ НА
- A. загальноекономічний та внутрішньогосподарський
 - B. комплексний і тематичний
 - C. фінансовий і управлінський
 - D. перспективний і ретроспективний
6. ЧАСТИНА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ, ЩО ПРЕДСТАВЛЯЄ СОБОЮ СИСТЕМУ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ, ПОВ'ЯЗАНУ З ДОСЛІДЖЕННЯМ РЕСУРСІВ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА В УВ'ЯЗЦІ З ЙОГО МОЖЛИВОСТЯМИ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ І РОЗВИТКУ - ЦЕ
- A. фінансовий аналіз
 - B. управлінський аналіз
 - C. зовнішній
 - D. статистико-економічний
7. ЧАСТИНА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ, ЩО ПРЕДСТАВЛЯЄ СОБОЮ СИСТЕМУ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ, ПОВ'ЯЗАНУ З ДОСЛІДЖЕННЯМ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЙОГО ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ОСНОВІ ДАНИХ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ - ЦЕ
- A. фінансовий аналіз
 - B. управлінський аналіз
 - C. зовнішній аналіз
 - D. статистико-економічний аналіз
8. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ, ЯКИЙ ПРОВОДЯТЬ ДО ПОЧАТКУ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ ЗАВДАННЯМИ ЯКОГО Є ВИВЧЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ, ОБҐРУНТУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ, ВИЯВЛЕННЯ ФАКТОРІВ РОЗВИТКУ - ЦЕ
- A. попередній аналіз
 - B. наступний аналіз
 - C. ретроспективний аналіз
 - D. історичний аналіз
9. АНАЛІЗ, ЩО ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ БЕЗПОСЕРЕДНЬО В ХОДІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АБО ОДРАЗУ ПІСЛЯ ПІДБИТТЯ ЇЇ ПІДСУМКІВ ЗА ДЕКАДУ, ТИЖДЕНЬ, ДОБУ, ЗМІНУ - ЦЕ
- A. поточний аналіз
 - B. підсумковий аналіз
 - C. результативний аналіз
 - D. оперативний аналіз
10. НАПРЯМАМИ ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО (ЗОВНІШНЬОГО АНАЛІЗУ) Є
- A. фінансово-економічний аналіз, статистико-економічний аналіз
 - B. техніко-економічний аналіз
 - C. маркетинговий аналіз, аналіз виробництва продукції
 - D. порівняльний аналіз, факторний аналіз

ТЕМА 3. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

- 3.1. Поняття та особливості інформаційного забезпечення економічних аналітичних досліджень.
- 3.2. Поняття, види інформації в економічному аналізі.
- 3.3. Джерела та вимоги до інформації в економічному аналізі
- 3.4. Поняття організації економічного аналізу, основні етапи економічного аналізу.
- 3.5. Методи та принципи організації аналітичної діяльності.
- 3.6. Організаційні форми та виконавці аналізу.

3.1. Поняття та особливості інформаційного забезпечення економічних аналітичних досліджень.

Рис. 3.1.1. Поняття та особливості інформаційного забезпечення економічних аналітичних досліджень

3.2. Поняття, види інформації в економічному аналізі

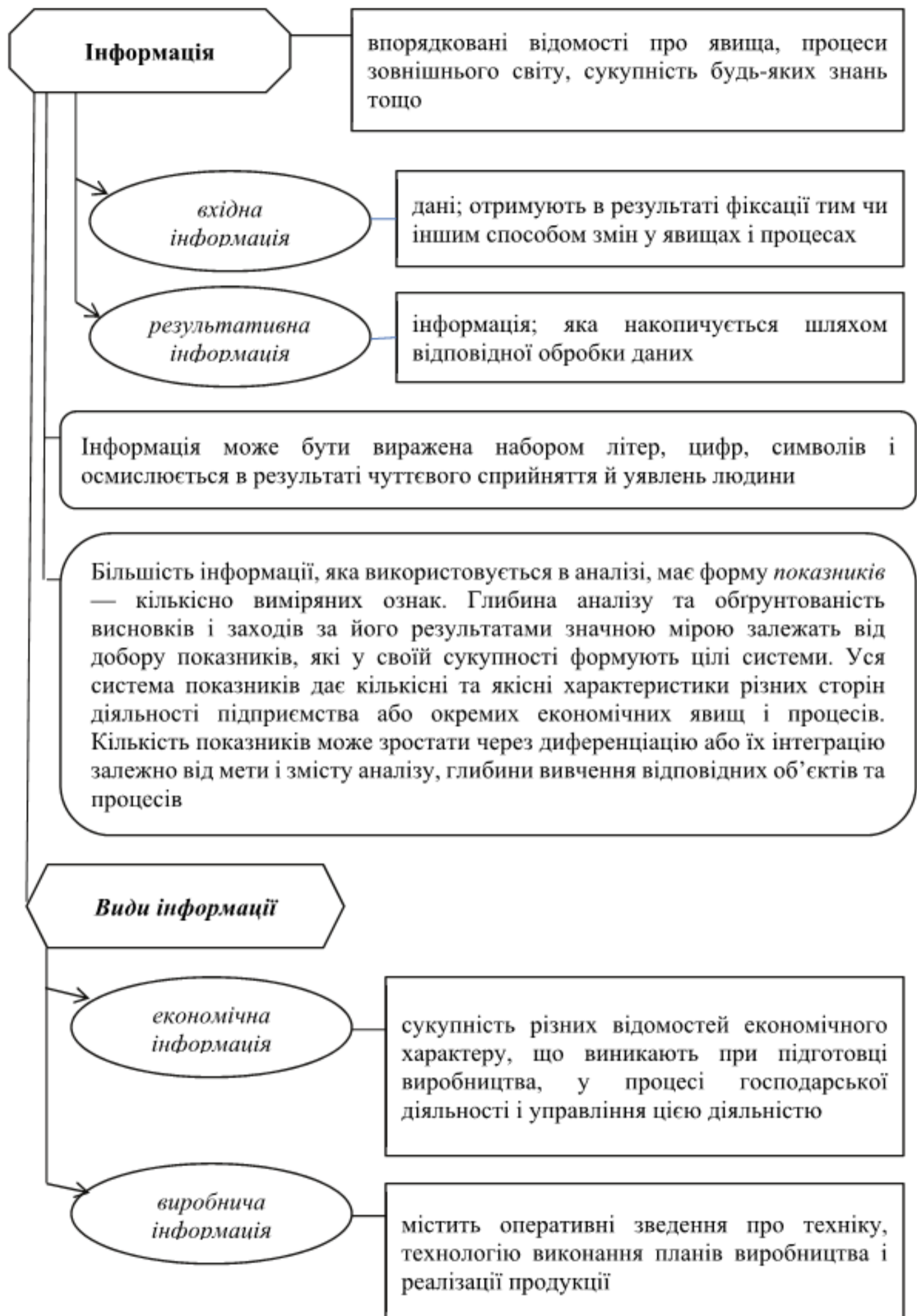

Рис. 3.2.1. Поняття та види інформації

3.3. Джерела та вимоги до інформації в економічному аналізі

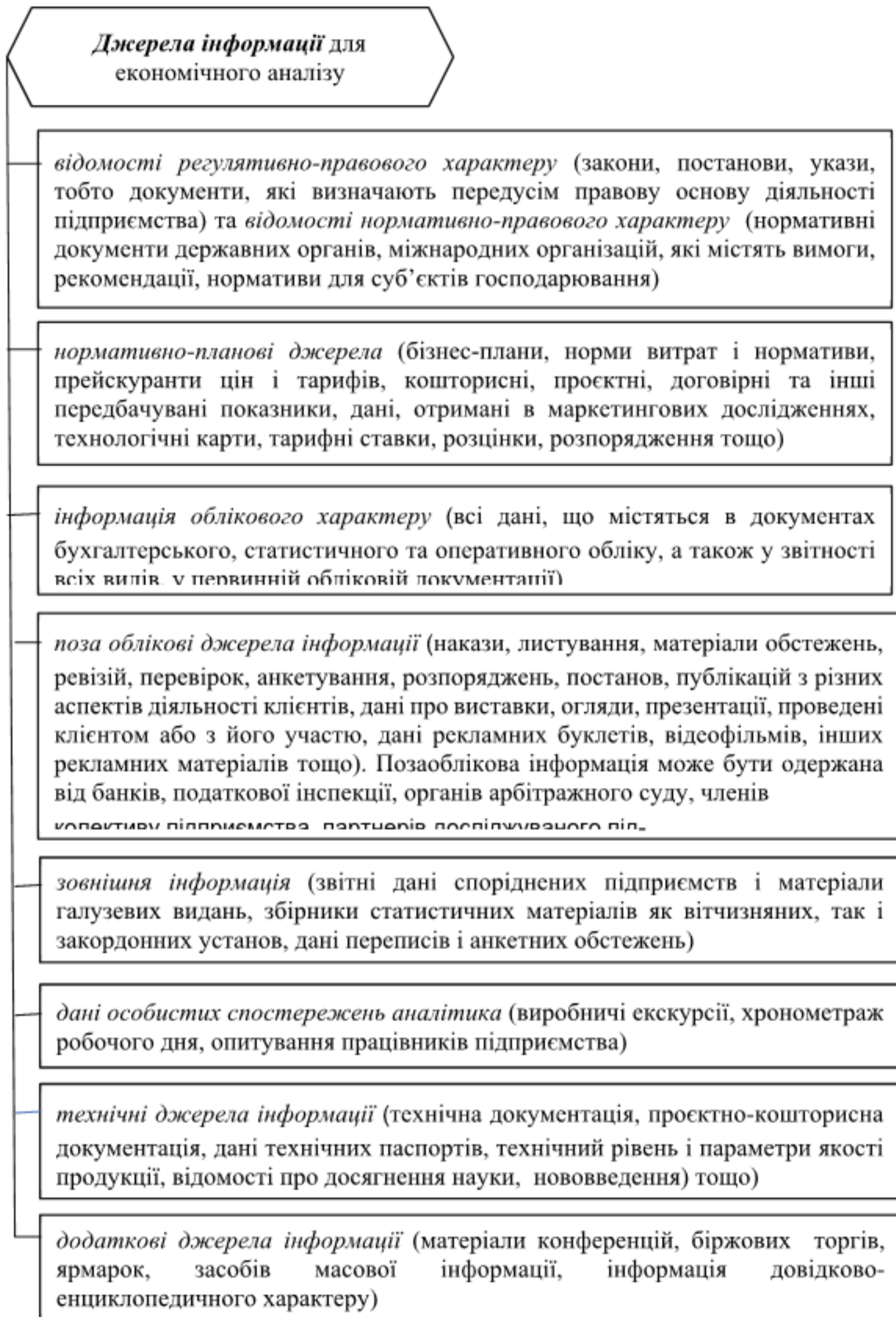

Рис. 3.3.1. Джерела інформації для економічного аналізу

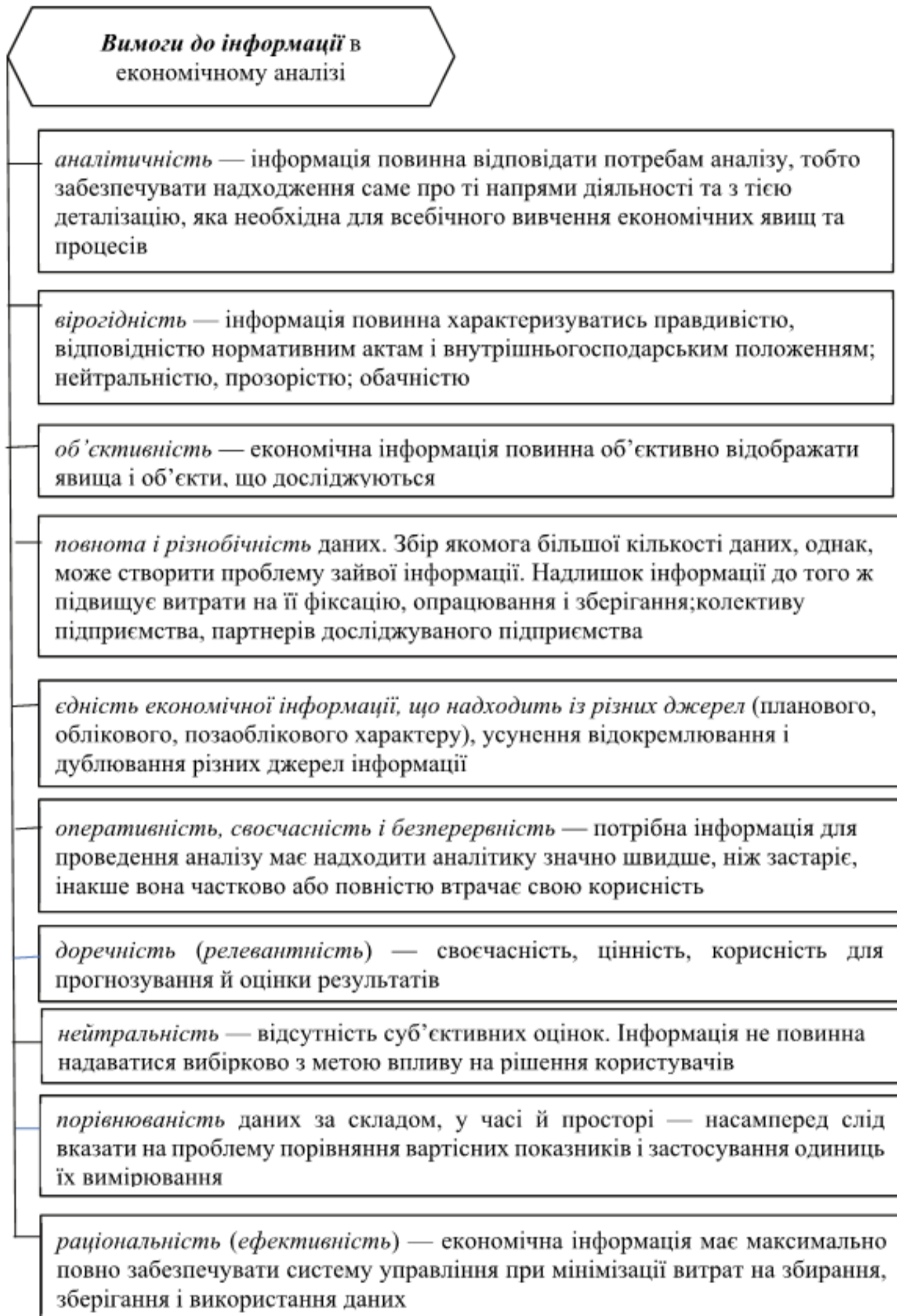

Рис. 3.3.2. Вимоги до інформації в економічному аналізі

3.4. Поняття організації економічного аналізу, основні етапи економічного аналізу

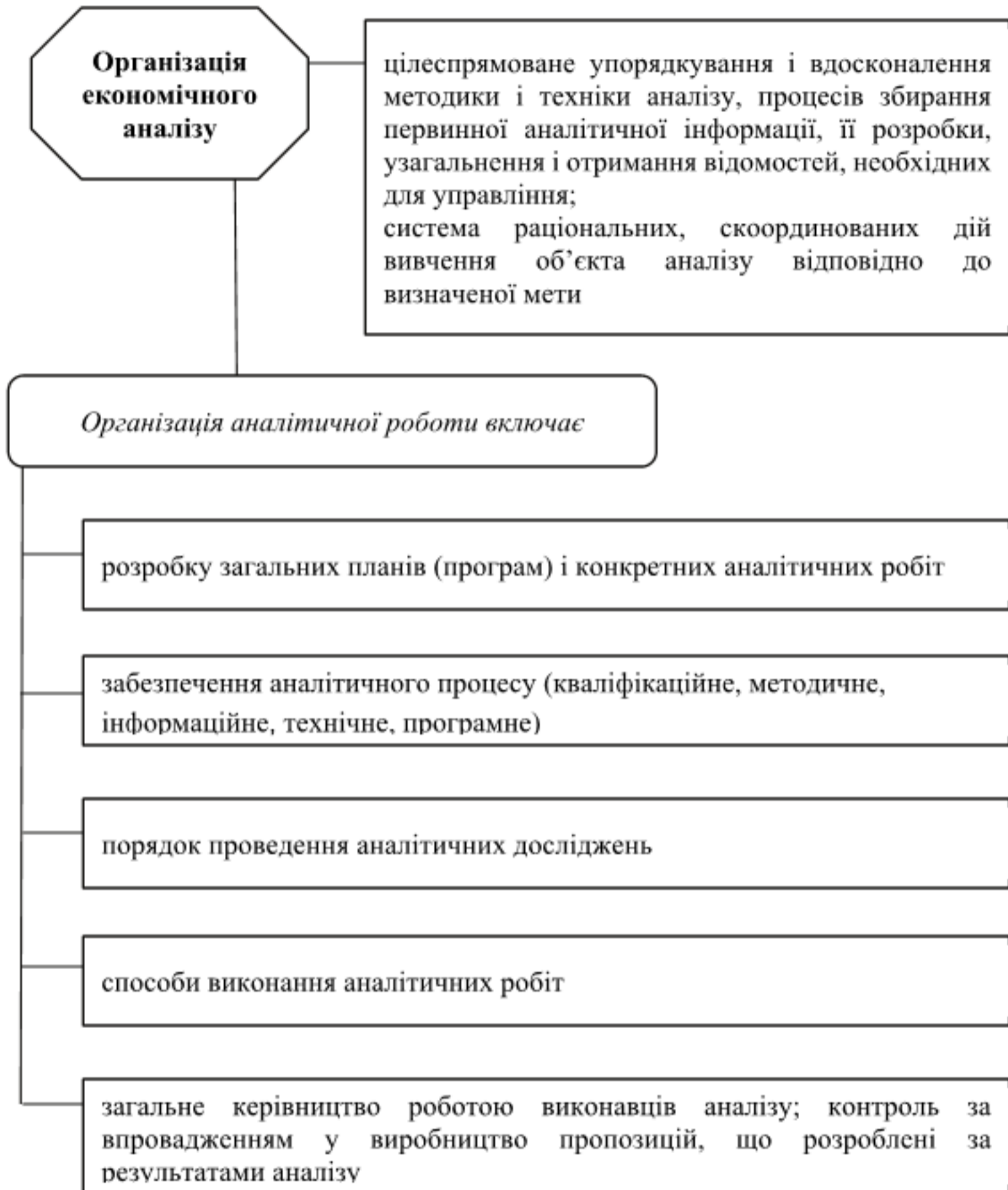

Рис. 3.4.1. Сутність організації економічного аналізу

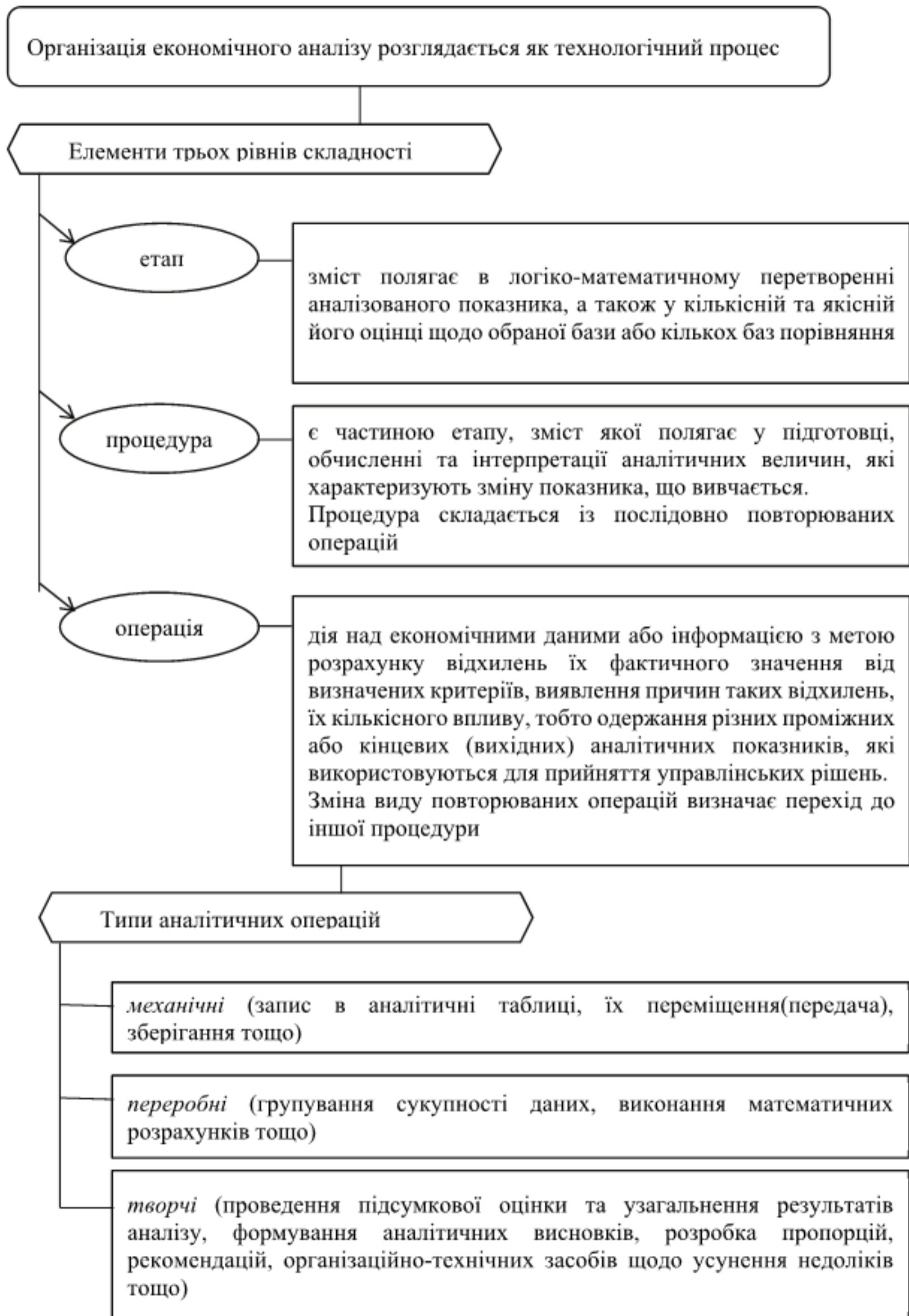

Рис. 3.4.2. Характеристика організації економічного аналізу як технологічного процесу

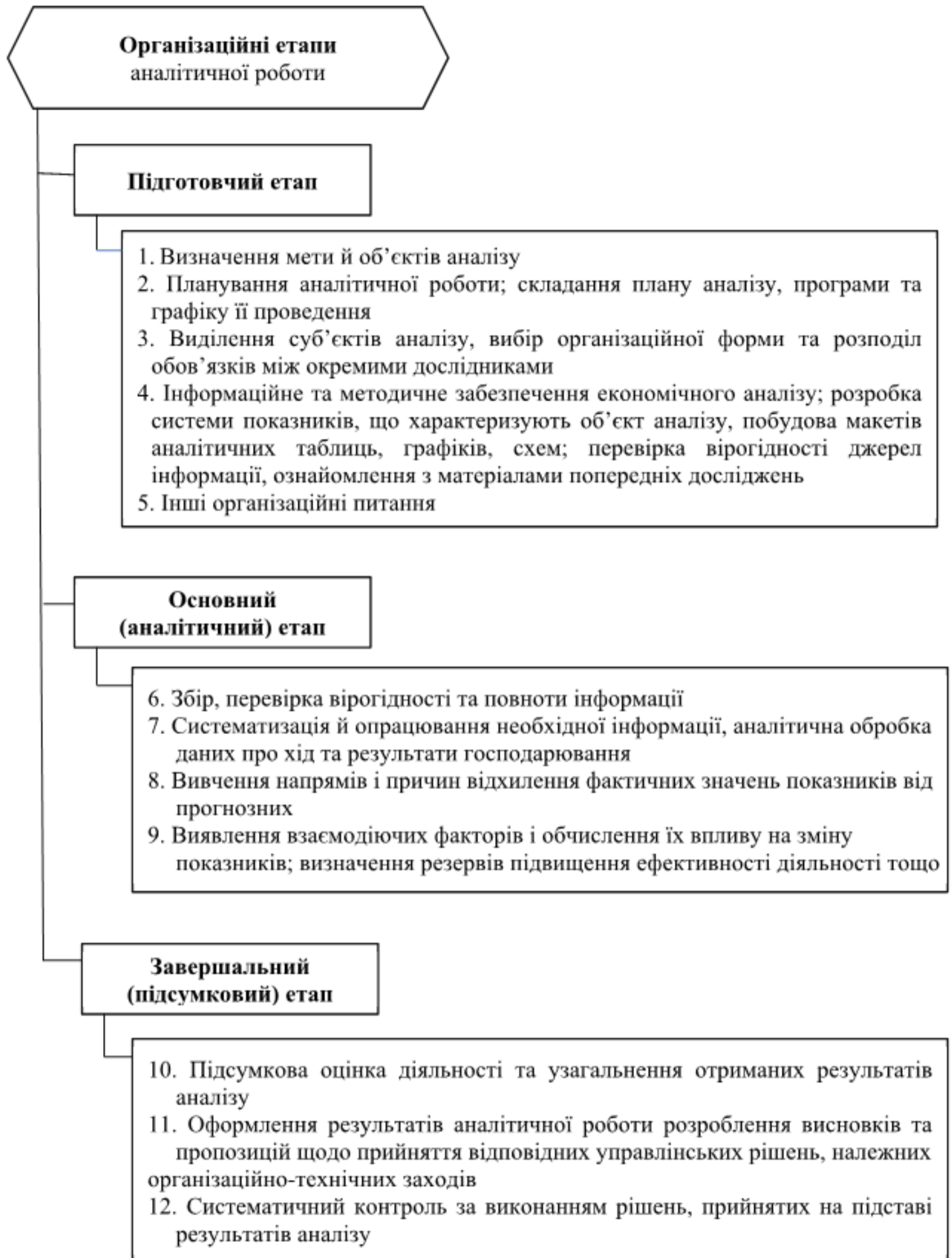

Рис. 3.4.3. Організаційні етапи аналітичної роботи

3.5. Методи та принципи організації аналітичної діяльності

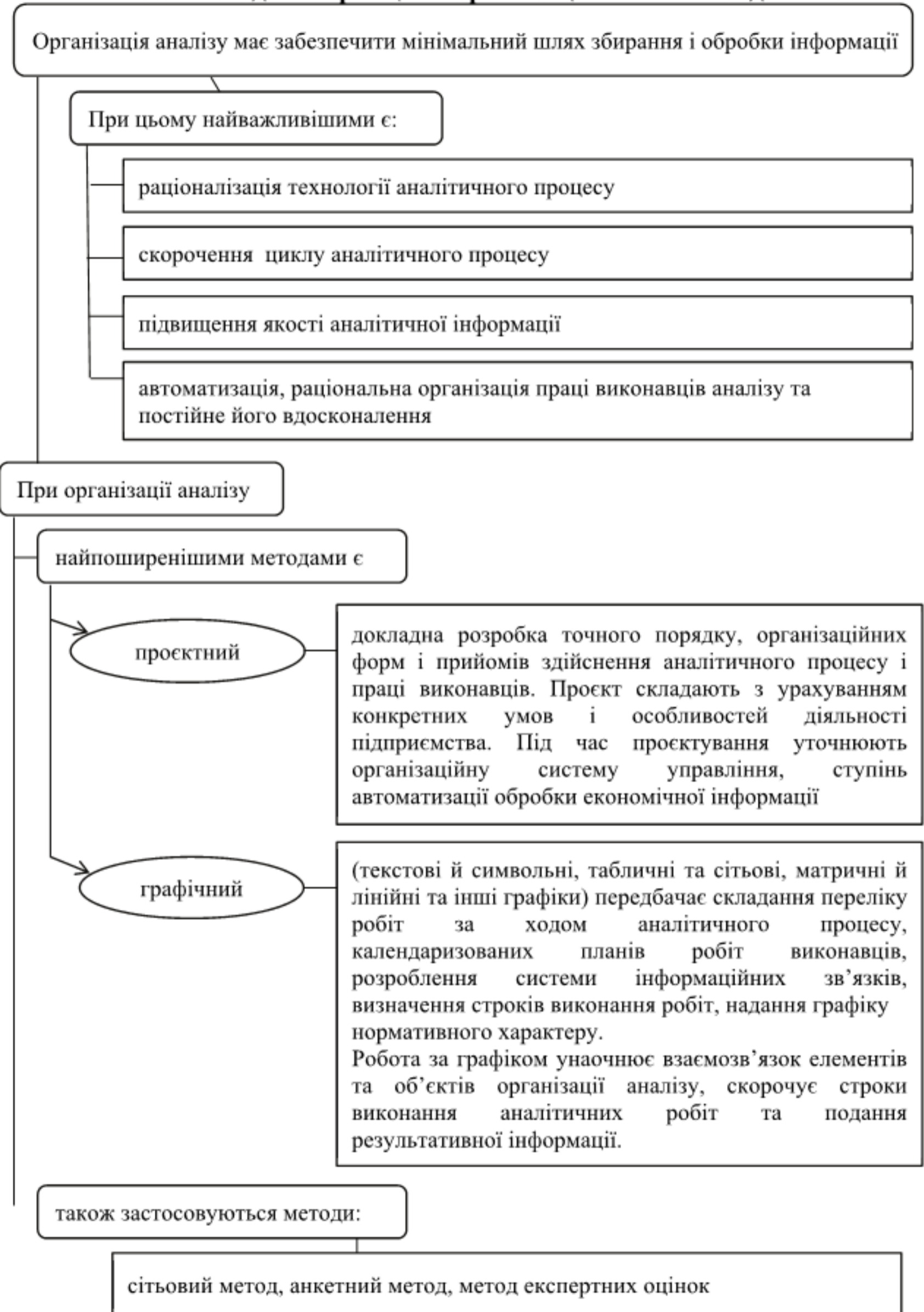

Рис. 3.5.1. Методи організації аналітичної роботи

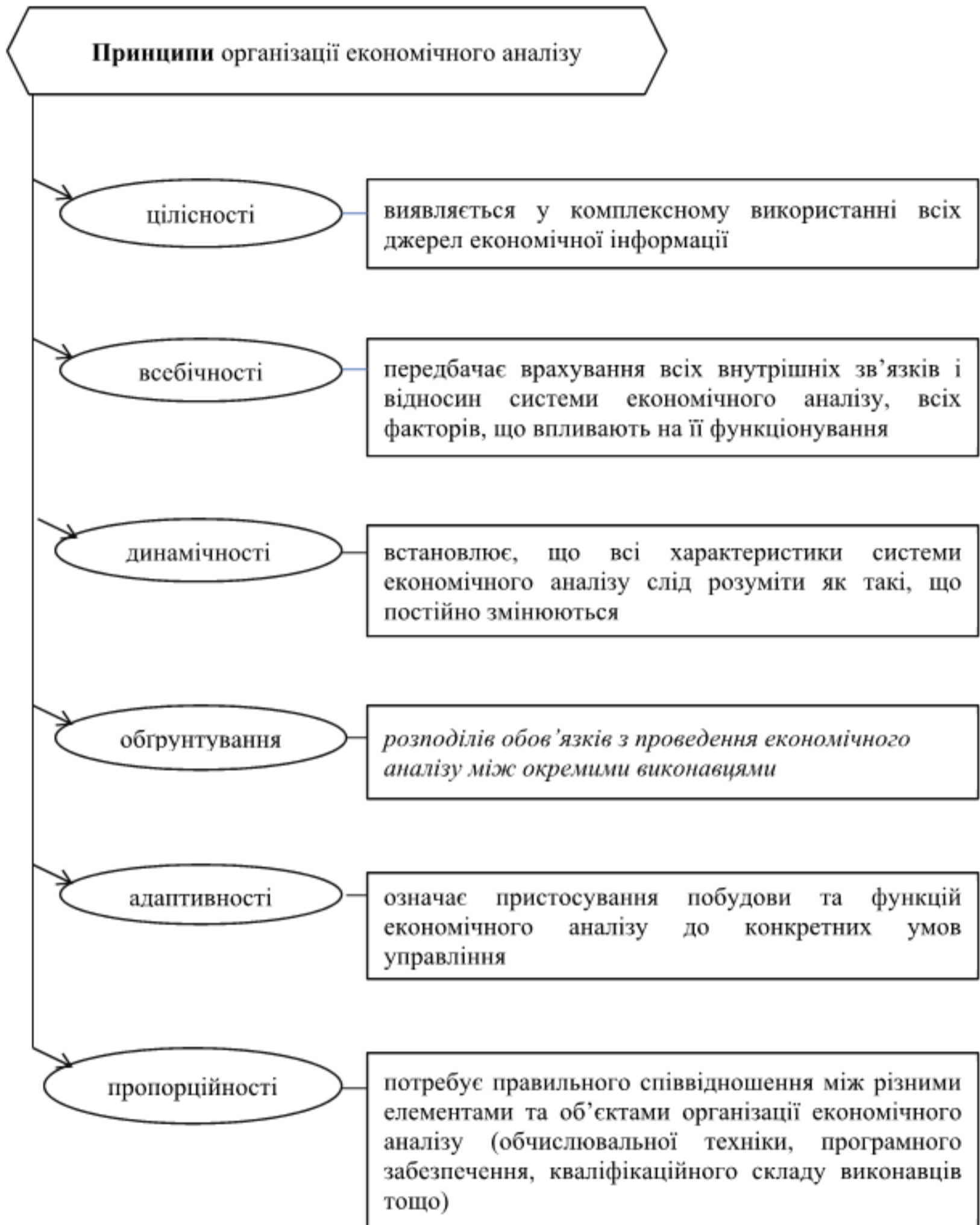

Рис. 3.5.2. Принципи організації економічного аналізу

3.6. Організаційні форми та виконавці аналізу.

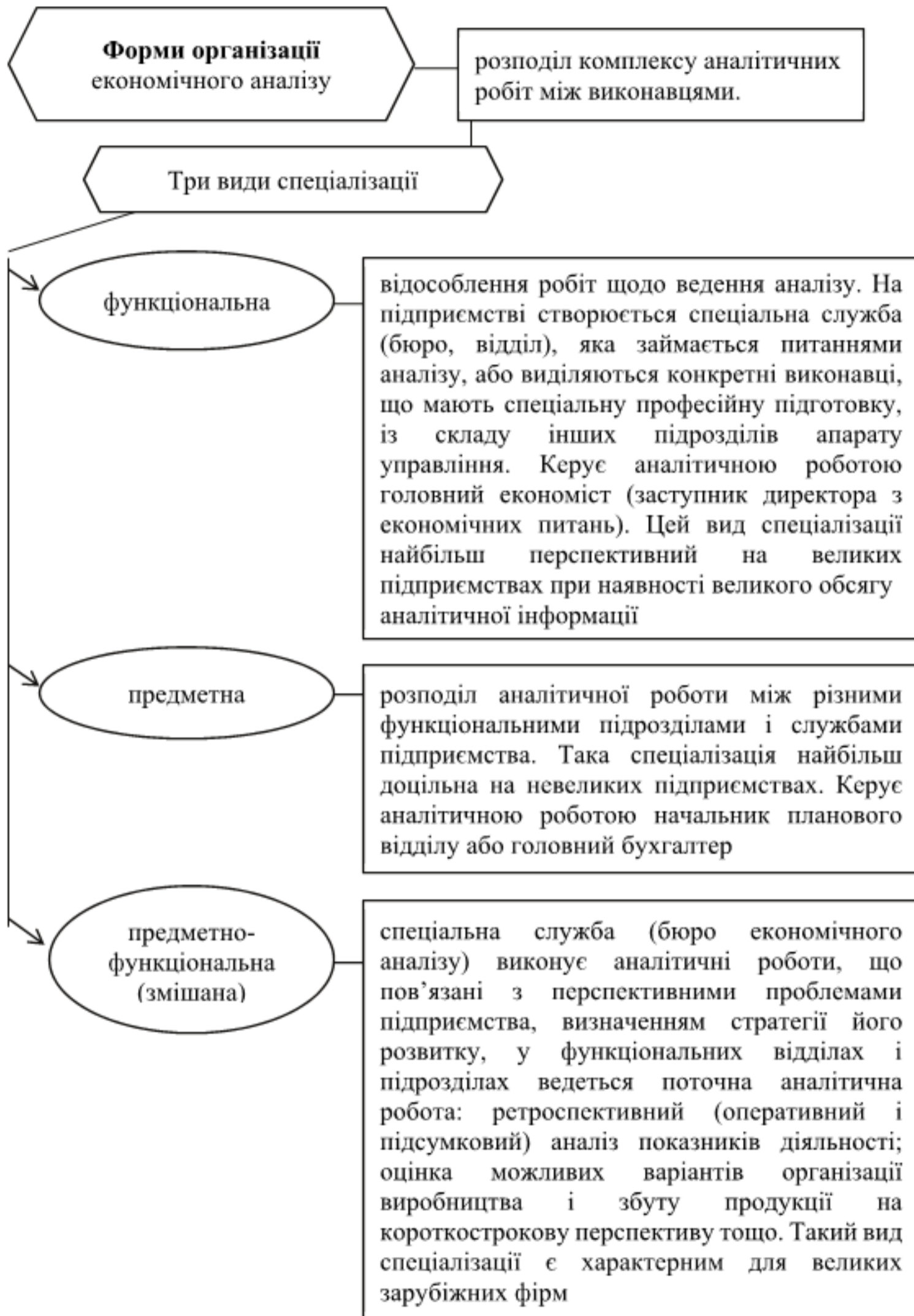

Рис. 3.6.1. Організаційні форми економічного аналізу

Таблиця 3.6.1

Розподіл обов'язків між функціональними службами підприємства з виконання аналітичних робіт

Виконавець аналітичних робіт	Обов'язки з виконання аналітичних робіт
Планово-аналітичний відділ	Складання плану аналітичної роботи і контроль за його виконанням. Методичне забезпечення аналізу. Комплексна оцінка основних показників діяльності підприємства. Узагальнення результатів аналізу. Розроблення заходів за результатами аналізу
Виробничий відділ	Аналіз виконання плану випуску продукції за обсягом. Аналіз асортименту і структури продукції. Аналіз ритмічності виробництва. Аналіз технічного стану і організаційного рівня виробництва. Аналіз впровадження нової техніки, технології, механізації та автоматизації виробництва
Бухгалтерія	Аналіз витрат на виробництво і собівартість продукції
Фінансовий відділ	Аналіз фінансових результатів за видами діяльності підприємства. Аналіз показників рентабельності. Аналіз фінансового стану підприємства і його прогнозування. Аналіз стану розрахунків. Аналіз і прогнозування грошових потоків
Відділ матеріально-технічного забезпечення	Аналіз виконання планів поставок матеріальних ресурсів за обсягом, номенклатурою, строками, якістю. Аналіз транспортно-заготівельних витрат. Аналіз стану і збереження складських запасів. Оптимізація розміру запасів
Відділ збуту	Аналіз стану складських запасів і збереження готової продукції. Аналіз виконання договірних зобов'язань і планів поставок продукції споживачам за обсягом, номенклатурою, асортиментом, якістю і строками
Відділ праці і заробітної плати	Аналіз забезпеченості підприємства виробничими кадрами за категоріями та процесами. Аналіз продуктивності праці. Аналіз використання робочого часу. Аналіз фонду оплати праці
Відділ технічного забезпечення	Аналіз браку і рекламаций від покупців. Аналіз якості готової продукції
Відділ головного механіка	Аналіз технічного стану машин та обладнання. Аналіз фонду робочого часу машин та обладнань. Аналіз виконання планів модернізації обладнання. Аналіз виконання графіків ремонту обладнання, його якості і собівартості. Аналіз використання виробничих потужностей
Відділ головного інженера . Відділ головного технолога	Техніко-економічний аналіз — вивчення взаємодії технічних і економічних процесів і визначення їх впливу на економічні результати діяльності підприємства

Література: [2, с.98-106], [3, с. 19-27], [4, с.27-44], [5, с. 16-19].

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Оберіть правильну відповідь:

1. ВИД ІНФОРМАЦІЇ, А САМЕ ДАНІ; ОТРИМУЮТЬ В РЕЗУЛЬТАТІ ФІКСАЦІЇ ТИМ ЧИ ІНШИМ СПОСОБОМ ЗМІН У ЯВИЩАХ І ПРОЦЕСАХ - ЦЕ
 - A. вхідна інформація
 - B. результативна інформація
 - C. економічна інформація
 - D. виробнича інформація
- 2.ВИД ІНФОРМАЦІЇ, А САМЕ ЯКА НАКОПИЧУЄТЬСЯ ШЛЯХОМ ВІДПОВІДНОЇ ОБРОБКИ ДАНИХ - ЦЕ
 - A. вхідна інформація
 - B. результативна інформація
 - C. економічна інформація
 - D. виробнича інформація
- 3.ВИД ІНФОРМАЦІЇ, А САМЕ СУКУПНІСТЬ РІЗНИХ ВІДОМОСТЕЙ ЕКОНОМІЧНОГО ХАРАКТЕРУ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ВИРОБНИЦТВА, У ПРОЦЕСІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І УПРАВЛІННЯ ЦІЄЮ ДІЯЛЬНІСТЮ - ЦЕ
 - A. вхідна інформація
 - B. результативна інформація
 - C. економічна інформація
 - D. виробнича інформація
- 4.ВИД ІНФОРМАЦІЇ, ЯКА МІСТИТЬ ОПЕРАТИВНІ ЗВЕДЕННЯ ПРО ТЕХНІКУ, ТЕХНОЛОГІЮ ВИКОНАННЯ ПЛАНІВ ВИРОБНИЦТВА І РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ - ЦЕ
 - A. вхідна інформація
 - B. результативна інформація
 - C. економічна інформація
 - D. виробнича інформація
- 5.ІНФОРМАЦІЯ, А САМЕ ЗАКОНИ, ПОСТАНОВИ, УКАЗИ, ТОБТО ДОКУМЕНТИ, ЯКІ ВИЗНАЧАЮТЬ ПЕРЕДУСІМ ПРАВОВУ ОСНОВУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА - ЦЕ
 - A. інформація облікового характеру
 - B. нормативно-планові джерела
 - C. відомості регулятивно-правового характеру
 - D. позаоблікова інформація
- 6.ДАНІ, ЩО МІСТЯТЬСЯ В ДОКУМЕНТАХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО, СТАТИСТИЧНОГО ТА ОПЕРАТИВНОГО ОБЛІКУ, А ТАКОЖ У ЗВІТНОСТІ ВСІХ ВИДІВ, У ПЕРВИННІЙ ОБЛІКОВІЙ ДОКУМЕНТАЦІЇ - ЦЕ
 - A. інформація облікового характеру
 - B. нормативно-планові джерела
 - C. відомості регулятивно-правового характеру
 - D. позаоблікова інформація
- 7.ІНФОРМАЦІЯ З БІЗНЕС-ПЛАНІВ, НОРМИ ВИТРАТ І НОРМАТИВИ, ПРЕЙСКУРАНТИ ЦІН І ТАРИФІВ, КОШТОРИСНІ, ПРОЄКТНІ, ДОГОВІРНІ ТА ІНШІ ПЕРЕДБАЧУВАНІ ПОКАЗНИКИ - ЦЕ
 - A. інформація облікового характеру
 - B. нормативно-планові джерела
 - C. відомості регулятивно-правового характеру
 - D. позаоблікова інформація
- 8.ВИМОГА ДО ІНФОРМАЦІЇ, СУТЬ ЯКОЇ - ІНФОРМАЦІЯ ПОВИННА

ХАРАКТЕРИЗУВАТИСЬ ПРАВДИВІСТЮ, ВІДПОВІДНІСТЮ НОРМАТИВНИМ АКТАМ І ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИМ ПОЛОЖЕННЯМ - ЦЕ

- A. вірогідність
- B. доречність
- C. раціональність
- D. нейтральність

9. ВИМОГА ДО ІНФОРМАЦІЇ, СУТЬ ЯКОЇ - ЕКОНОМІЧНА ІНФОРМАЦІЯ МАЄ МАКСИМАЛЬНО ПОВНО ЗАБЕЗПЕЧУВАТИ СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ ПРИ МІНІМІЗАЦІЇ ВИТРАТ НА ЗБИРАННЯ, ЗБЕРІГАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ - ЦЕ

- A. вірогідність
- B. доречність
- C. раціональність
- D. нейтральність

10. ВИМОГА ДО ІНФОРМАЦІЇ, СУТЬ ЯКОЇ - СВОЄЧАСНІСТЬ, ЦІННІСТЬ, КОРИСНІСТЬ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ Й ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТІВ - ЦЕ

- A. вірогідність
- B. доречність
- C. раціональність
- D. нейтральність

ТЕМА 4. СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДІВ АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

- 4.1. Метод економічних аналітичних досліджень.
- 4.2. Методика економічного аналізу.
- 4.3. Класифікація прийомів економічного аналізу.

4.1. Метод економічних аналітичних досліджень

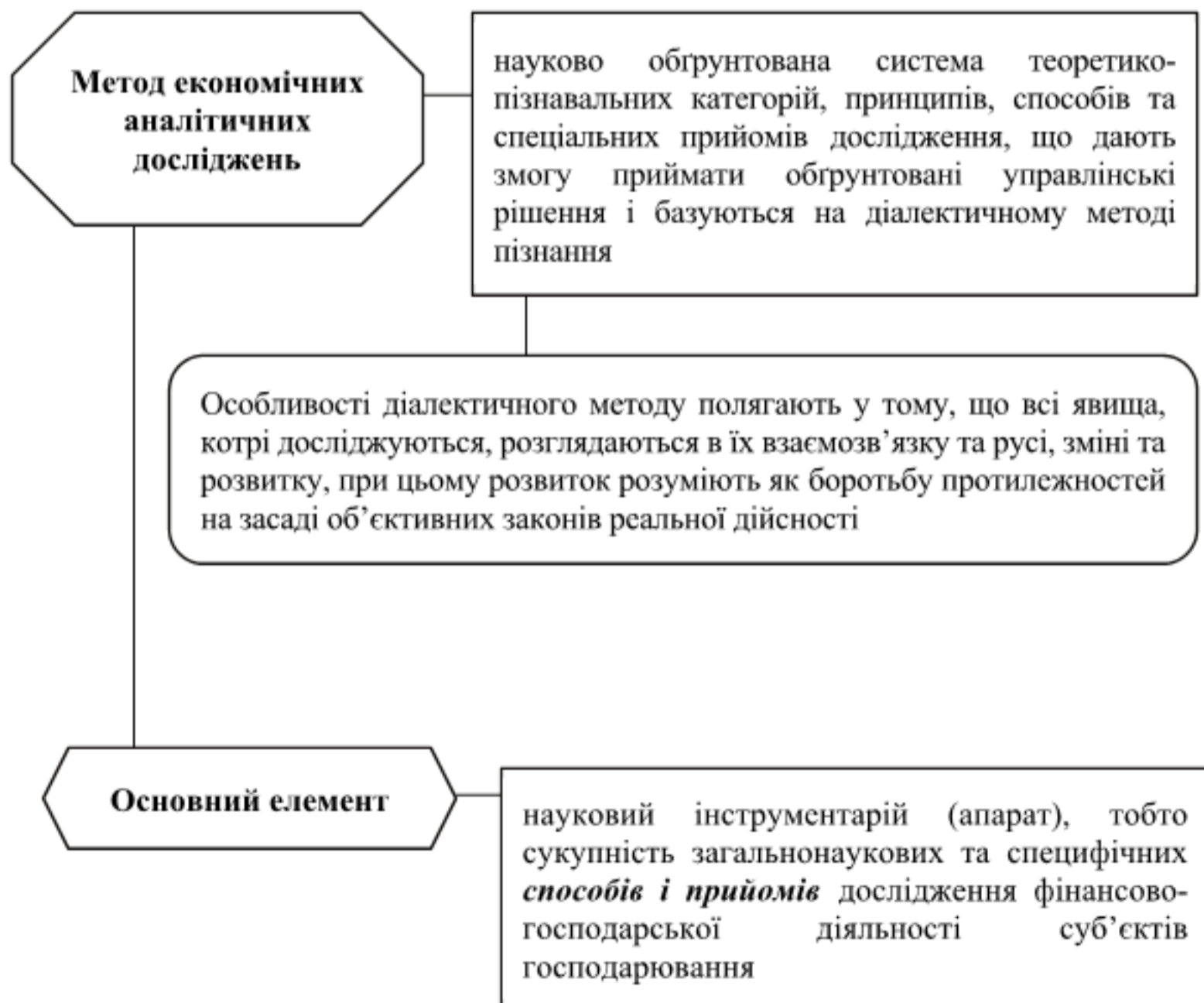

Рис. 4.1.1. Сутність методу економічних аналітичних досліджень

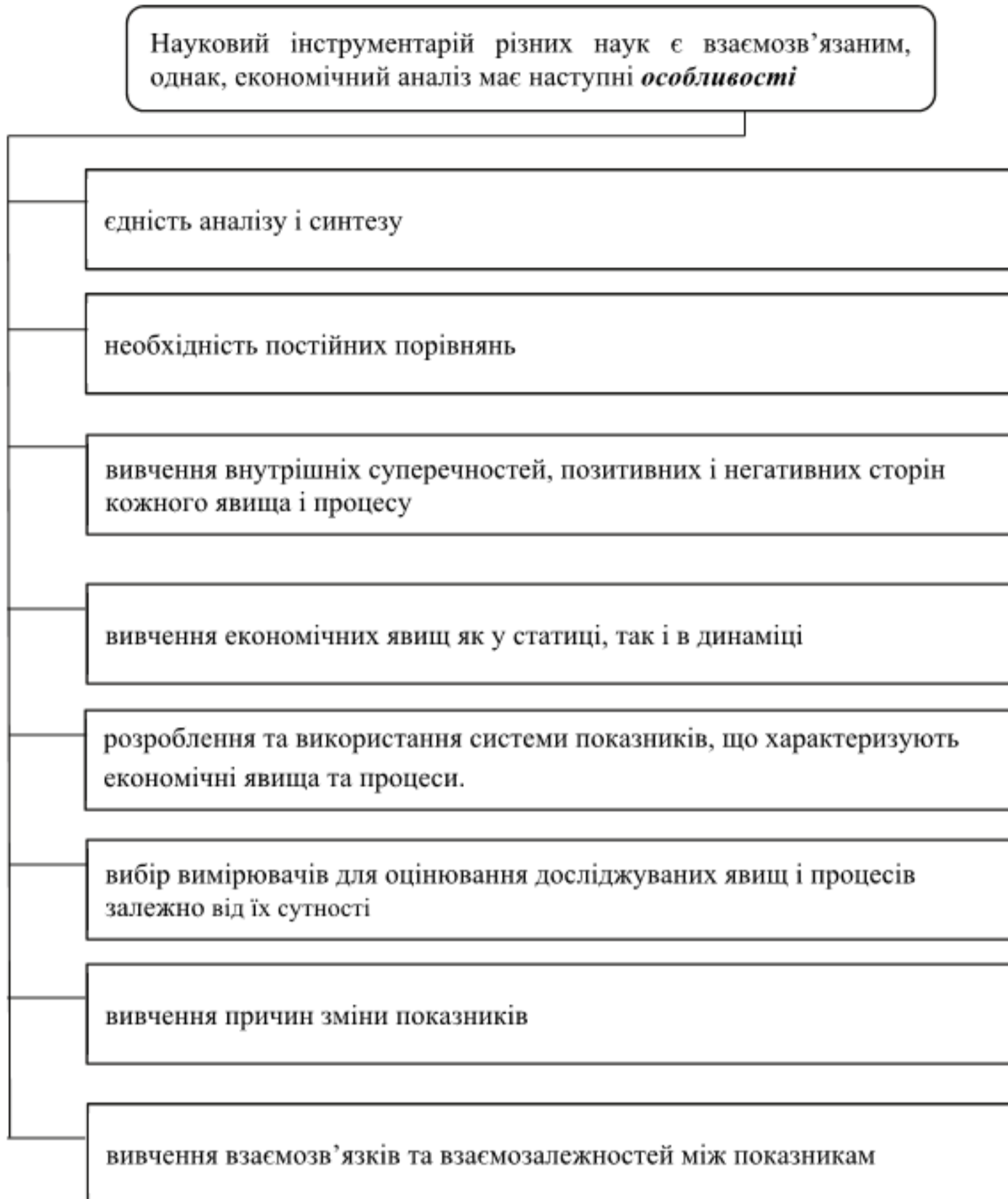

Рис. 4.1.2. Особливості методу економічного аналізу

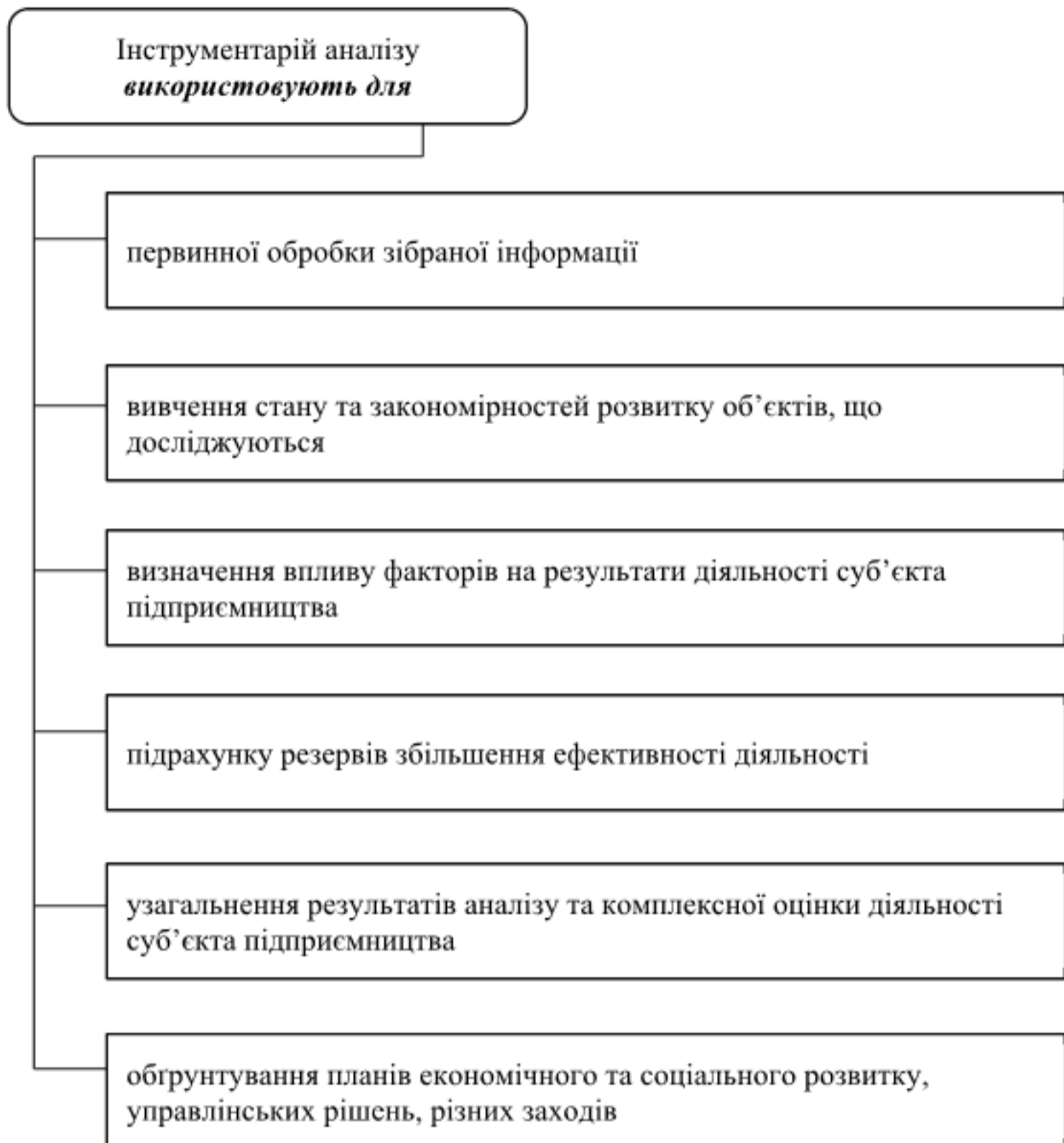

Рис. 4.1.3. Сфера використання інструментарію економічного аналізу

4.2. Методика економічного аналізу

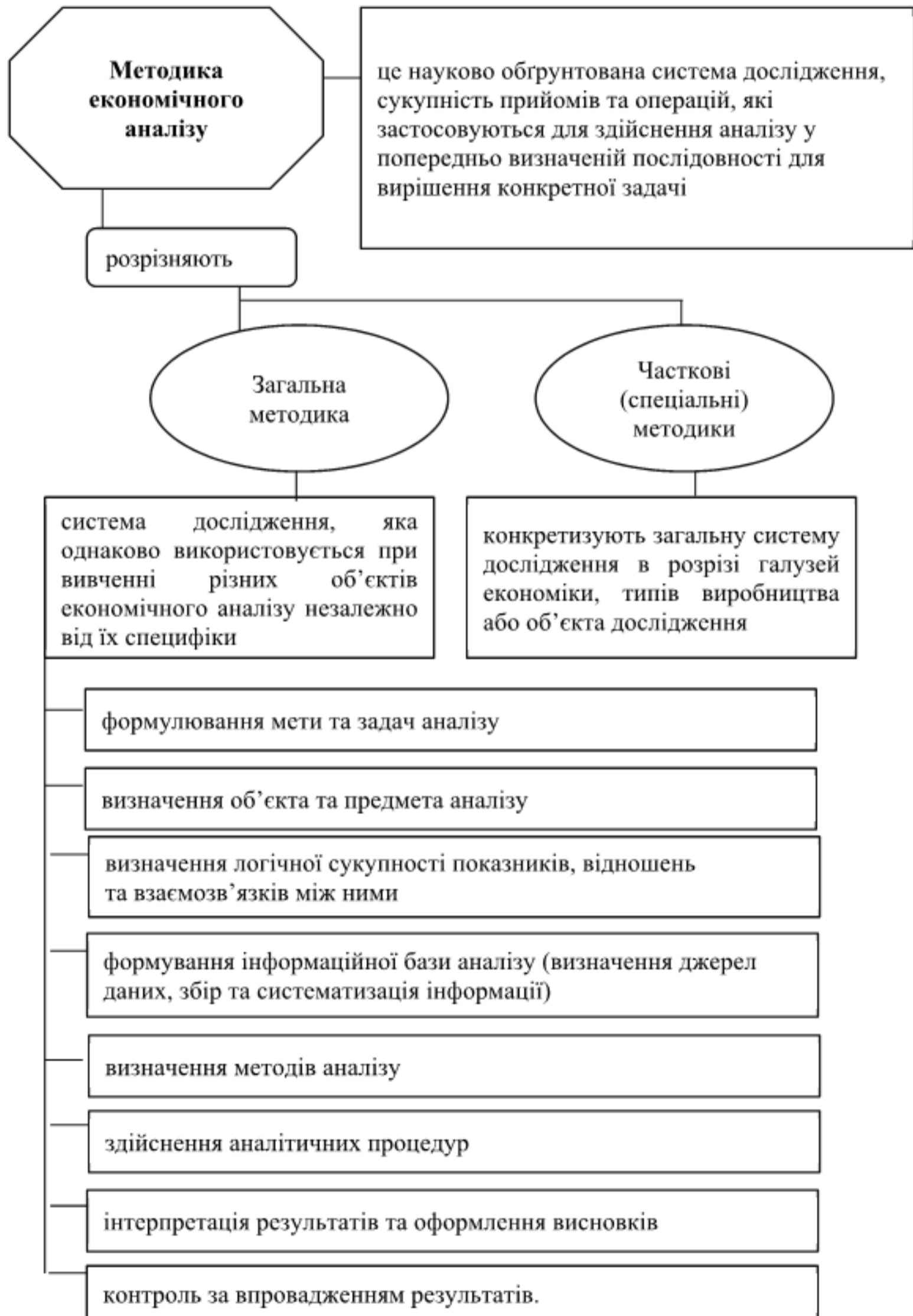

Рис. 4.2.1. Методика економічного аналізу

4.3. Класифікація прийомів економічного аналізу

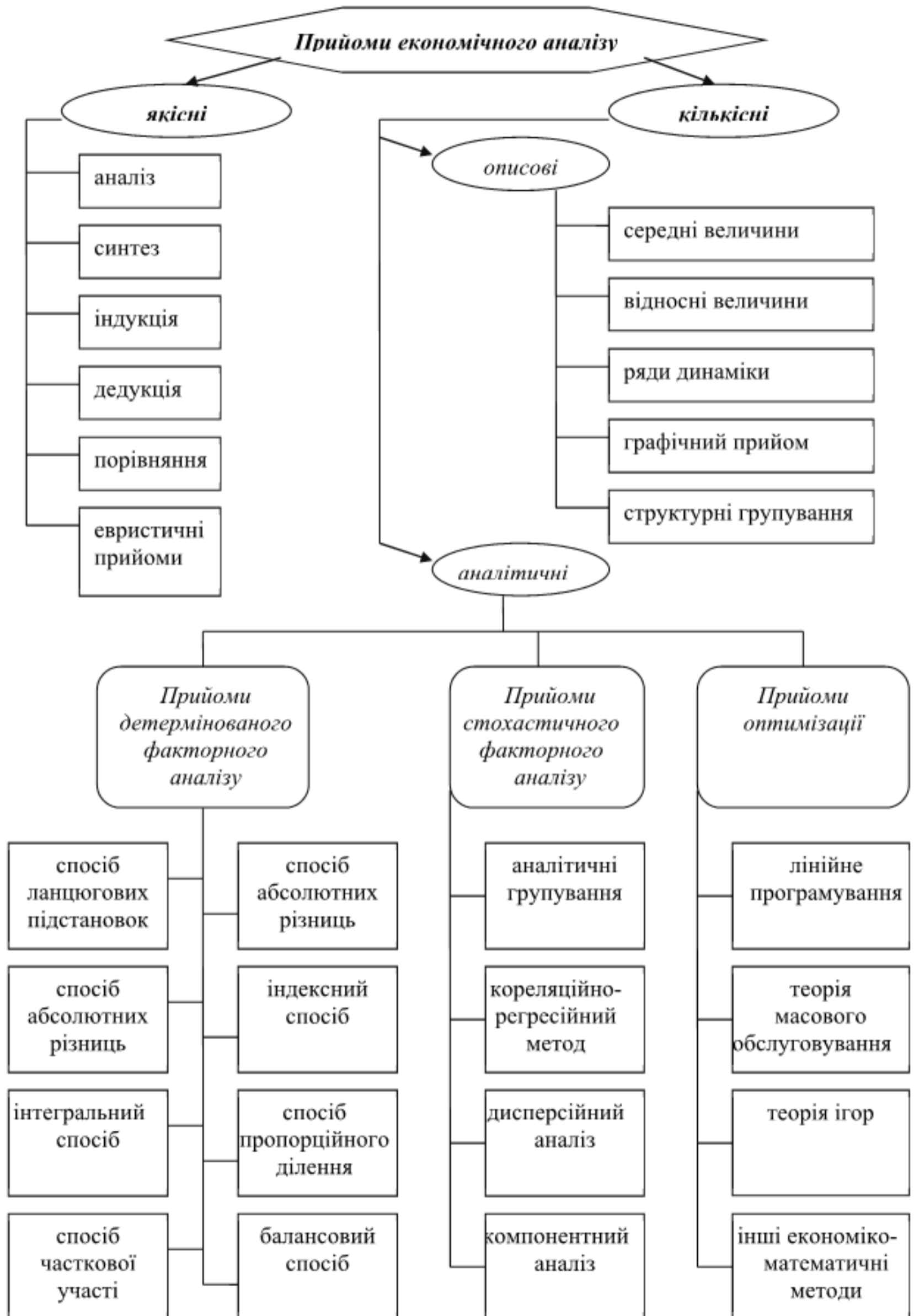

Рис.4.3.1. Класифікація прийомів економічного аналізу

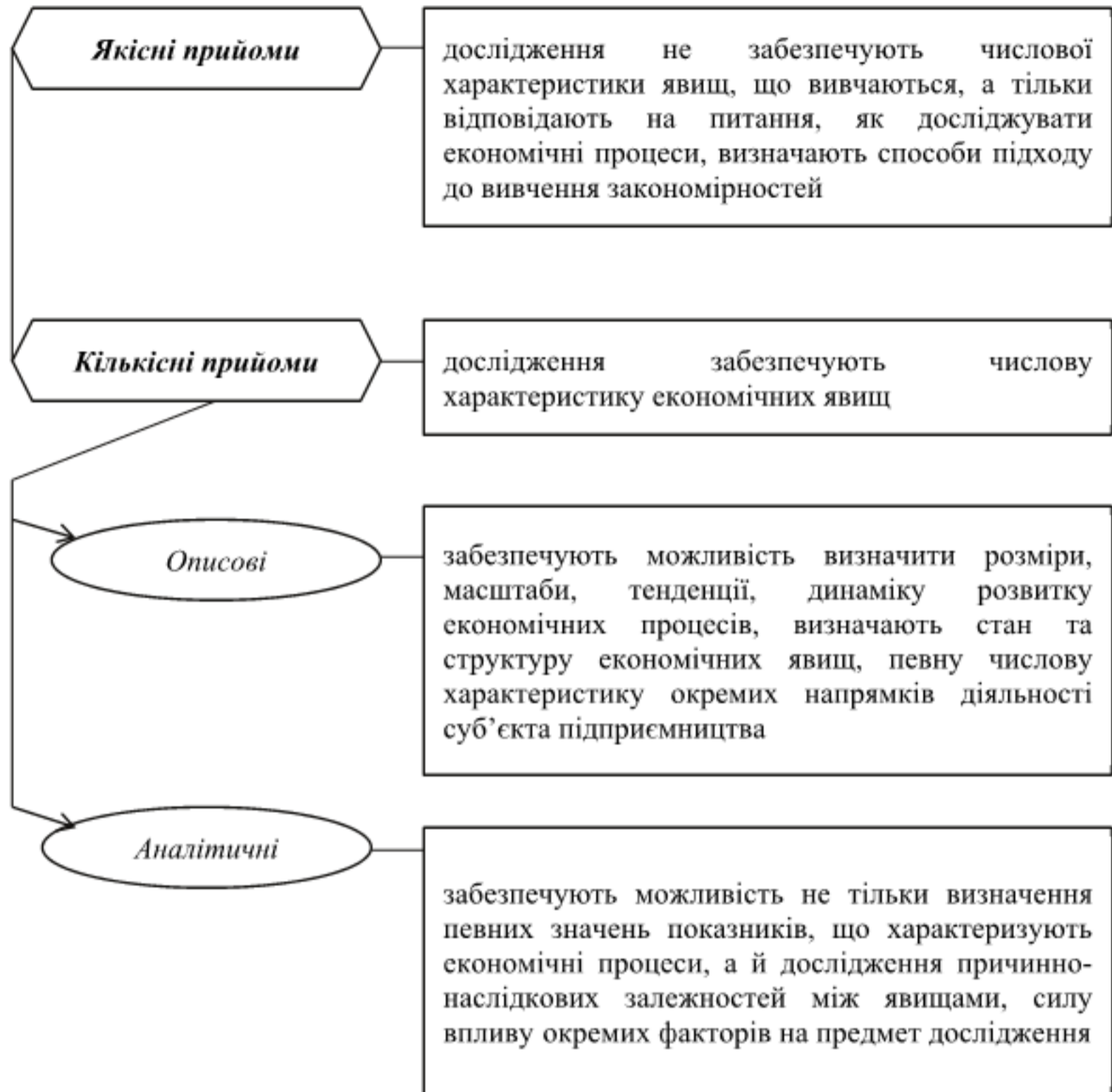

Рис. 4.3.2. Сутність якісних та кількісних прийомів

Література: [1, с.24-28, 32-33], [2, с. 15-17], [3, с.30-33], [4, с.22-25]

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Оберіть правильну відповідь:

1. ПРИЙОМИ ДОСЛІДЖЕННЯ, ЯКІ НЕ ДАЮТЬ ЧИСЛОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЯВИЩ, ЩО ВИВЧАЮТЬСЯ, А ТІЛЬКИ ВІДПОВІДАЮТЬ НА ПИТАННЯ, ЯК ДОСЛІДЖУВАТИ ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ, ВИЗНАЧАЮТЬ СПОСОБИ ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ, НАЗИВАЮТЬСЯ

- A. кількісні прийоми
 - B. якісні прийоми
 - C. описові прийоми
 - D. аналітичні прийоми
2. ПРИЙОМИ ДОСЛІДЖЕННЯ, ЯКІ ДОЗВОЛЯЮТЬ ВИЗНАЧИТИ НЕ ТІЛЬКИ ЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ, ЩО ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ, А Й ДОСЛІДИТИ ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ ЗАЛЕЖНОСТІ МІЖ ЯВИЩАМИ, СИЛУ ВПЛИВУ ОКРЕМИХ ФАКТОРІВ НА ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ, НАЗИВАЮТЬСЯ
- A. кількісні прийоми
 - B. якісні прийоми
 - C. описові прийоми
 - D. аналітичні прийоми
3. ДО ЯКІСНИХ ПРИЙОМІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДНОСЯТЬ
- A. аналіз, синтез, індукція, дедукція
 - B. середні величини, відносні величини, ряди динаміки
 - C. спосіб ланцюгових підстановок, індексний спосіб, інтегральний спосіб
 - D. лінійне програмування, теорія ігор
4. ДО КІЛЬКІСНИХ ОПИСОВИХ ПРИЙОМІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДНОСЯТЬ
- A. аналіз, синтез, індукція, дедукція
 - B. середні величини, відносні величини
 - C. спосіб ланцюгових підстановок, індексний спосіб, інтегральний спосіб
 - D. лінійне програмування, теорія ігор
5. ДО ПРИЙОМІВ ОПТИМІЗАЦІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДНОСЯТЬ
- A. аналіз, синтез, індукція, дедукція
 - B. середні величини, відносні величини, ряди динаміки
 - C. спосіб ланцюгових підстановок, індексний спосіб, інтегральний спосіб
 - D. лінійне програмування, теорія ігор
6. ДО ПРИЙОМІВ ДЕТЕРМІНОВАНОГО ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ВІДНОСЯТЬ
- A. аналіз, синтез, індукція, дедукція
 - B. аналітичні групування, кореляційно-регресійний метод
 - C. спосіб ланцюгових підстановок, індексний спосіб, інтегральний спосіб
 - D. лінійне програмування, теорія ігор
7. ДО ПРИЙОМІВ СТОХАСТИЧНОГО ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ВІДНОСЯТЬ
- A. аналіз, синтез, індукція, дедукція
 - B. аналітичні групування, кореляційно-регресійний метод
 - C. спосіб ланцюгових підстановок, індексний спосіб, інтегральний спосіб
 - D. лінійне програмування, теорія ігор
8. ДО ЯКІСНИХ ПРИЙОМІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДНОСЯТЬ
- A. евристичні прийоми
 - B. середні величини, відносні величини
 - C. спосіб ланцюгових підстановок, індексний спосіб, інтегральний спосіб
 - D. ряди динаміки
9. ДО КІЛЬКІСНИХ ОПИСОВИХ ПРИЙОМІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДНОСЯТЬ
- A. аналіз, синтез, індукція, дедукція
 - B. ряди динаміки
 - C. спосіб ланцюгових підстановок, індексний спосіб, інтегральний спосіб
 - D. лінійне програмування, теорія ігор
10. ДО ПРИЙОМІВ ДЕТЕРМІНОВАНОГО ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ВІДНОСЯТЬ
- A. індукція, дедукція, аналіз, синтез
 - B. аналітичні групування, кореляційно-регресійний метод
 - C. спосіб абсолютних різниць, балансовий спосіб
 - D. лінійне програмування, теорія ігор

ТЕМА 5. ХАРАКТЕРИСТИКА ЯКІСНИХ ПРИЙОМІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

5.1. Сутність та види якісних прийомів дослідження.

5.2. Порівняння як прийом економічної аналітики.

5.3. Характеристика евристичних прийомів дослідження.

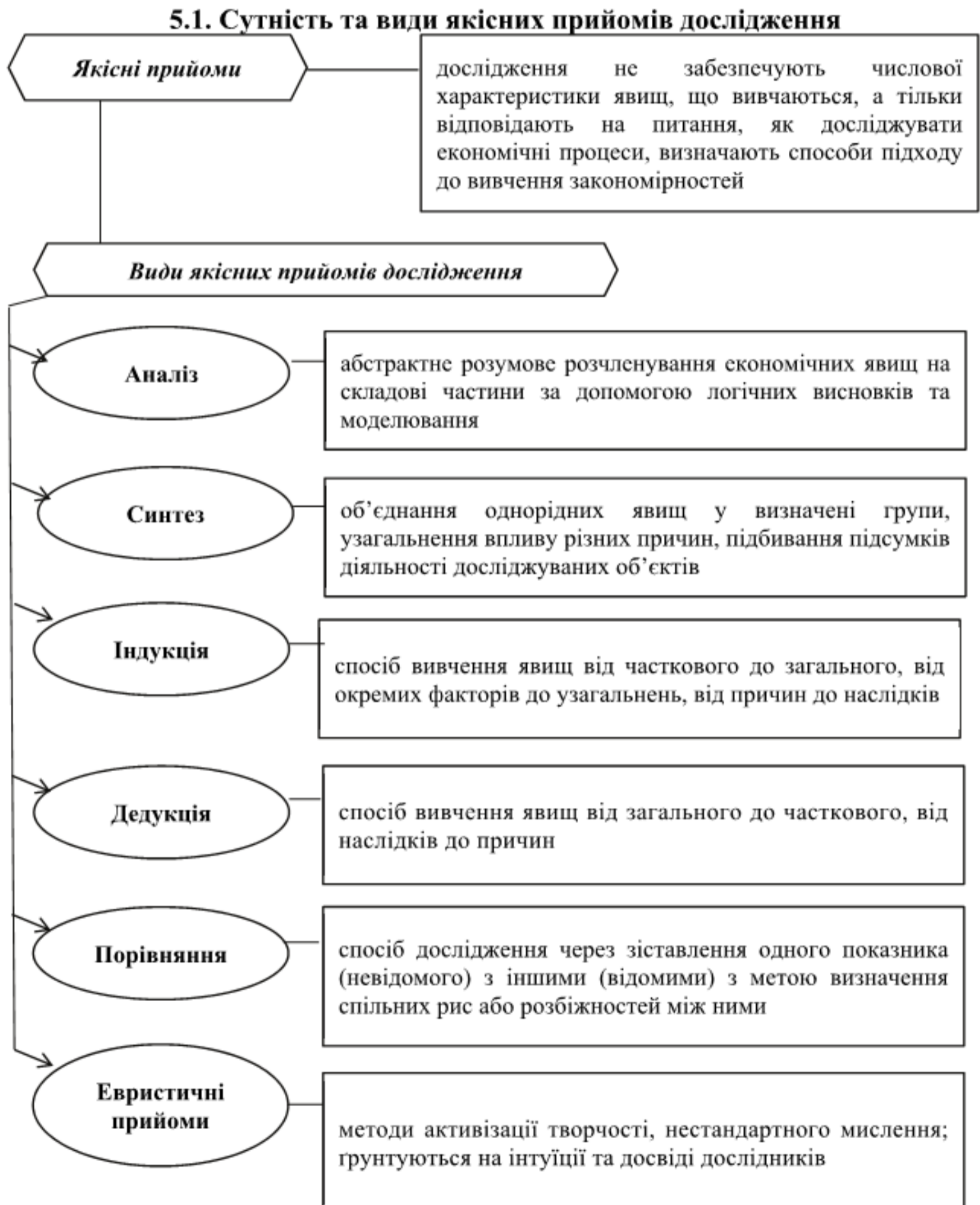

Рис.5.1.1. Характеристика видів якісних прийомів дослідження

5.2. Порівняння як прийом економічної аналітики

Рис. 5.2.1. Бази порівняння, що використовуються при порівняльному аналізі

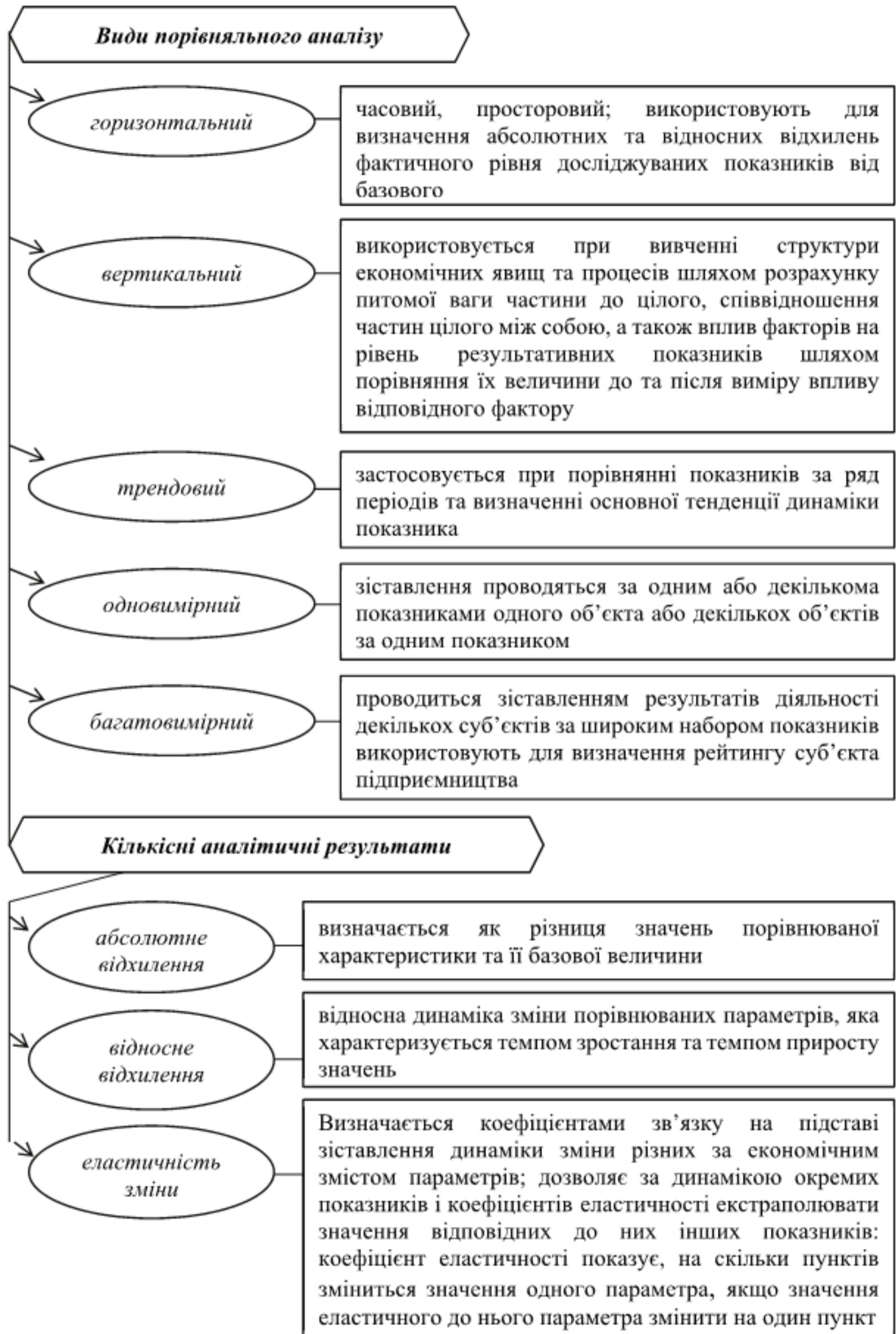

Рис. 5.2.2. Види та результати порівняльного аналізу

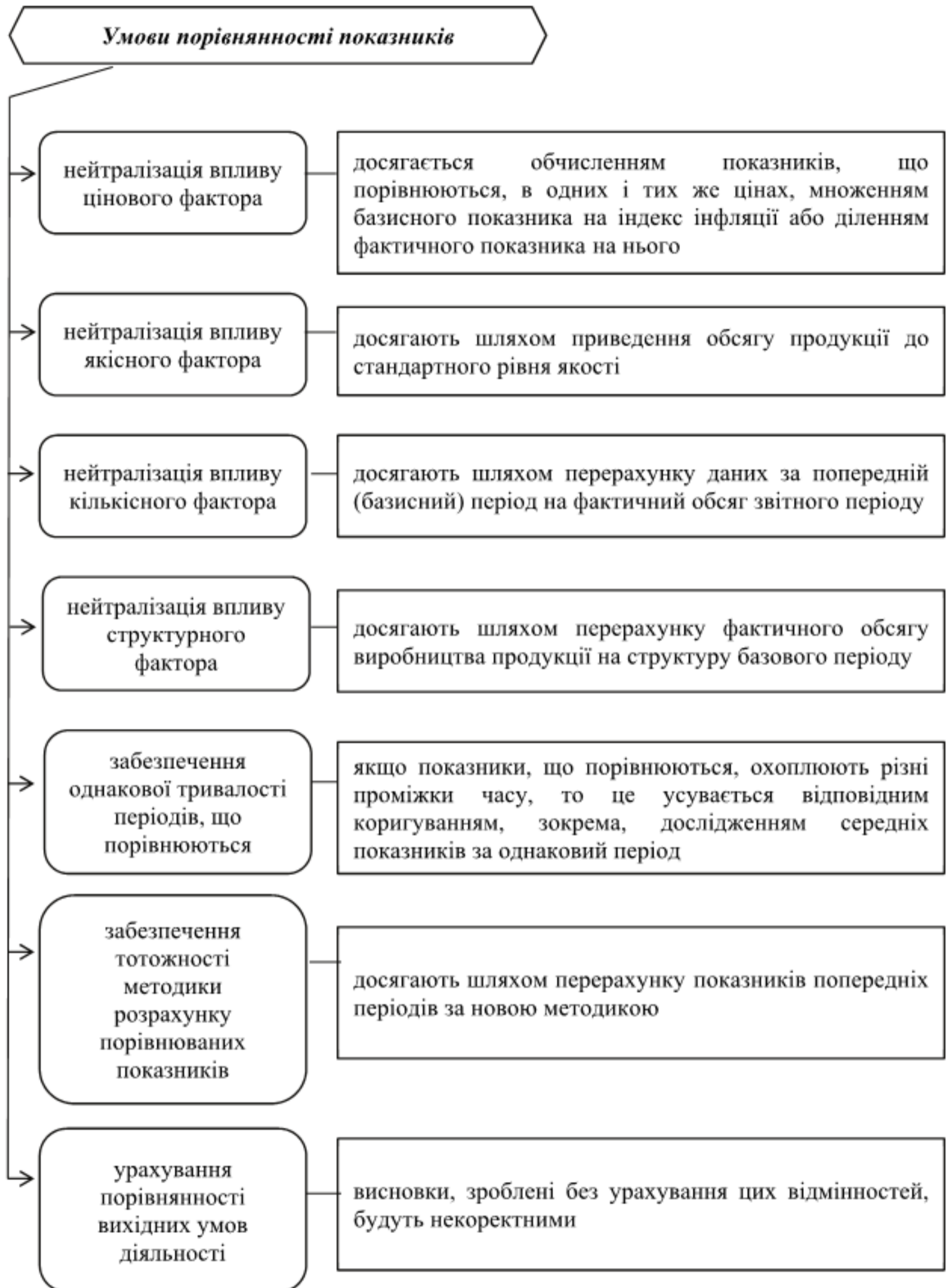

Рис. 5.2.3. Умови порівнянності показників

5.3. Характеристика евристичних прийомів дослідження

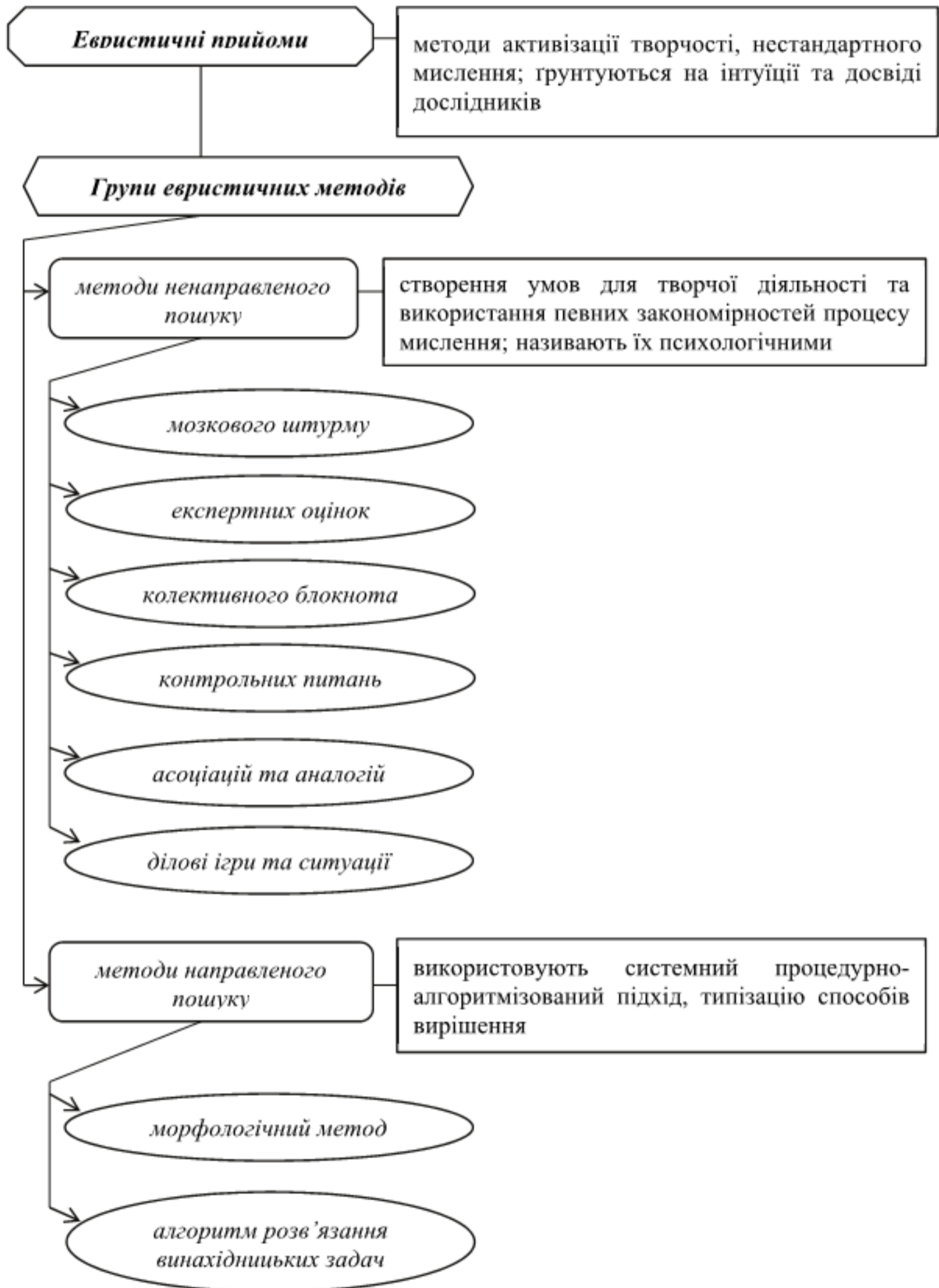

Рис.5.3.1. Сутність та групи евристичних методів

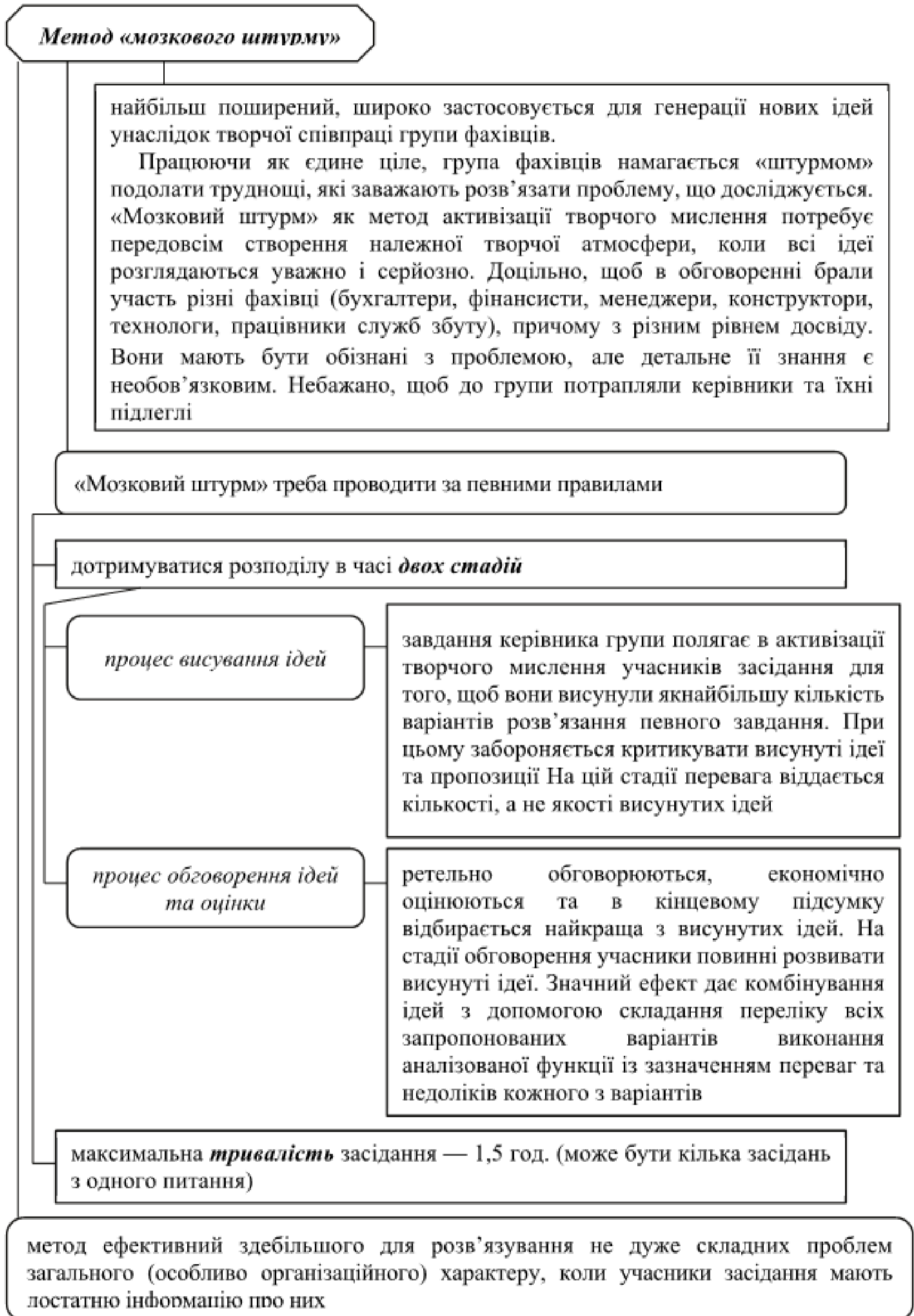

Рис. 5.3.2. Характеристика методу «мозкового штурму»

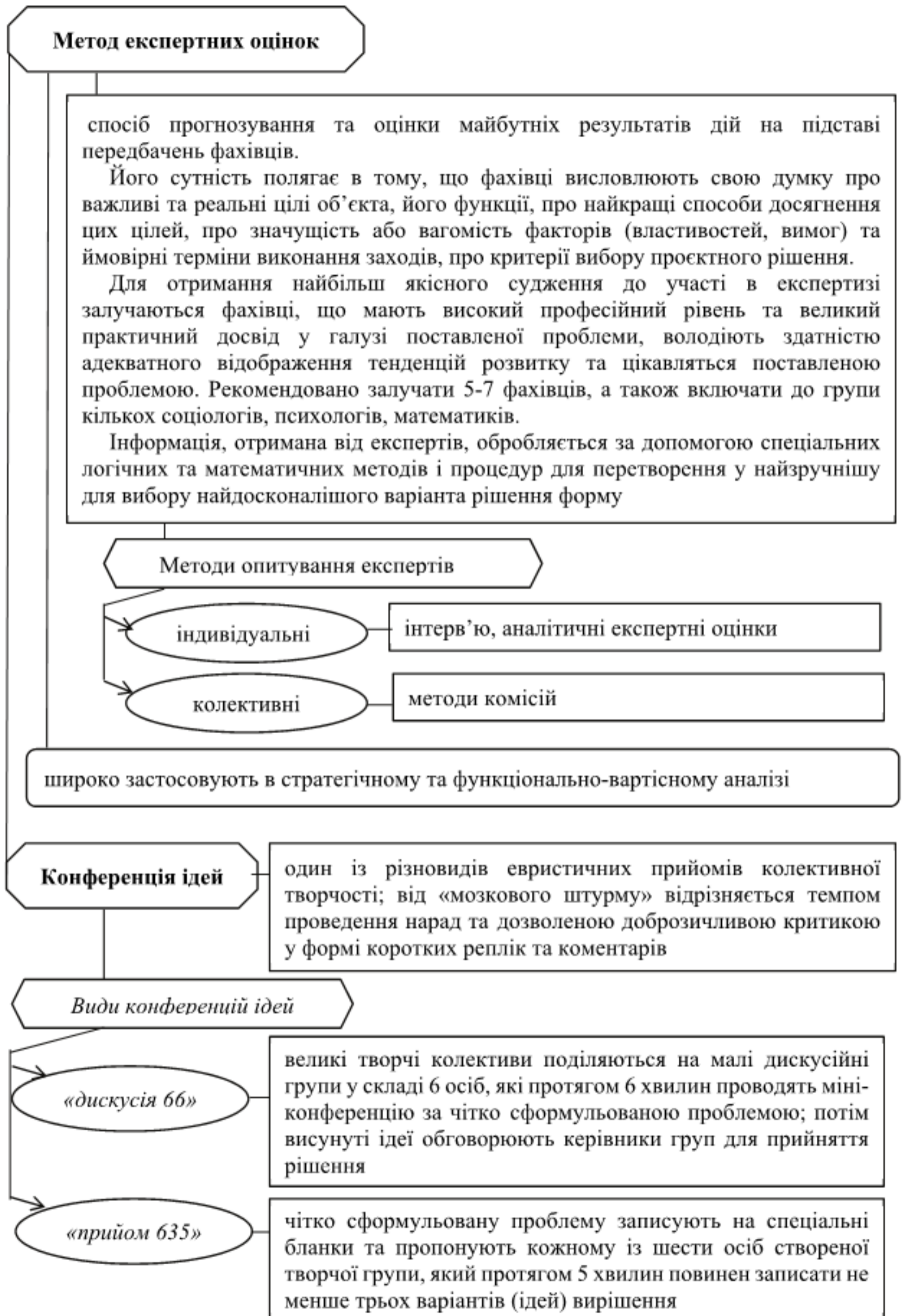

Рис.5.3.3. Характеристика методу експертних оцінок та конференції ідей

Рис. 5.3.4. Характеристика окремих евристичних методів

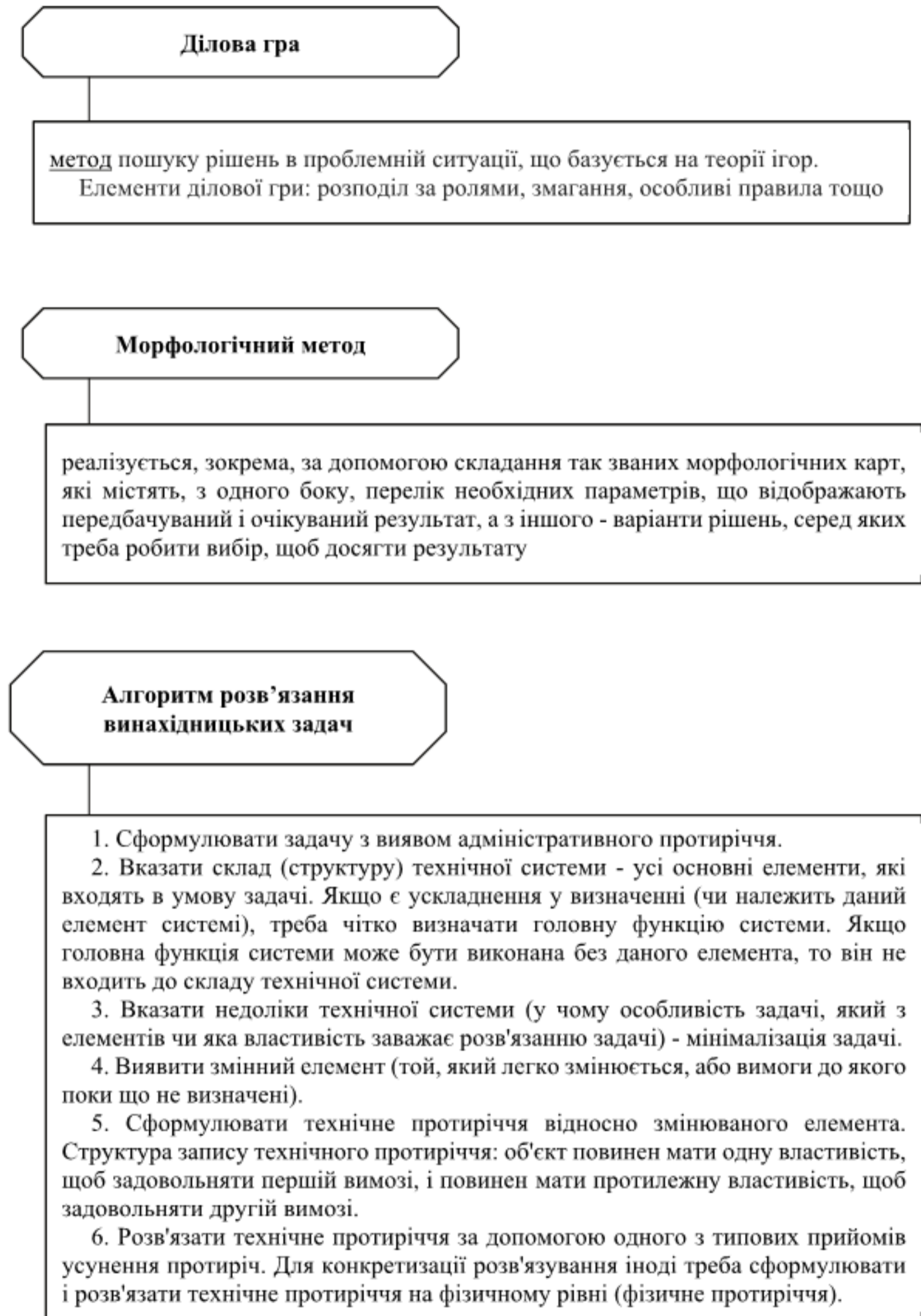

Рис. 5.3.5. Характеристика окремих евристичних методів

Література: [2, с.20], [3, с.34-38, 56-76], [4, с. 57-60, 95-114], [5, с. 23-24].

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Оберіть правильну відповідь:

1. ПРИЙОМ ДОСЛІДЖЕННЯ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄ АБСТРАКТНЕ РОЗУМОВЕ РОЗЧЛЕНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЯВИЩ НА СКЛАДОВІ ЧАСТИНИ ЗА ДОПОМОГОЮ ЛОГІЧНИХ ВИСНОВКІВ ТА МОДЕЛЮВАННЯ - ЦЕ
 - A. аналіз
 - B. синтез
 - C. індукція,
 - D. дедукція
2. ПРИЙОМ ДОСЛІДЖЕННЯ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄ ВИВЧЕННЯ ЯВИЩ ВІД ЗАГАЛЬНОГО ДО ЧАСТКОВОГО, ВІД НАСЛІДКІВ ДО ПРИЧИН - ЦЕ
 - A. аналіз
 - B. синтез
 - C. індукція,
 - D. дедукція
3. ПРИЙОМ ДОСЛІДЖЕННЯ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄ ВИВЧЕННЯ ЯВИЩ ВІД ЧАСТКОВОГО ДО ЗАГАЛЬНОГО, ВІД ОКРЕМИХ ФАКТОРІВ ДО УЗАГАЛЬНЕНЬ, ВІД ПРИЧИН ДО НАСЛІДКІВ - ЦЕ
 - A. аналіз
 - B. синтез
 - C. дедукція
 - D. індукція
4. ПРИЙОМ ДОСЛІДЖЕННЯ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄ ОБ'ЄДНАННЯ ОДНОРІДНИХ ЯВИЩ У ВИЗНАЧЕНІ ГРУПИ, УЗАГАЛЬНЕННЯ ВПЛИВУ РІЗНИХ ПРИЧИН - ЦЕ
 - A. аналіз
 - B. дедукція
 - C. індукція
 - D. синтез
5. ПРИЙОМ ДОСЛІДЖЕННЯ, ЩО ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ ПРИ ВИВЧЕННІ СТРУКТУРИ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ - ЦЕ
 - A. горизонтальний порівняльний аналіз
 - B. вертикальний порівняльний аналіз
 - C. трендовий порівняльний аналіз
 - D. багатовимірний порівняльний аналіз
6. ПРИЙОМ ДОСЛІДЖЕННЯ, ЩО ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ПРИ ПОРІВНЯННІ ПОКАЗНИКІВ ЗА РЯД ПЕРІОДІВ ТА ВИЗНАЧЕННІ ОСНОВНОЇ ТЕНДЕНЦІЇ ДИНАМІКИ ПОКАЗНИКА - ЦЕ
 - A. горизонтальний порівняльний аналіз
 - B. вертикальний порівняльний аналіз
 - C. трендовий порівняльний аналіз
 - D. багатовимірний порівняльний аналіз
7. ПРИЙОМ ДОСЛІДЖЕННЯ, ЯКИЙ ПРОВОДИТЬСЯ ЗІСТАВЛЕННЯМ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕКІЛЬКОХ СУБ'ЄКТІВ ЗА ШИРОКИМ НАБОРОМ ПОКАЗНИКІВ - ЦЕ
 - A. горизонтальний порівняльний аналіз
 - B. вертикальний порівняльний аналіз
 - C. трендовий порівняльний аналіз
 - D. багатовимірний порівняльний аналіз
8. ПРИЙОМ ДОСЛІДЖЕННЯ, ЯКИЙ ПРОВОДИТЬСЯ ЗІСТАВЛЕННЯМ ЗА ОДНИМ АБО ДЕКІЛЬКОМА ПОКАЗНИКАМИ ОДНОГО ОБ'ЄКТА АБО ДЕКІЛЬКОХ ОБ'ЄКТІВ ЗА ОДНИМ ПОКАЗНИКОМ - ЦЕ

- A. горизонтальний порівняльний аналіз
- B. вертикальний порівняльний аналіз
- C. трендовий порівняльний аналіз
- D. багатовимірний порівняльний аналіз

9. АБСОЛЮТНЕ ВІДХИЛЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ПОРІВНЮВАНИХ ПАРАМЕТРІВ ВИЗНАЧАЄТЬСЯ ЯК

- A. різниця значень порівнюваної характеристики та її базової величини
- B. темп зростання
- C. темп приросту
- D. зіставлення динаміки зміни різних за економічним змістом параметрів

10. ДО ЕВРИСТИЧНИХ ПРИЙОМІВ НАПРАВЛЕНОГО ПОШУКУ ВІДНОСЯТЬ МЕТОД

- A. мозкового штурму
- B. експертних оцінок
- C. морфологічний
- D. контрольних питань

ТЕМА 6. ХАРАКТЕРИСТИКА ОПИСОВИХ ПРИЙОМІВ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

- 6.1. Середні величини.
- 6.2. Відносні величини.
- 6.3. Ряди динаміки.
- 6.4. Графічні прийоми.
- 6.5. Групування.

6.1. Середні величини

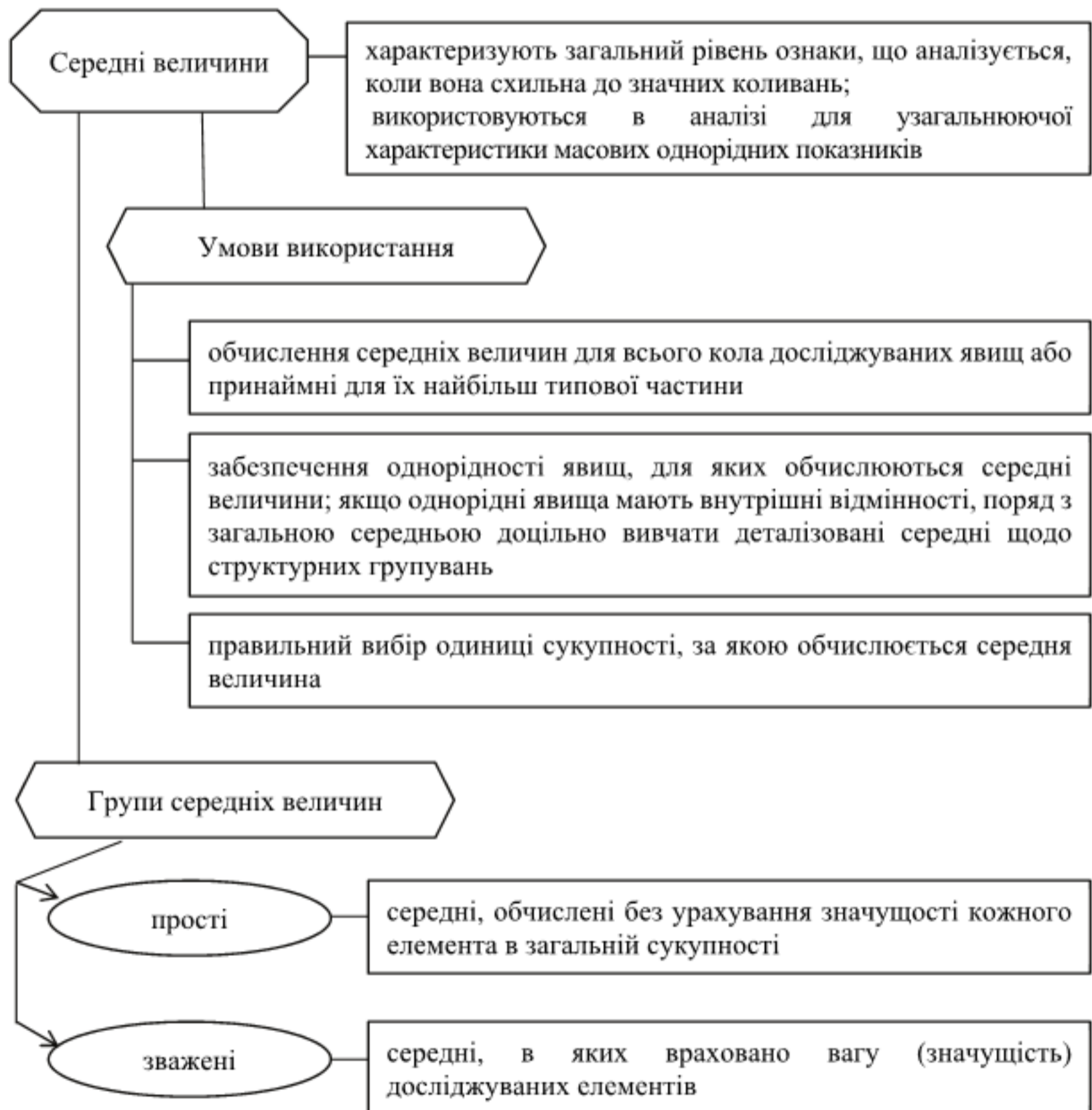

Рис. 6.1.1. Характеристика застосування середніх величин

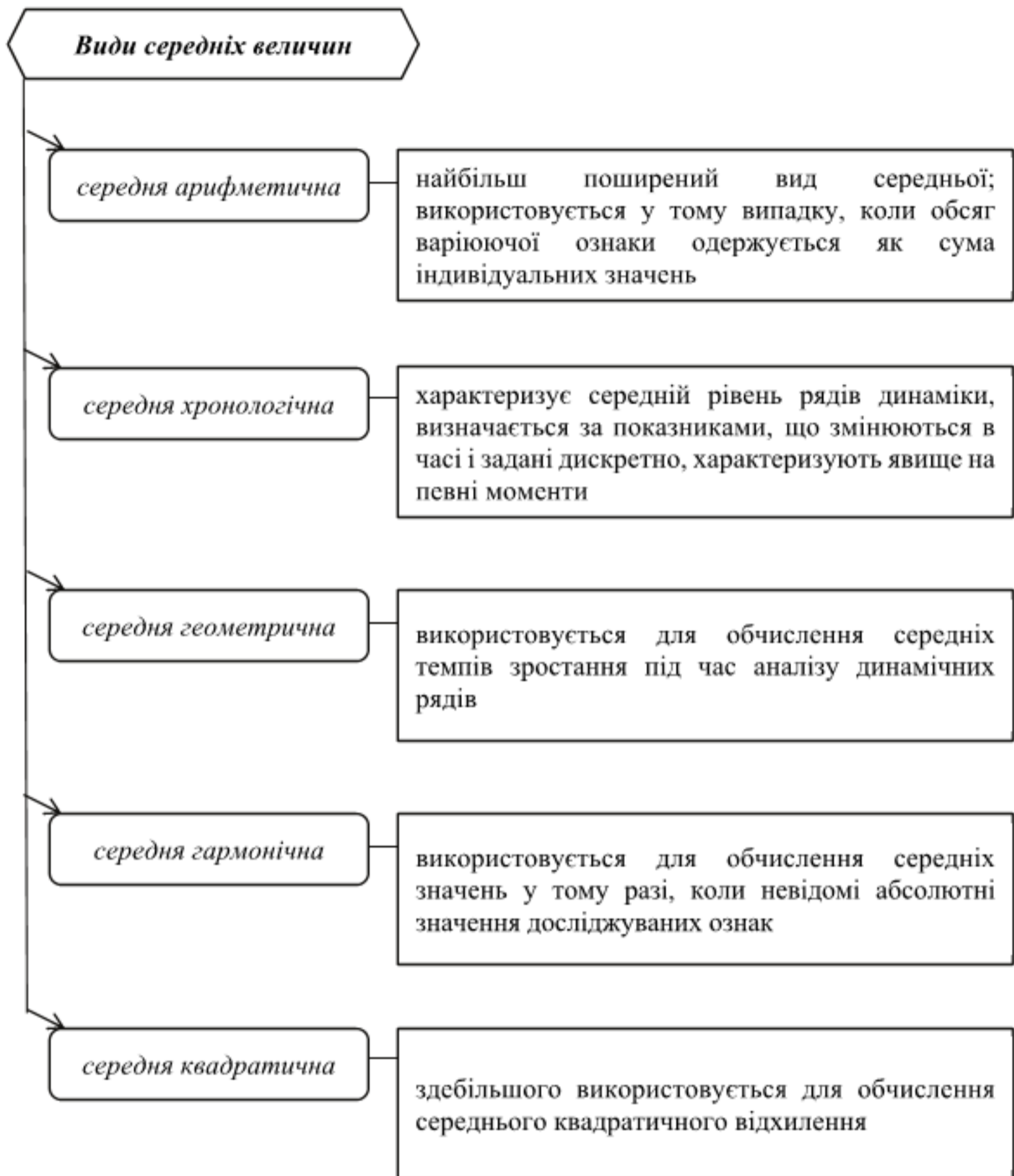

Рис. 6.1.2. Види середніх величин

Таблиця 6.1.1

Види та порядок розрахунку середніх величин

Назва показника	Вид показника	Формула розрахунку
<i>середня арифметична</i>	<i>середня арифметична проста (\bar{x})</i>	$\bar{x} = \frac{\sum x_i}{n},$ <p>де x_i — показники, n — кількість показників</p>
	<i>середня арифметична зважена ($\bar{x}_{зв}$)</i>	$\bar{x}_{зв} = \frac{\sum x_i \cdot q_i}{\sum q_i},$ <p>де q_i — частота</p>
<i>середня хронологічна</i>	<i>середня хронологічна проста ($\bar{x}_{хр}$)</i>	$\bar{x}_{хр} = \frac{\frac{x_1}{2} + x_2 + \dots + x_{n-1} + \frac{x_n}{2}}{n-1},$ <p>де x_1, x_2, \dots, x_n — показники на окрему дату, n — кількість дат</p>
	<i>середня хронологічна зважена ($\bar{x}_{хр.зв}$)</i>	$\bar{x}_{хр.зв} = \frac{(x_1 + x_2) \times t_1 + (x_2 + x_3) \times t_2 + \dots + (x_{n-1} + x_n) \times t_{n-1}}{2 \times (t_1 + t_2 + \dots + t_{n-1})} =$ $= \frac{\sum (x_i + x_{i+1}) \times t_i}{2 \sum t_i}$ <p>де t — тривалість інтервалу часу між сусідніми рівнями, t=1,2,...,3</p>
<i>середня геометрична</i>	<i>середня геометрична проста ($\bar{x}_{геом}$)</i>	$\bar{x}_{геом} = \sqrt[n]{x_1 \cdot x_2 \cdot \dots \cdot x_n} = \sqrt[n]{\prod_1^n x_i}$
	<i>середня геометрична зважена</i>	

Назва показника	Вид показника	Формула розрахунку
	$\bar{X}_{\text{геом.зв}}$	$\bar{X}_{\text{геом.зв}} = \sqrt[\sum_1^m q_i]{x_1^{q_1} \times x_2^{q_2} \times \dots \times x_m^{q_m}} =$ $\sqrt[\sum_1^m q_i]{\prod_1^m x_i^{q_i}}$
<i>середня гармонічна</i>	<i>середня гармонічна проста</i> $\bar{X}_{\text{гарм}}$	$\bar{X}_{\text{гарм}} = \frac{n}{\sum \frac{1}{x_i}}$
	<i>середня гармонічна зважена</i> $\bar{X}_{\text{гарм.зв}}$	$\bar{X}_{\text{гарм.зв}} = \frac{\sum w_i}{\sum \frac{1}{x_i} w_i},$ <p>де w_i — добуток показників на частоту $w_i = x_i \times q_i$</p>
<i>середня квадратична</i>	<i>середня квадратична проста</i> $\bar{X}_{\text{кв}}$	$\bar{X}_{\text{кв.}} = \sqrt{\frac{\sum x_i^2}{n}}$
	<i>середня квадратична зважена</i> $\bar{X}_{\text{кв.зв}}$	$\bar{X}_{\text{кв.зв.}} = \sqrt{\frac{\sum x_i^2 \cdot q_i}{\sum q_i}}$

6.2. Відносні величини

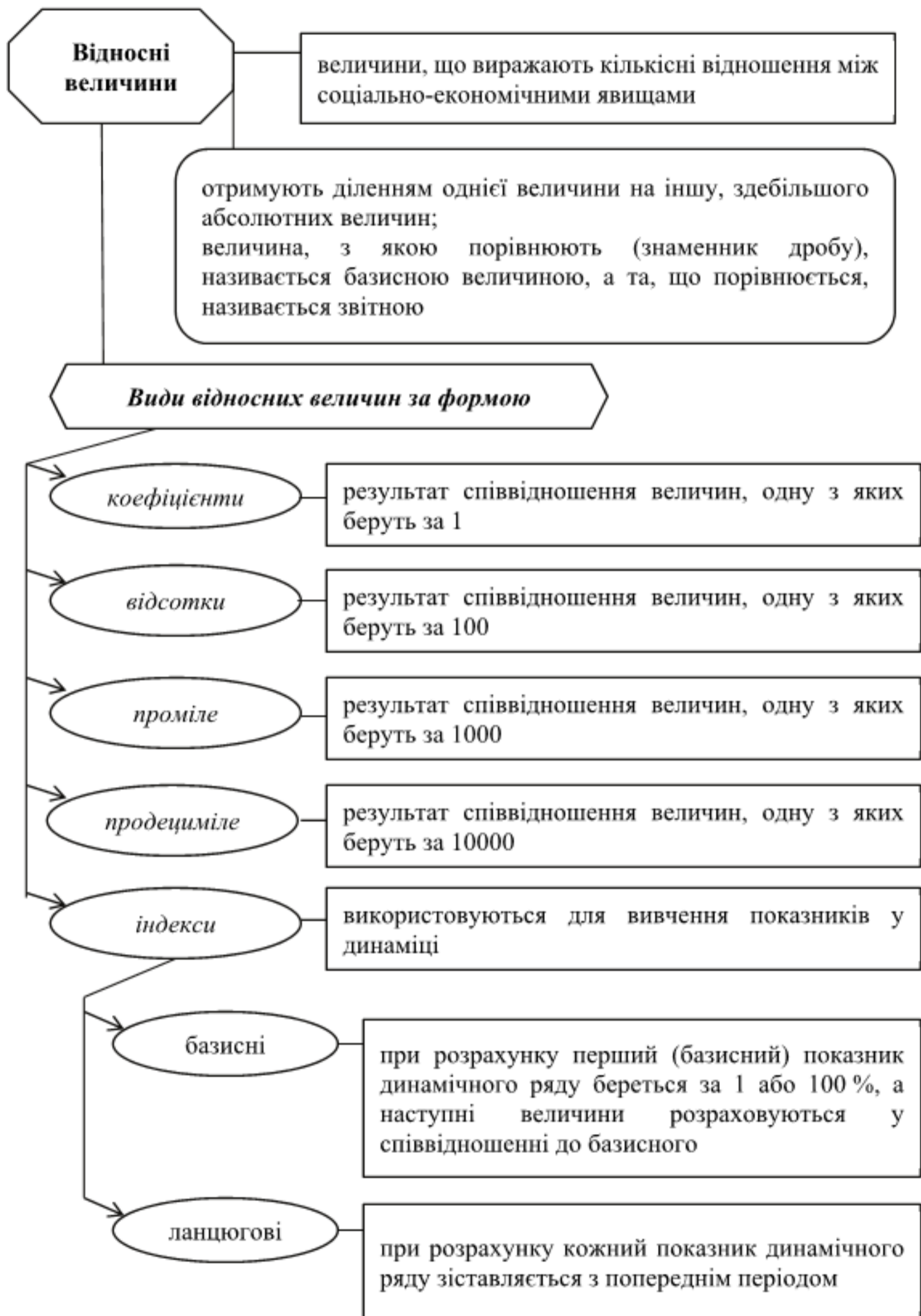

Рис. 6.2.1. Характеристика відносних величин

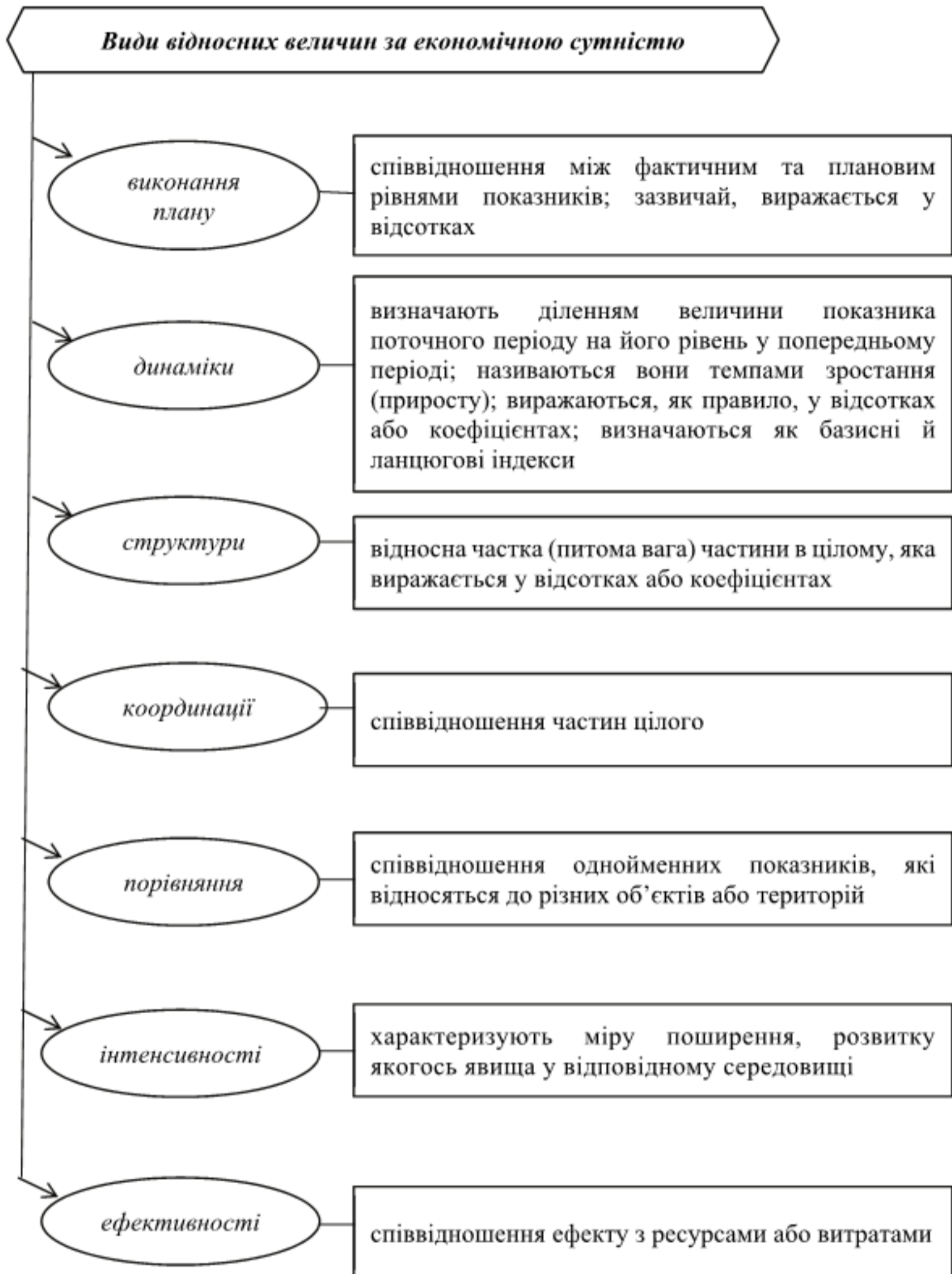

Рис. 6.2.2. Види відносних величин за економічною сутністю

6.3. Ряди динаміки

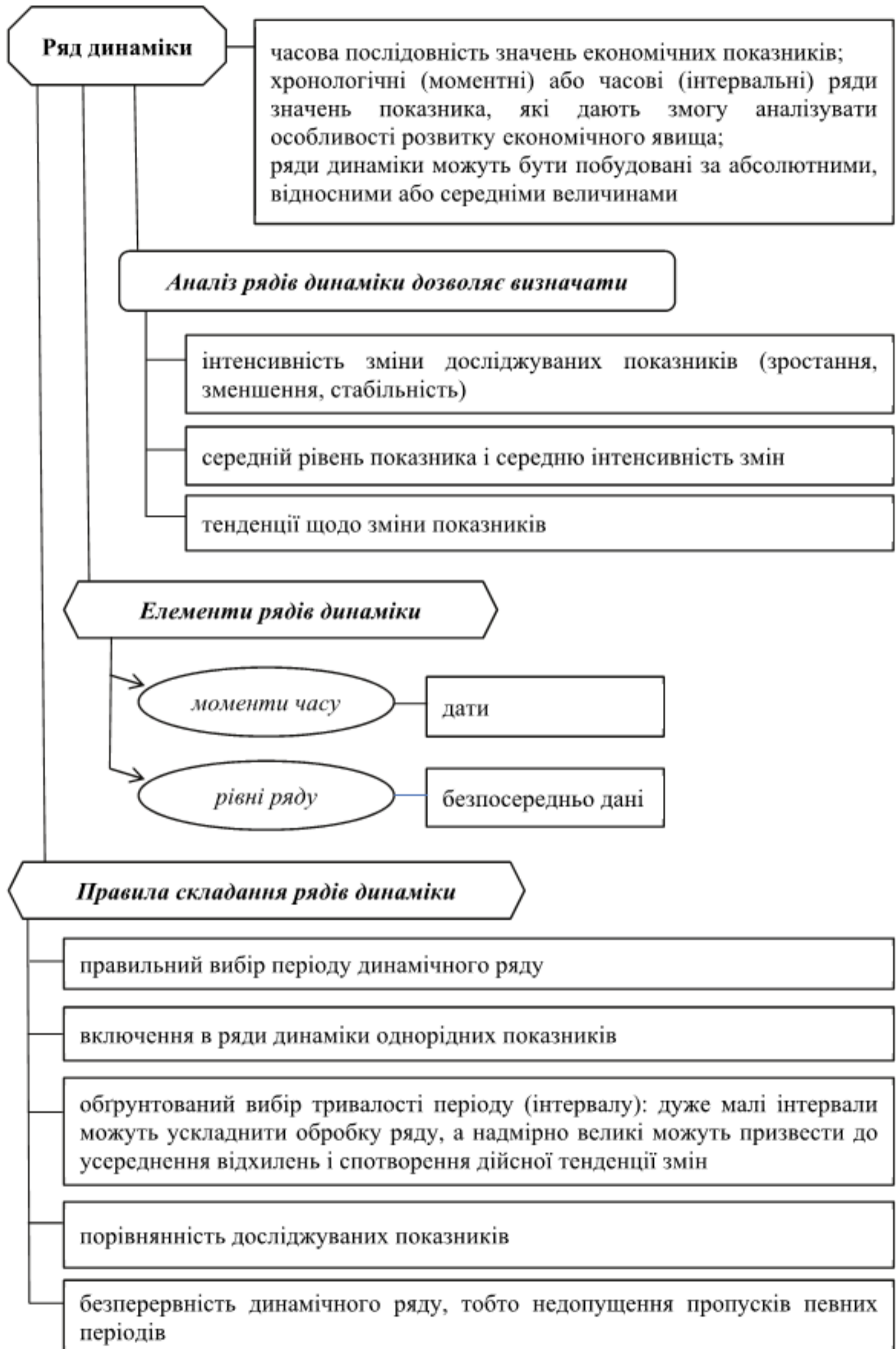

Рис. 6.3.1. Характеристика рядів динаміки

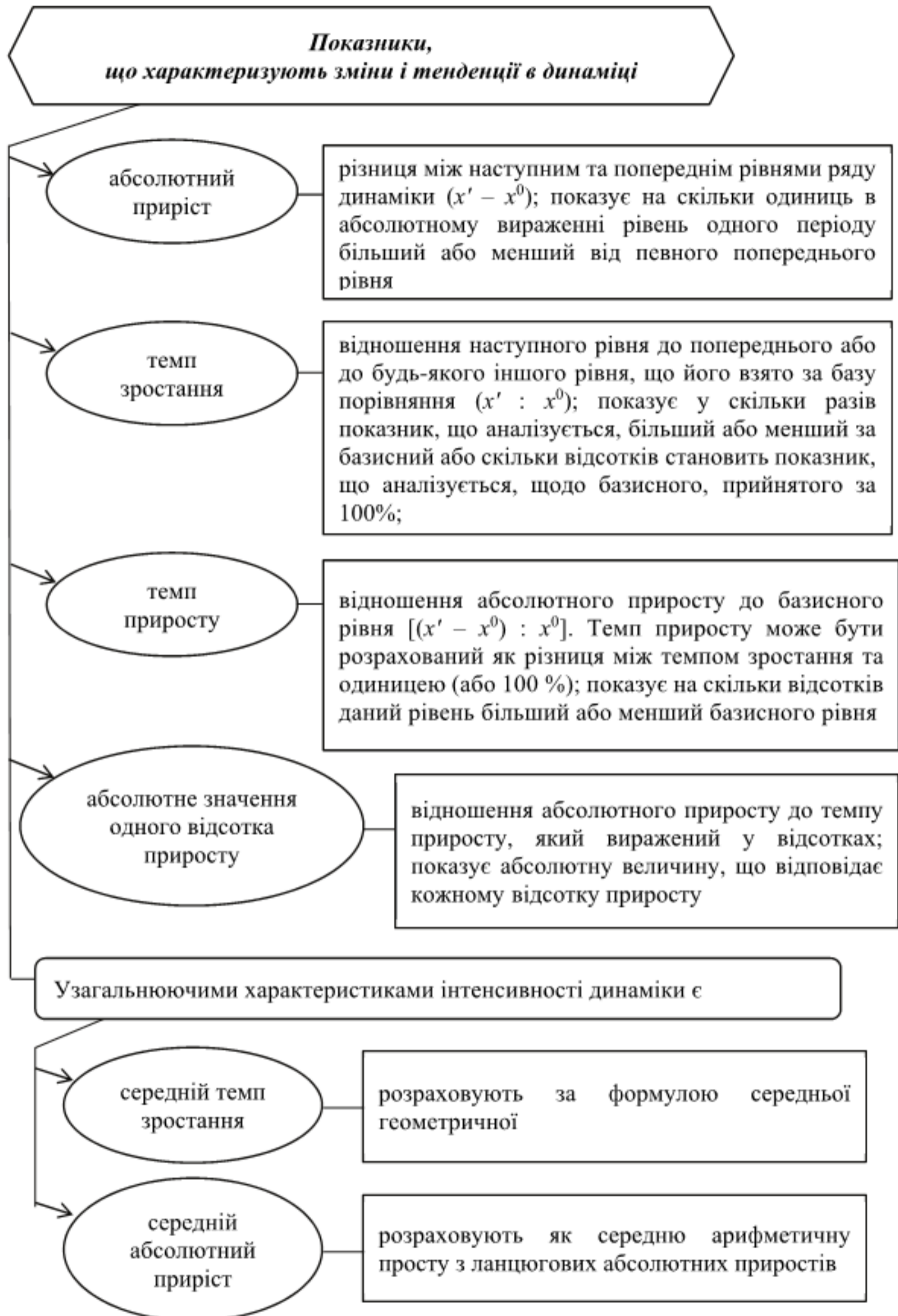

Рис. 6.3.2. Показники характеристики рядів динаміки

6.4. Графічні прийоми

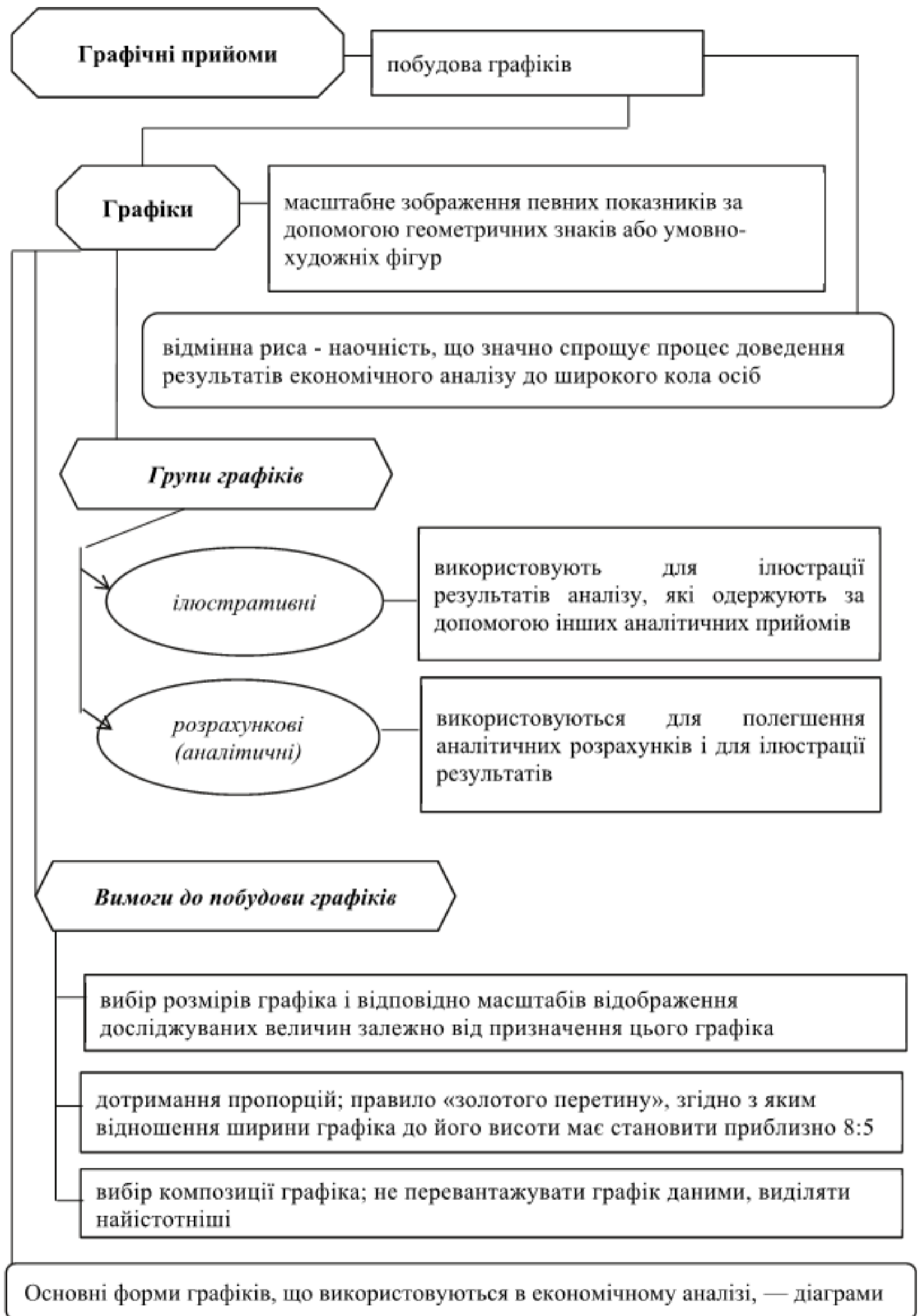

Рис. 6.4.1. Характеристика графічних прийомів

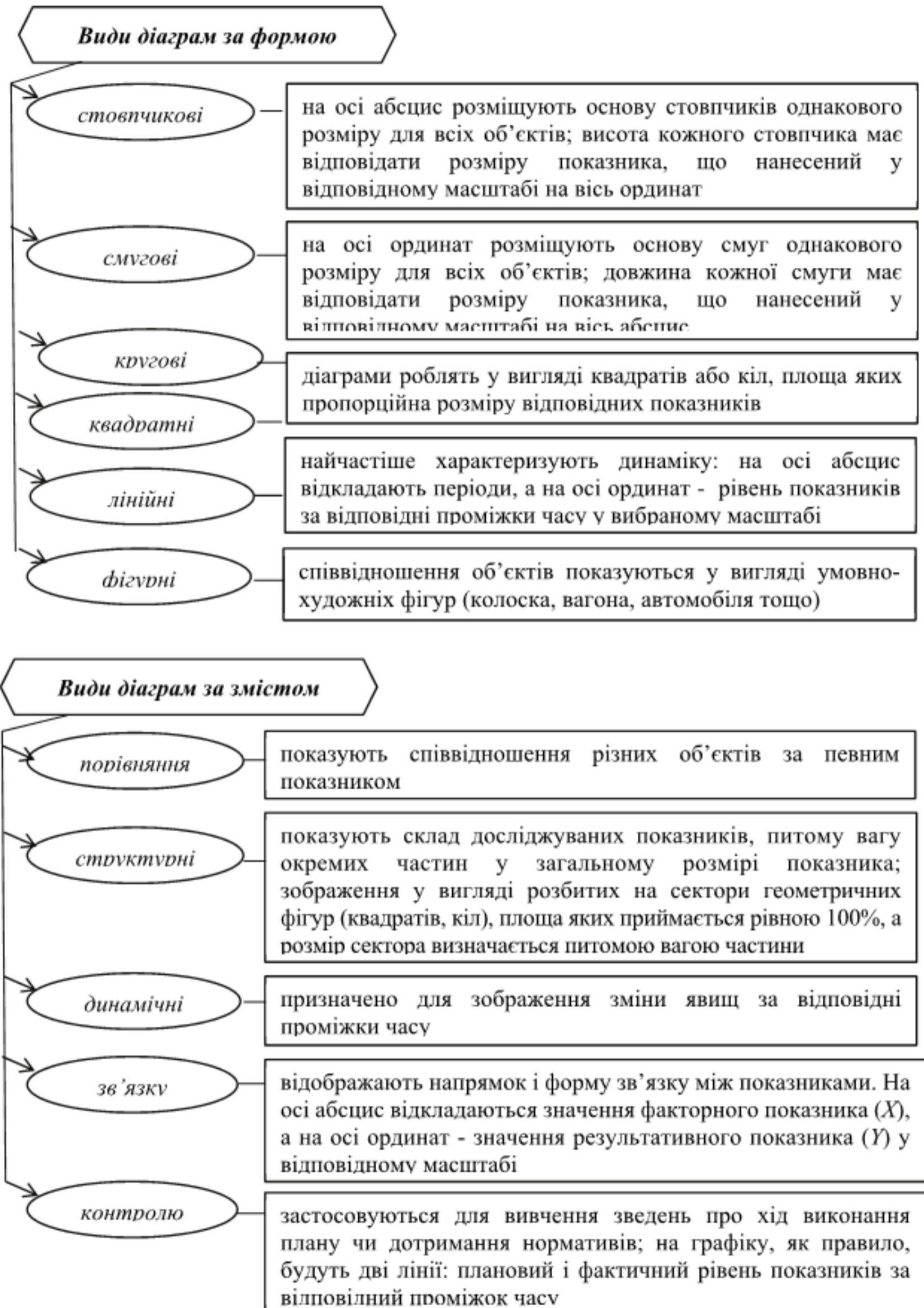

Рис. 6.4.2. Види діаграм

Рис. 6.4.3. Інші графічні засоби

6.5. Групування

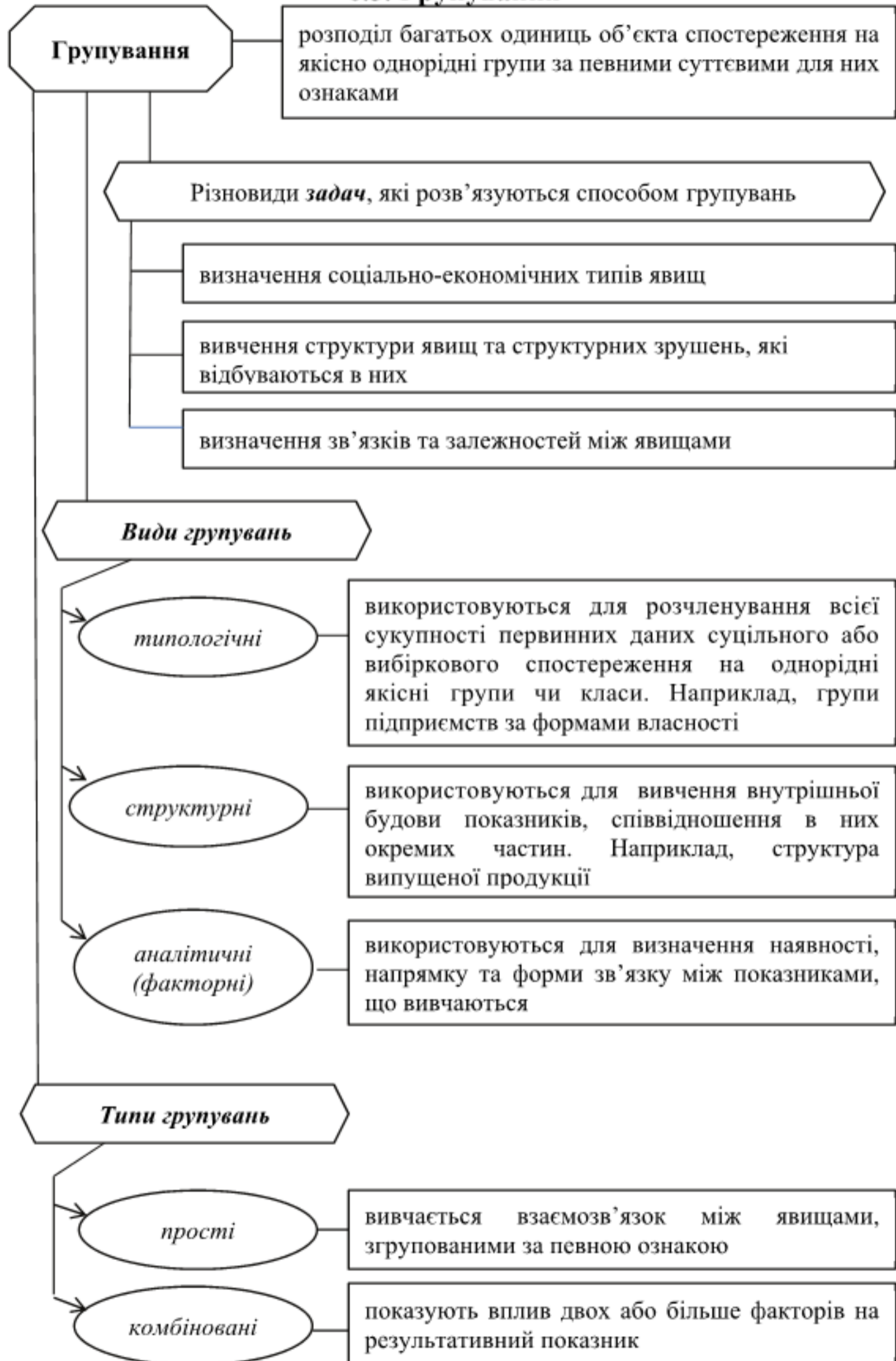

Рис. 6.5.1. Характеристика групувань

Література: [1, с.31-32, 34-35], [2, с.21-23], [3, с.39-53], [4, с.46-56], [5, с.25].

ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Завдання 1

Визначити середню ціну реалізації товару та середнє квадратичне відхилення фактичної ціни реалізації від запланованої. Планова ціна реалізації 200 грн.

Розв'язання

- розрахунок середньої ціни реалізації товару:

1) За умови надання вихідної інформації в такому виді:

Таблиця 6.2

Вихідна інформація	
Порядковий номер реалізованого товару	Ціна реалізації товару, грн.
1	200
2	180
3	160
4	220
5	160
6	220
7	200
8	220
9	220
10	160

Розрахунок можна зробити за формулою *простої середньої арифметичної*:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_i}{n} = \frac{200 + 180 + 160 + 220 + 160 + 220 + 200 + 220 + 220 + 160}{10} = \frac{1940}{10} = 194 \text{ грн}$$

де x_i — ціна товару, грн.
n — кількість товарів.

Відповідь: середня ціна товару складає 194 грн.

2) За умови надання вихідної інформації в такому виді:

Таблиця 6.3

Вихідна інформація	
Кількість товарів	Ціна реалізації товару, грн.
3	160
1	180
2	200
4	220

Розрахунок можна зробити за формулою *зваженої середньої арифметичної*:

$$\bar{x}_{зв} = \frac{\sum x_i \cdot q_i}{\sum q_i} = \frac{160 \times 3 + 180 \times 1 + 200 \times 2 + 220 \times 4}{10} = \frac{1940}{10} = 194 \text{ грн}$$

де q_i – частота, кількість товарів за певною ціною.

Відповідь: середня ціна товару складає 194 грн.

3) За умови надання вихідної інформації в такому виді:

Таблиця 6.4

Вихідні інформація	
Ціна реалізації товару, грн.	Обсяг реалізації за даною ціною, грн.
160	480
180	180
200	400
220	880

Розрахунок можна зробити за формулою *середньої гармонічної*:

$$\begin{aligned} \bar{x}_{\text{гарм}} &= \frac{\sum q_i \times x_i}{\sum \frac{1}{x_i} (q_i \times x_i)} = \frac{480 + 180 + 400 + 880}{\frac{1}{160} \times 480 + \frac{1}{180} \times 180 + \frac{1}{200} \times 400 + \frac{1}{220} \times 880} = \frac{1940}{3 + 1 + 2 + 4} = \\ &= \frac{1940}{10} = 194 \text{ грн} \end{aligned}$$

Відповідь: середня ціна товару складає 194 грн.

- розрахунок середнього квадратичного відхилення фактичної ціни реалізації від запланованої:

1) за формулою середньої квадратичної простої

Таблиця 6.5

Порядковий номер реалізованого товару	Вихідна інформація	
	Ціна реалізації товару, грн.	
	план	факт
1	200	200
2	200	180
3	200	160
4	200	220
5	200	160
6	200	220
7	200	200
8	200	220
9	200	220
10	200	160

Таблиця 6.6

Розрахункова таблиця

Порядковий номер реалізованого товару	Ціна реалізації товару фактична, грн. (X_{ϕ_i})	Ціна реалізації товару планова, грн. $(X_{пл_i})$	$(X_{\phi_i} - X_{пл_i})$	$(X_{\phi_i} - X_{пл_i})^2$
1	200	200	0	0
2	180	200	-20	400
3	160	200	-40	1600
4	220	200	20	400
5	160	200	-40	1600
6	220	200	20	400
7	200	200	0	0
8	220	200	20	400
9	220	200	20	400
10	160	200	-40	1600
Разом				6800

$$x_{\text{кв.}} = \sqrt{\frac{\sum (x_{\phi_i} - x_{пл_i})^2}{n}} = \sqrt{\frac{6800}{10}} = \sqrt{680} = 26,08 \text{ грн}$$

2) за формулою середньої квадратичної зваженої:

Таблиця 6.7

Вихідна інформація

Кількість товарів	Ціна реалізації товару, грн.	
	план	факт
3	200	160
1	200	180
2	200	200
4	200	220

Таблиця 6.8

Розрахункова таблиця

Ціна реалізації товару фактична, грн. (X_{ϕ_i})	Ціна реалізації товару планова, грн. $(X_{пл_i})$	$(X_{\phi_i} - X_{пл_i})$	$(X_{\phi_i} - X_{пл_i})^2$	Кількість товарів (q_i)	$(X_{\phi_i} - X_{пл_i})^2 \times q_i$
160	200	-40	1600	3	4800
180	200	-20	400	1	400
200	200	0	0	2	0
220	200	20	400	4	1600
Разом				10	6800

$$x_{\text{кв.зв.}} = \sqrt{\frac{\sum (x_{\phi_i} - x_{пл_i})^2 \times q_i}{\sum q_i}} = \sqrt{\frac{6800}{10}} = \sqrt{680} = 26,08 \text{ грн}$$

Відповідь: У середньому відхилення фактичної ціни товару від запланованої складає 26,08 грн.

Завдання 2

Визначити середньорічний темп зміни ціни товару за шість років, якщо за перший рік ціна зросла на 15%, за другий рік - зросла на 8%, за третій рік - зросла на 8%, за четвертий рік - у 1,05 разу, за п'ятий рік - не змінилася, за шостий рік зменшилася на 2%.

Розв'язання

За формулою середньої геометричної простої:

$$\begin{aligned}\bar{x}_{\text{геом}} &= \sqrt[n]{x_1 x_2 \dots x_n} = \sqrt[6]{1,15 \times 1,08 \times 1,08 \times 1,05 \times 1 \times 0,98} = \\ &= \sqrt[6]{1,38026} = 1,055\end{aligned}$$

За формулою середньої геометричної зваженої:

$$\begin{aligned}\bar{x}_{\text{геом.зв}} &= \sqrt[\sum_{i=1}^m q_i]{x_1^{q_1} \times x_2^{q_2} \times \dots \times x_m^{q_m}} = \sqrt[6]{1,15 \times 1,08^2 \times 1,05 \times 1 \times 0,98} = \\ &= \sqrt[6]{1,38026} = 1,055\end{aligned}$$

Відповідь: середньорічний темп зростання ціни товару за шість років склав 1,055 або 105,5%.

Завдання 3

Визначити середньооблікову чисельність працівників підприємства за перший, другий квартал і півріччя, якщо облікова чисельність працівників наступна: 1 січня – 50 осіб, 1 лютого – 52 осіб, 1 березня – 52 осіб, 1 квітня – 48 осіб, 1 травня – 44 осіб, 1 червня – 43 осіб, 1 липня – 48 осіб,

Розв'язання

Розрахунок здійснимо за формулою простої середньої хронологічної:

$$\bar{x}_{\text{хр}} = \frac{\frac{x_1}{2} + x_2 + \dots + x_{n-1} + \frac{x_n}{2}}{n-1}$$

де x_1, x_2, \dots, x_n — показники на окрему дату,

n — кількість дат

- середньооблікова чисельність за перший квартал

$$\bar{x}_{\text{хр}} = \frac{\frac{x_1}{2} + x_2 + \dots + x_{n-1} + \frac{x_n}{2}}{n-1} = \frac{\frac{50}{2} + 52 + 52 + \frac{48}{2}}{4-1} = \frac{153}{3} = 51 \text{ осіб}$$

- середньооблікова чисельність за другий квартал

$$\bar{x}_{\text{хр}} = \frac{\frac{x_1}{2} + x_2 + \dots + x_{n-1} + \frac{x_n}{2}}{n-1} = \frac{\frac{48}{2} + 44 + 43 + \frac{48}{2}}{4-1} = \frac{135}{3} = 45 \text{ осіб}$$

- середньооблікова чисельність за перше півріччя

$$\bar{x}_{\text{хр}} = \frac{\frac{x_1}{2} + x_2 + \dots + x_{n-1} + \frac{x_n}{2}}{n-1} = \frac{\frac{50}{2} + 52 + 52 + 48 + 44 + 43 + \frac{48}{2}}{7-1} = \frac{288}{6} = 48 \text{ осіб}$$

Відповідь: середньооблікова чисельність працівників в першому кварталі – 51 особа, в другому - 45 осіб, за півріччя – 48 осіб.

Завдання 4

Визначити середньооблікову чисельність працівників підприємства за рік, якщо облікова чисельність працівників наступна: 1 січня – 50 осіб, 1 березня – 52 осіб, 1 червня – 48 осіб, 1 липня – 44 осіб, 1 серпня – 47 осіб, 1 січня наступного року – 46 осіб,

Розв'язання

Розрахунок здійснимо за формулою зваженої середньої хронологічної:

$$\begin{aligned} \bar{x}_{\text{хр.зв}} &= \frac{(x_1 + x_2) \times t_1 + (x_2 + x_3) \times t_2 + \dots + (x_{n-1} + x_n) \times t_{n-1}}{2 \times (t_1 + t_2 + \dots + t_{n-1})} = \\ &= \frac{\sum (x_i + x_{i+1}) \times t_i}{2 \sum t_i} \end{aligned}$$

де t – тривалість інтервалу часу між сусідніми рівнями, $t=1,2,\dots,3$

$$\begin{aligned} \bar{x}_{\text{хр.зв}} &= \frac{(50 + 52) \times 2 + (52 + 48) \times 3 + (48 + 44) \times 1 + (44 + 47) \times 1 + (47 + 46) \times 5}{2 \times (2 + 3 + 1 + 1 + 5)} = \\ &= \frac{204 + 300 + 92 + 91 + 465}{2 \times 12} = 48 \text{ осіб} \end{aligned}$$

Відповідь: річна середньооблікова чисельність працівників – 48 осіб.

Завдання 5

Охарактеризувати динаміку випуску продукції за рік. Розрахувати показники динаміки: абсолютний приріст (базисний, ланцюговий), темп зростання (базисний, ланцюговий), темп приросту (базисний, ланцюговий), абсолютне значення одного відсотка приросту (базисне, ланцюгове), середній абсолютний приріст, середній темп зростання.

Таблиця 6.9

Вихідна інформація	
Квартал	Обсяг випуску продукції, т
0 (4 квартал попереднього року)	380
1	450
2	470
3	540
4	550

Розв'язання

Таблиця 6.10

Показники динаміки випуску продукції									
Квартал	Обсяг випуску продукції, т	Абсолютний приріст, т		Темп зростання, %		Темп приросту, %		Абсолютне значення 1% приросту, т	
		базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий	базисне	ланцюгове
0	380	-	-	-	-	-	-	-	-
1	450	450-380= =70	450-380= =70	450/380= =118,42	450/380= =118,42	118,42- -100= =18,42	118,42- -100= =18,42	$\frac{70}{18,42} =$ = 3,80	$\frac{70}{18,42} =$ = 3,80
2	470	470-380= =90	470-450= =20	470/380= =123,68	470/450= =104,44	123,68- -100= 23,68	104,44- -100= 4,44	$\frac{90}{23,68} =$ = 3,80	$\frac{20}{4,44} =$ = 4,55
3	540	540-380= =160	540-470= =70	540/380= =142,11	540/470= =114,89	142,11- -100= 42,11	114,89- -100= 14,89	$\frac{160}{42,11} =$ = 3,80	$\frac{70}{14,89} =$ = 4,70
4	550	550-380= =170	550-540= =10	550/380= =144,74	550/540= =101,85	144,74- -100= 44,74	101,85- -100= 1,85	$\frac{170}{44,74} =$ = 3,80	$\frac{10}{1,85} =$ = 5,41

Середній абсолютний приріст ($\bar{\Delta}$) показує середній розмір зміни показника за одиницю часу (середня зміна обсягу випуску продукції за квартал) і розраховується за формулою:

$$\bar{\Delta} = \frac{\sum_{i=1}^n \Delta_{\lambda_i}}{n} = \frac{70 + 20 + 70 + 10}{4} = 42,5m$$

$$\bar{\Delta} = \frac{x_n - x_0}{n} = \frac{550 - 380}{4} = 42,5m$$

де Δ_{λ_i} - абсолютний приріст за i -й аналізований період обсягу випуску продукції,

x_n, x_0 - обсяг випуску продукції в четвертому кварталі розрахункового року та базовому періоді (четвертий квартал попереднього року).

Середній темп зростання обсягу випуску продукції (\overline{Tz}) розрахуємо за формулою середньої геометричної простої:

$$\overline{Tz} = \sqrt[n]{Tz_{л_1} \times Tz_{л_2} \times \dots \times Tz_{л_n}} = \sqrt[4]{1,1842 \times 1,0444 \times 1,1489 \times 1,0185} = \\ = \sqrt[4]{1,4472} = 1,0968$$

$$\overline{Tz} = \sqrt[n]{\frac{x_n}{x_0}} = \sqrt[n]{Tz_{б_n}} = \sqrt[4]{\frac{550}{380}} = \sqrt[4]{1,4474} = 1,0968$$

де Tz_i - ланцюговий темп зростання,

n – кількість розрахованих темпів зростання.

Відповідь: В середньому за квартал обсяг випуску продукції зростав на 42,5 т. Середньоквартальний темп зростання обсягу випуску продукції за рік склав 1,0968 або 109,68%.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Завдання 1

Визначити середній обсяг реалізації товару за день та середнє квадратичне відхилення фактичного обсягу реалізації від запланованого. Обсяг реалізації за день плановий - 80000 грн.

Таблиця 6.11

Вихідна інформація

День тижня	Обсяг реалізації товару, тис. грн.
1	60
2	70
3	84
4	84
5	82
6	85
7	78

Завдання 2

Визначити середній обсяг реалізації товару за день та середнє квадратичне відхилення фактичного обсягу реалізації від запланованого. Обсяг реалізації за день плановий - 12000 грн.

Таблиця 6.12

Вихідна інформація

Кількість днів	Обсяг реалізації товару за день, тис. грн.
5	14
8	12
7	10
6	11
4	9

Завдання 3

Визначити середню ціну товару та середнє квадратичне відхилення фактичної ціни реалізації від запланованої. Ціна реалізації за планом - 480 грн.

Таблиця 6.13

Вихідна інформація		
Сегмент ринку	Ціна реалізації товару, грн.	Обсяг реалізації за даною ціною, грн.
1	460	5520
2	485	12610
3	520	3120
4	475	16625

Завдання 4

Визначити темп зміни обсягу реалізації товару в середньому за квартал, якщо за перший квартал обсяг реалізації зріс у 1,08 разу, за другий квартал - зріс на 6%, за третій квартал - зріс на 2%, за четвертий квартал –зменшився на 3%.

Завдання 5

Визначити середній розмір оборотних коштів підприємства за квартал, якщо на перше число кожного місяця розмір оборотних коштів наступний: 1 січня – 500 тис. грн., 1 лютого – 520 тис. грн., 1 березня – 490 тис. грн, 1 квітня – 460 тис. грн.

Завдання 6

Визначити середньооблікову чисельність працівників підприємства за рік, якщо облікова чисельність працівників наступна: 1 січня – 150 осіб, 1 квітня – 152 особи, 1 липня – 144 особи, 1 вересня – 147 осіб, 1 січня наступного року – 154 особи.

Завдання 7

Охарактеризувати динаміку реалізації продукції. Розрахувати показники динаміки: абсолютний приріст (базисний), темп зростання (базисний), темп приросту (базисний), абсолютне значення одного відсотка приросту (базисне), середній абсолютний приріст, середній темп зростання. Зробити висновки.

Таблиця 6.14

Вихідна інформація	
Рік	Реалізована продукція, тис. грн.
2013	2940
2014	3380
2015	3450
2016	4070
2017	4540
2018	5050
2019	5120
2020	5150

Завдання 8

Охарактеризувати динаміку реалізації продукції. Розрахувати показники динаміки: абсолютний приріст (ланцюговий), темп зростання (ланцюговий), темп приросту (ланцюговий), абсолютне значення одного відсотка приросту (ланцюгове), середній абсолютний приріст, середній темп зростання. Зробити висновки.

Таблиця 6.15

Вихідна інформація

Рік	Реалізована продукція, тис. грн.
2010	2940
2011	3380
2012	3450
2013	4070
2014	4540
2015	5050
2016	5120
2017	5150

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ**Оберіть правильну відповідь:**

1. ПОКАЗНИК, ЩО ХАРАКТЕРИЗУЄ СЕРЕДНІЙ РІВЕНЬ РЯДІВ ДИНАМІКИ, НАЗИВАЄТЬСЯ
 - A. середня арифметична проста
 - B. середня арифметична зважена
 - C. середня хронологічна
 - D. середня гармонічна
2. ПОКАЗНИК, ЩО ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ДЛЯ АНАЛІЗУ НЕ ЗГРУПОВАНИХ ДАНИХ, КОЛИ ВСІ ВАРІАНТИ ВИНИКАЮТЬ ОДИН РАЗ АБО МАЮТЬ ОДНАКОВІ ЧАСТОТИ В ДОСЛІДЖУВАНІЙ СУКУПНОСТІ, НАЗИВАЄТЬСЯ
 - A. середня арифметична проста
 - B. середня арифметична зважена
 - C. середня хронологічна
 - D. середня гармонічна
3. ПОКАЗНИК, ЩО ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ ДЛЯ ОБЧИСЛЕННЯ СЕРЕДНІХ ТЕМПІВ ЗРОСТАННЯ ПІД ЧАС АНАЛІЗУ ДИНАМІЧНИХ РЯДІВ, НАЗИВАЄТЬСЯ
 - A. середня арифметична проста
 - B. середня геометрична
 - C. середня хронологічна
 - D. середня гармонічна
4. ПОКАЗНИК, ЩО ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ ДЛЯ ОБЧИСЛЕННЯ СЕРЕДНІХ ЗНАЧЕНЬ У ТОМУ РАЗІ, КОЛИ НЕВІДОМІ АБСОЛЮТНІ ЗНАЧЕННЯ ДОСЛІДЖУВАНИХ ОЗНАК, НАЗИВАЄТЬСЯ
 - A. середня арифметична проста
 - B. середня арифметична зважена
 - C. середня хронологічна
 - D. середня гармонічна
5. ВІДНОСНА ВЕЛИЧИНА, ОТРИМАНА СПІВВІДНОШЕННЯ ВЕЛИЧИН, ОДНУ З ЯКИХ БЕРУТЬ ЗА 100, НАЗИВАЄТЬСЯ
 - A. коефіцієнт
 - B. відсоток
 - C. проміле
 - D. продециміле
6. ВІДНОСНА ВЕЛИЧИНА, ОТРИМАНА СПІВВІДНОШЕННЯ ВЕЛИЧИН, ОДНУ З ЯКИХ БЕРУТЬ ЗА 1, НАЗИВАЄТЬСЯ

- A. коефіцієнт
 - B. відсоток
 - C. проміле
 - D. продециміле
7. ВІДНОСНА ВЕЛИЧИНА, ОТРИМАНА СПІВВІДНОШЕННЯ ВЕЛИЧИН, ОДНУ З ЯКИХ БЕРУТЬ ЗА 1000, НАЗИВАЄТЬСЯ
- A. коефіцієнт
 - B. відсоток
 - C. проміле
 - D. продециміле
8. ВІДНОСНА ВЕЛИЧИНА, ОТРИМАНА ЯК СПІВВІДНОШЕННЯ ЧАСТИН ЦІЛОГО, НАЗИВАЄТЬСЯ ПОКАЗНИК
- A. виконання плану
 - B. динаміки
 - C. структури
 - D. координації
9. ВІДНОСНА ВЕЛИЧИНА, ОТРИМАНА ЯК ВІДНОСНА ЧАСТКА (ПИТОМА ВАГА) ЧАСТИНИ В ЦІЛОМУ, НАЗИВАЄТЬСЯ ПОКАЗНИК
- A. виконання плану
 - B. динаміки
 - C. структури
 - D. координації
10. ВІДНОСНА ВЕЛИЧИНА, ЯКА ХАРАКТЕРИЗУЄ МІРУ ПОШИРЕННЯ, РОЗВИТКУ ЯКОГОСЬ ЯВИЩА У ВІДПОВІДНОМУ СЕРЕДОВИЩІ, НАЗИВАЄТЬСЯ ПОКАЗНИК
- A. виконання плану
 - B. динаміки
 - C. інтенсивності
 - D. координації

ТЕМА 7. ФАКТОРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В СИСТЕМІ АНАЛІТИКИ

- 7.1. Сутність факторного аналізу.
 7.2. Прийоми елімінування: спосіб ланцюгових підстановок, спосіб абсолютних різниць, спосіб відносних різниць, індексний спосіб.
 7.3. Інтегральний спосіб, спосіб пропорційного ділення, спосіб часткової участі, балансовий спосіб.
 7.4. Стохастичний факторний аналіз.

7.1. Сутність факторного аналізу

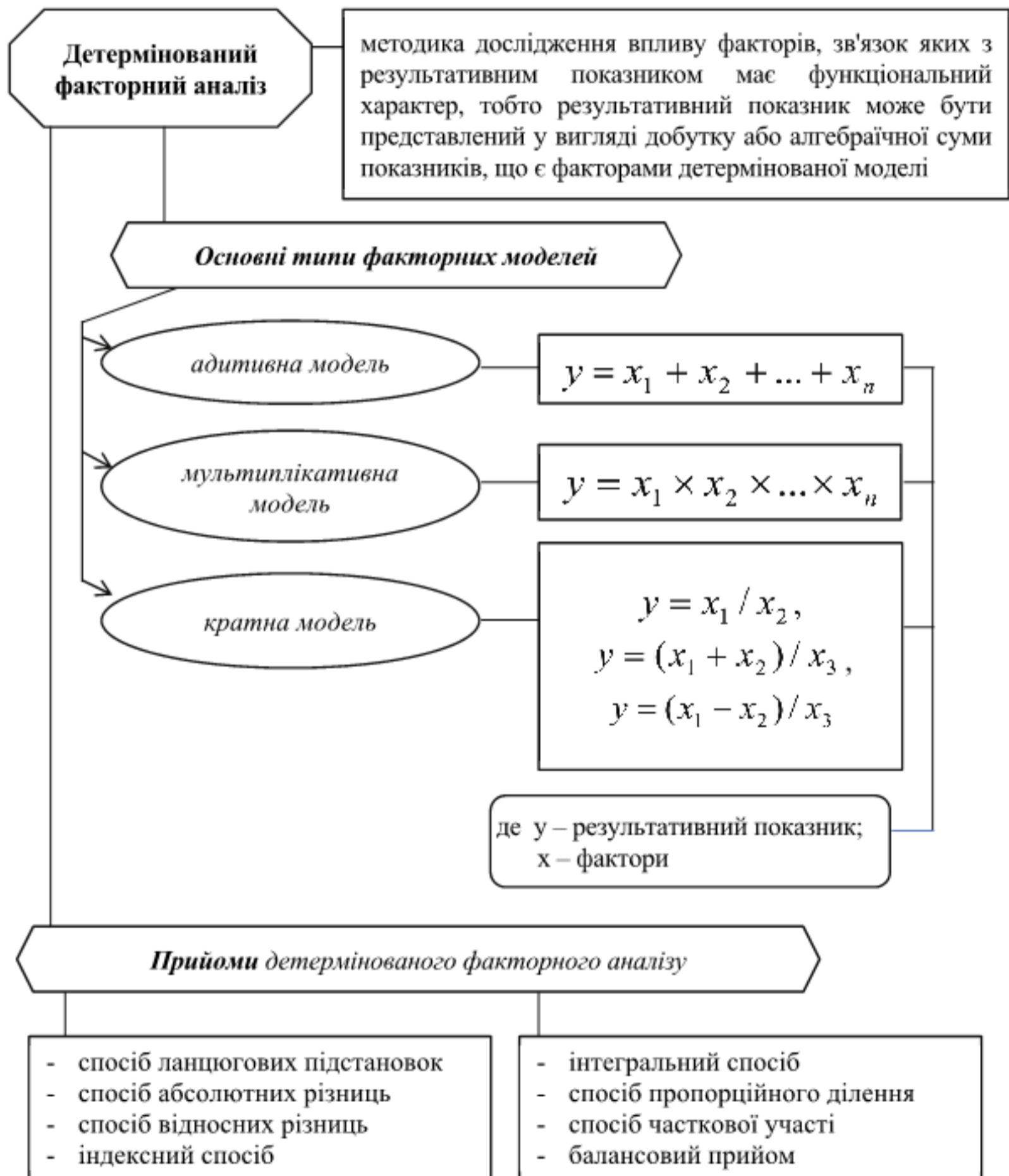

Рис. 7.1.1. Характеристика детермінованого факторного аналізу

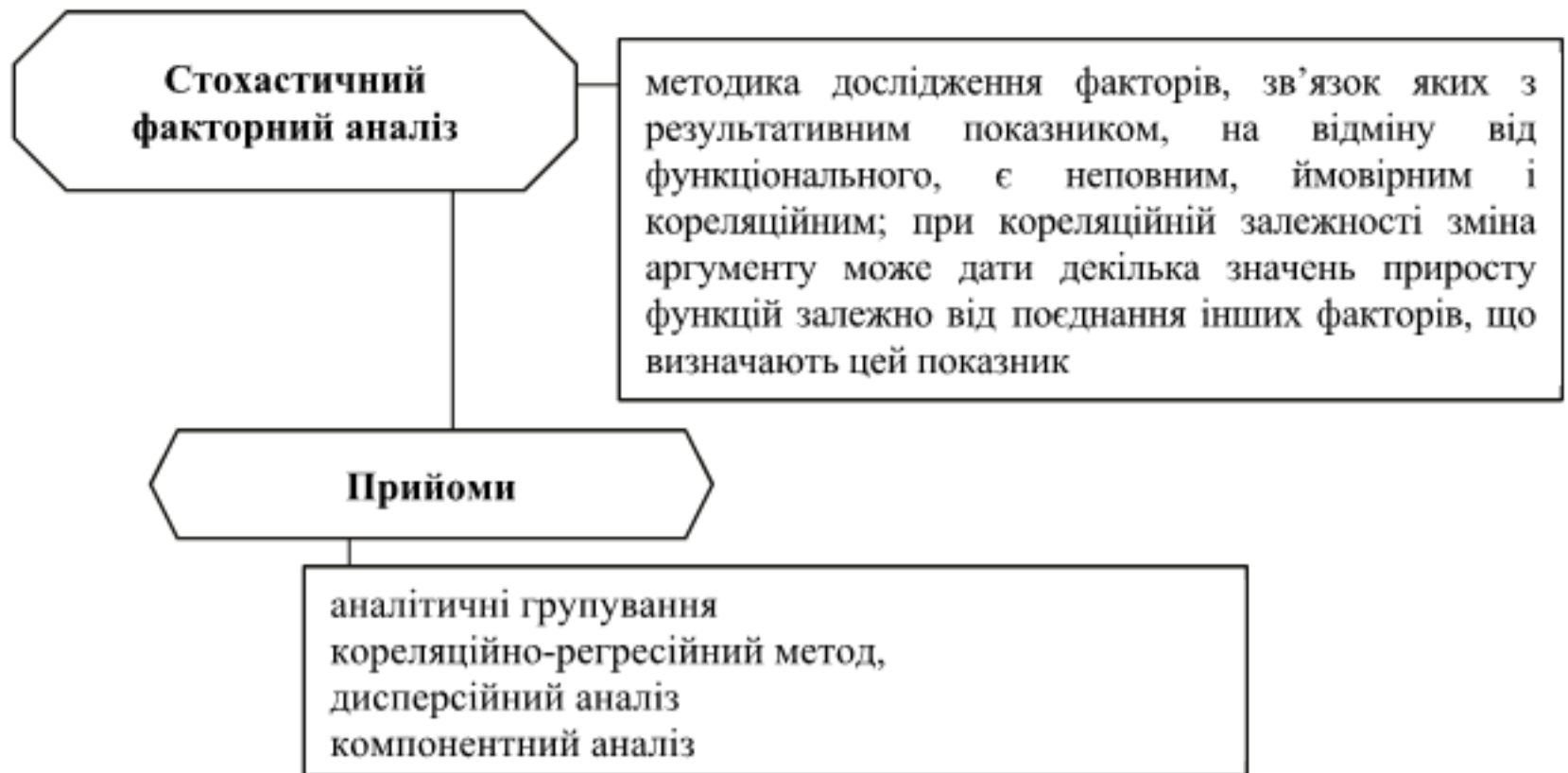

Рис. 7.1.2. Характеристика стохастичного факторного аналізу

Визначення та відбір факторів для аналізу досліджуваного показника здійснюються на підставі теоретичних та практичних знань, набутих у певній галузі. При цьому, зазвичай, виходять із того, що дослідження більшого комплексу факторів забезпечує точніші результати аналізу. Проте необхідно брати до уваги, що розгляд певного комплексу факторів як механічної суми, без урахування їхнього взаємозв'язку, без виділення головних, визначальних факторів, може призвести до помилкових висновків.

Рис. 7.1.3. Підходи до факторного аналізу

7.2. Прийоми елімінування: спосіб ланцюгових підстановок, спосіб абсолютних різниць, спосіб відносних різниць, індексний спосіб

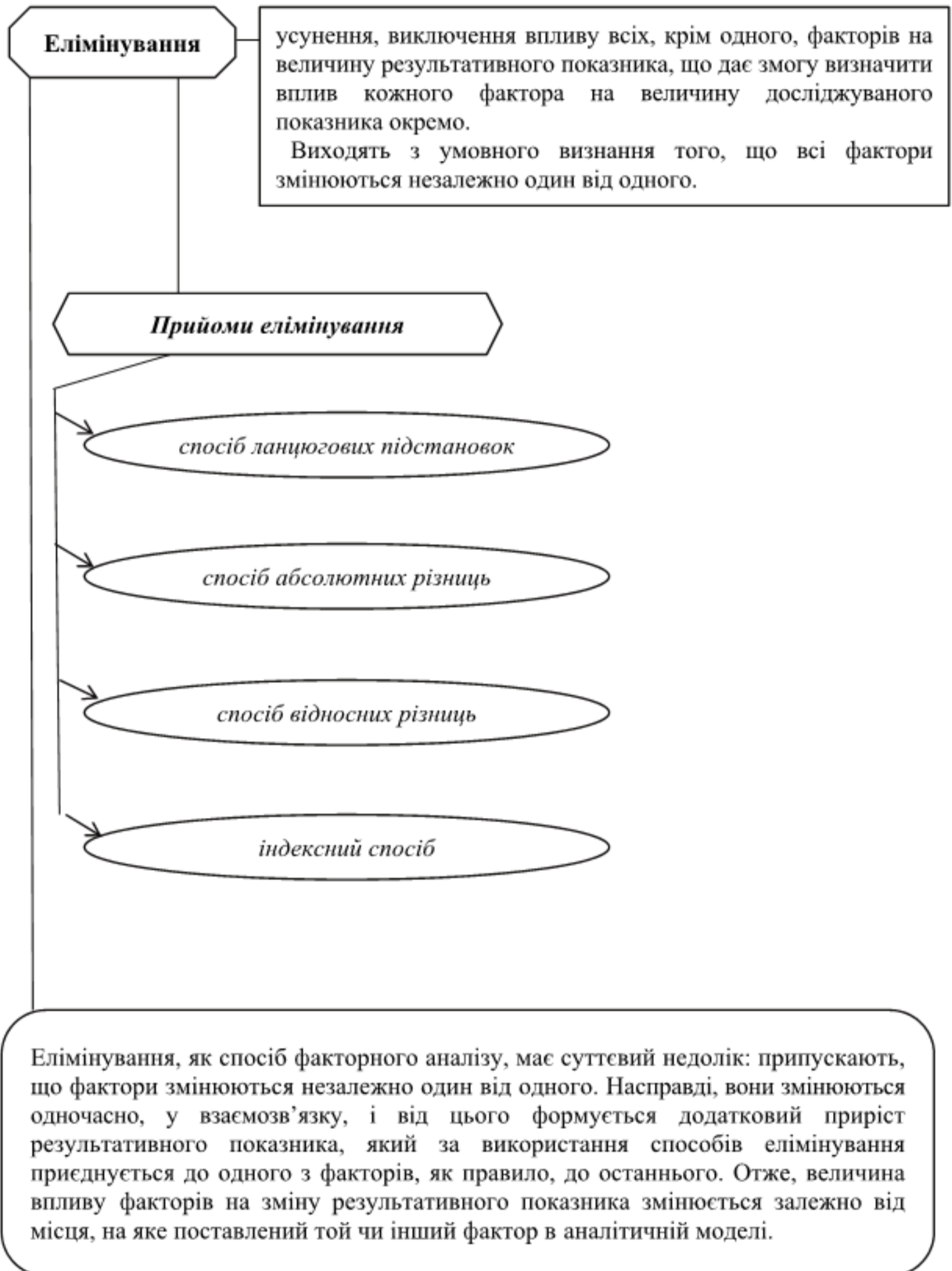

Рис. 7.2.1. Характеристика процесу елімінування

Спосіб ланцюгових підстановок

найбільш універсальний, використовується для розрахунку впливу факторів в усіх типах факторних моделей.

Полягає у визначенні впливу окремих факторів на зміну величини результативного показника з допомогою поступової заміни базисної величини кожного факторного показника у факторній моделі на фактичну величину у звітному періоді. З цією метою визначають низку умовних величин результативного показника, які враховують зміну одного, потім двох, трьох факторів, припускаючи, що інші фактори є незмінними. Порівняння величини результативного показника до та після заміни рівня конкретного фактора нейтралізує (елімінує) вплив усіх інших факторів, крім одного, та уможливорює визначення впливу останнього на приріст результативного показника. При цьому передовсім підлягають заміні кількісні параметри, далі — структурні, в останню чергу — якісні; якщо у формулі міститься багато кількісних, структурних або якісних показників, послідовність заміни залежить від оцінки того, які з них є основними, а які похідними, які первинні, а які — вторинні.

Алгебраїчна сума приросту результативного показника за рахунок впливу окремих факторів повинна дорівнювати загальному його приросту.

Рис. 7.2.2. Характеристика способу ланцюгових підстановок

Таблиця 7.2.1

Спосіб ланцюгових підстановок. Формули для розрахунку

Типи факторних моделей	Формула факторної моделі	Визначення впливу факторів
мультиплікативна модель	$Y = X_1 X_2 X_3$	$\Delta Y_{x_1} = X_1^1 X_2^0 X_3^0 - X_1^0 X_2^0 X_3^0 = Y_{ум1} - Y^0$ $\Delta Y_{x_2} = X_1^1 X_2^1 X_3^0 - X_1^1 X_2^0 X_3^0 = Y_{ум2} - Y_{ум1}$ $\Delta Y_{x_3} = X_1^1 X_2^1 X_3^1 - X_1^1 X_2^1 X_3^0 = Y^1 - Y_{ум2}$ $\Delta Y = \Delta Y_{x_1} + \Delta Y_{x_2} + \Delta Y_{x_3}$
кратна модель	$Y = \frac{X_1}{X_2}$	$\Delta Y_{x_1} = \frac{X_1^1}{X_2^0} - \frac{X_1^0}{X_2^0}$ $\Delta Y_{x_2} = \frac{X_1^1}{X_2^1} - \frac{X_1^1}{X_2^0}$ $\Delta Y = \Delta Y_{x_1} + \Delta Y_{x_2}$
змішана модель: мультиплікативно-адитивна	$Y = X_1 \times (X_2 - X_3)$	$\Delta Y_{x_1} = X_1^1 \times (X_2^0 - X_3^0) - X_1^0 \times (X_2^0 - X_3^0)$ $\Delta Y_{x_2} = X_1^1 \times (X_2^1 - X_3^0) - X_1^1 \times (X_2^0 - X_3^0)$ $\Delta Y_{x_3} = X_1^1 \times (X_2^1 - X_3^1) - X_1^1 \times (X_2^1 - X_3^0)$ $\Delta Y = \Delta Y_{x_1} + \Delta Y_{x_2} + \Delta Y_{x_3}$
змішана модель: кратно-адитивна	$Y = X_1 / (X_2 - X_3)$	$\Delta Y_{x_1} = X_1^1 / (X_2^0 - X_3^0) - X_1^0 / (X_2^0 - X_3^0)$ $\Delta Y_{x_2} = X_1^1 / (X_2^1 - X_3^0) - X_1^1 / (X_2^0 - X_3^0)$ $\Delta Y_{x_3} = X_1^1 / (X_2^1 - X_3^1) - X_1^1 / (X_2^1 - X_3^0)$ $\Delta Y = \Delta Y_{x_1} + \Delta Y_{x_2} + \Delta Y_{x_3}$

Спосіб абсолютних різниць

спрощений варіант способу ланцюгових підстановок, використовується для розрахунку впливу факторів в тих мультиплікативних моделях типу $Y = X_1 X_2 X_3$, в змішаних моделях типу $Y = X_1 \times (X_2 - X_3)$.

Особливо ефективно використовується цей спосіб у тому разі, коли вихідні дані вже містять абсолютні відхилення за факторними показниками.

Вплив факторів розраховується множенням абсолютного відхилення досліджуваного фактора на базисне значення факторів, розміщених праворуч від нього у факторній моделі, і на фактичну величину факторів, розміщених ліворуч від нього.

Алгебраїчна сума приросту результативного показника за рахунок впливу окремих факторів повинна дорівнювати загальному його приросту.

Рис. 7.2.3. Характеристика способу абсолютних різниць

Таблиця 7.2.2

Спосіб абсолютних різниць. Формули для розрахунку

Типи факторних моделей	Формула факторної моделі	Визначення впливу факторів
мультиплікативна модель	$Y = X_1 X_2 X_3$	$\Delta Y_{x_1} = X_1^1 X_2^0 X_3^0 - X_1^0 X_2^0 X_3^0 = (X_1^1 - X_1^0) \cdot X_2^0 \cdot X_3^0$ $\Delta Y_{x_2} = X_1^1 X_2^1 X_3^0 - X_1^1 X_2^0 X_3^0 = X_1^1 (X_2^1 - X_2^0) \cdot X_3^0$ $\Delta Y_{x_3} = X_1^1 X_2^1 X_3^1 - X_1^1 X_2^1 X_3^0 = X_1^1 X_2^1 (X_3^1 - X_3^0)$ $\Delta Y = \Delta Y_{x_1} + \Delta Y_{x_2} + \Delta Y_{x_3}$
кратна модель	$Y = X_1 \times (X_2 - X_3)$	$\Delta Y_{x_1} = (X_1^1 - X_1^0) \times (X_2^0 - X_3^0)$ $\Delta Y_{x_2} = X_1^1 \times (X_2^1 - X_2^0)$ $\Delta Y_{x_3} = X_1^1 \times (-(X_3^1 - X_3^0))$ $\Delta Y = \Delta Y_{x_1} + \Delta Y_{x_2} + \Delta Y_{x_3}$

Спосіб відносних різниць

використовується для розрахунку впливу факторів в мультиплікативних моделях типу $Y = X_1 X_2 X_3$, в змішаних моделях типу $Y = X_1 \times (X_2 - X_3)$.

Розрахунки впливу факторів на досліджуваний показник проводяться виходячи з відносних показників їх зміни, що виражені у відсотках або коефіцієнтах. Відносні відхилення бажано розраховувати з точністю до чотирьох знаків після коми для підрахунку відхилень у коефіцієнтах, або двох знаків для розрахунку відхилень у відсотках.

Доцільно використовувати тоді, коли потрібно розрахувати вплив великої кількості факторів (5—10).

Вплив фактора розраховується таким чином: базисне значення результативного показника коригується на результат дії попереднього фактора (додається чи віднімається залежно від напрямку дії), і отриманий результат множиться на відносне відхилення даного фактора.

Алгебраїчна сума приросту результативного показника за рахунок впливу окремих факторів повинна дорівнювати загальному його приросту.

Спосіб відсоткових різниць

різновид способу відносних різниць; використовується для розрахунку впливу факторів в мультиплікативних моделях типу $Y = X_1 X_2 X_3$, в змішаних моделях типу $Y = X_1 \times (X_2 - X_3)$.

Для розрахунку впливу першого фактора базисна величина результативного показника множиться на відсоткову зміну першого фактора за мінусом 100%. Для розрахунку впливу другого фактора базисна величина результативного показника множиться на різницю між відсотковими змінами другого і першого факторів і т.д. Для розрахунку впливу останнього фактору базисна величина результативного показника множиться на різницю між відсотковими змінами результативного показника і попереднього з факторів.

Алгебраїчна сума приросту результативного показника за рахунок впливу окремих факторів повинна дорівнювати загальному його приросту.

Рис. 7.2.4. Характеристика способу відносних різниць

Таблиця 7.2.3

Спосіб відносних різниць. Формули для розрахунку

Спосіб	Типи факторних моделей	Формула факторної моделі	Визначення впливу факторів
Спосіб відносних різниць	мультиплікативна модель	$Y = X_1 X_2 X_3$	$\Delta Y_{X_1} = \frac{Y^0 \times \Delta X_1 \%}{100}$ $\Delta Y_{X_2} = \frac{(Y^0 + \Delta Y_{X_1}) \times \Delta X_2 \%}{100}$ $\Delta Y_{X_3} = \frac{(Y^0 + \Delta Y_{X_1} + \Delta Y_{X_2}) \times \Delta X_3 \%}{100}$ $\Delta Y = \Delta Y_{X_1} + \Delta Y_{X_2} + \Delta Y_{X_3}$
	змішана модель: мультиплікативна-адитивна	$Y = X_1 \times (X_2 - X_3)$	формули в рекомендованій літературі
Спосіб відсоткових різниць	кратна модель	$Y = X_1 X_2 X_3$	$\Delta Y_{X_1} = \frac{Y^0 \times (X_1 \% - 100)}{100}$ $\Delta Y_{X_2} = \frac{Y^0 \times (X_2 \% - X_1 \%)}{100}$ $\Delta Y_{X_3} = \frac{Y^0 \times (X_3 \% - X_2 \%)}{100}$ $\Delta Y = \Delta Y_{X_1} + \Delta Y_{X_2} + \Delta Y_{X_3}$
	змішана модель: мультиплікативна-адитивна	$Y = X_1 \times (X_2 - X_3)$	формули в рекомендованій літературі

Індексний спосіб

застосовують для вивчення економічних явищ, які формуються під впливом кількох факторів, кожен з яких схильний до динамічних змін.

Загальний індекс має вигляд:

$$I_y = \frac{\sum X_1^1 \times X_2^1}{\sum X_1^0 \times X_2^0},$$

де X_1 - кількісний фактор,

X_2 - якісний фактор.

Вплив кожного фактора визначається агрегатними індексами. *Агрегатні індекси* — це загальні індекси, в яких з метою елімінування впливу окремих елементів (факторів) на індекс відбувається фіксування інших елементів на незмінному (базисному або звітному) рівні.

Правило побудови агрегатних індексів: якісні (інтенсивні) фактори, котрі входять у формулу, фіксуються на рівні базисного періоду, кількісні фактори — на рівні звітного.

Агрегатний індекс кількісного фактора:

$$I_{x_1} = \frac{\sum X_1^1 \times X_2^0}{\sum X_1^0 \times X_2^0}$$

Агрегатний індекс якісного фактора:

$$I_{x_2} = \frac{\sum X_1^1 \times X_2^1}{\sum X_1^1 \times X_2^0}$$

Загальний індекс і агрегатні індекси взаємозв'язані: $I_y = I_{x_1} \times I_{x_2}$.

Індексний спосіб дозволяє оцінити вплив факторів на результативний показник як у відносному вимірі – самі індекси, так і в абсолютному вимірі - різниця між чисельником і знаменником агрегатного індексу.

Рис. 7.2.5. Характеристика індексного способу

7.3. Інтегральний спосіб, спосіб пропорційного ділення, спосіб часткової участі, балансовий спосіб

Способи, що уможливають отримання точніших результатів розрахунку впливу факторів, уникнення неоднозначної оцінки впливу факторів, бо в цьому разі результати не залежать від місця факторів у моделі, а додатковий приріст результативного показника, який отримано від взаємодії факторів, розподіляється між ними пропорційно ізольованому їхньому впливу на результативний показник

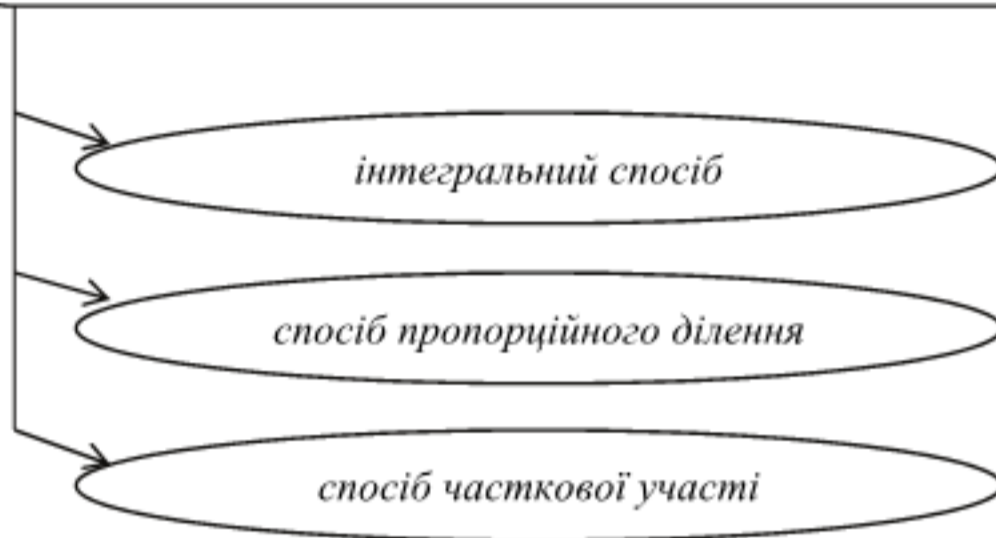

Рис. 7.3.1. Інші способи факторного аналізу

Таблиця 7.3.1

Інтегральний спосіб. Формули для розрахунку

Типи факторних моделей	Формула факторної моделі	Визначення впливу факторів
мультиплікативна модель	$Y = X_1 X_2$	$\Delta Y_{X_1} = \Delta X_1 \cdot X_2^0 + \frac{1}{2} \Delta X_1 \cdot \Delta X_2$ $\Delta Y_{X_2} = \Delta X_2 \cdot X_1^0 + \frac{1}{2} \Delta X_1 \cdot \Delta X_2$ $\Delta Y = \Delta Y_{X_1} + \Delta Y_{X_2}$
	$Y = X_1 X_2 X_3$	$\Delta Y_{X_1} = \frac{1}{2} \Delta X_1 (X_2^0 X_3^1 + X_2^1 X_3^0) + \frac{1}{3} \Delta X_1 \cdot \Delta X_2 \cdot \Delta X_3$ $\Delta Y_{X_2} = \frac{1}{2} \Delta X_2 (X_1^0 X_3^1 + X_1^1 X_3^0) + \frac{1}{3} \Delta X_1 \cdot \Delta X_2 \cdot \Delta X_3$ $\Delta Y_{X_3} = \frac{1}{2} \Delta X_3 (X_1^0 X_2^1 + X_1^1 X_2^0) + \frac{1}{3} \Delta X_1 \cdot \Delta X_2 \cdot \Delta X_3$ $\Delta Y = \Delta Y_{X_1} + \Delta Y_{X_2} + \Delta Y_{X_3}$
Кратна, змішана модель		формули в рекомендованій літературі

Таблиця 7.3.2

Спосіб пропорційного ділення. Формули для розрахунку

Типи факторних моделей	Формула факторної моделі	Визначення впливу факторів
адитивна модель	$Y = X_1 + X_2 + X_3$	$\Delta Y_{X_1} = \frac{\Delta Y}{\Delta X_1 + \Delta X_2 + \Delta X_3} \times \Delta X_1$ $\Delta Y_{X_2} = \frac{\Delta Y}{\Delta X_1 + \Delta X_2 + \Delta X_3} \times \Delta X_2$ $\Delta Y_{X_3} = \frac{\Delta Y}{\Delta X_1 + \Delta X_2 + \Delta X_3} \times \Delta X_3$ $\Delta Y = \Delta Y_{X_1} + \Delta Y_{X_2} + \Delta Y_{X_3}$
кратно-адитивна модель	$Y = \frac{X_1}{X_2 + X_3 + X_4 + \dots + X_n}$	ΔY_z - розраховується зміна результативного показника під впливом складного фактора за способом абсолютних різниць $\Delta Y_{X_2} = \frac{\Delta Y_z}{\Delta X_2 + \Delta X_3 + \Delta X_4} \times \Delta X_2$ $\Delta Y_{X_3} = \frac{\Delta Y_z}{\Delta X_2 + \Delta X_3 + \Delta X_4} \times \Delta X_3$ $\Delta Y_{X_4} = \frac{\Delta Y_z}{\Delta X_2 + \Delta X_3 + \Delta X_4} \times \Delta X_4$ $\Delta Y_z = \Delta Y_{X_2} + \Delta Y_{X_3} + \Delta Y_{X_4}$

Таблиця 7.3.3

Спосіб часткової участі. Формули для розрахунку

Типи факторних моделей	Формула факторної моделі	Визначення впливу факторів
адитивна модель	$Y = X_1 + X_2 + X_3$	$\Delta Y_{X_1} = \frac{\Delta X_1}{\Delta X_1 + \Delta X_2 + \Delta X_3} \times \Delta Y$ $\Delta Y_{X_2} = \frac{\Delta X_2}{\Delta X_1 + \Delta X_2 + \Delta X_3} \times \Delta Y$ $\Delta Y_{X_3} = \frac{\Delta X_3}{\Delta X_1 + \Delta X_2 + \Delta X_3} \times \Delta Y$ $\Delta Y = \Delta Y_{X_1} + \Delta Y_{X_2} + \Delta Y_{X_3}$
кратно-адитивна модель	$Y = \frac{X_1}{X_2 + X_3 + X_4 + \dots + X_n}$	$\Delta Y_z = \frac{X_1^1}{Z^1} - \frac{X_1^0}{Z^0} = \frac{X_1^1}{Z^0} \times \left(\frac{Z^0 - Z^1}{Z^1} \right) = Y' \times \frac{-\Delta Z}{Z^1}$ $\Delta Y_{X_2} = Y' \times \frac{-\Delta Z_{X_2}}{Z^1}, \quad \Delta Y_{X_3} = Y' \times \frac{-\Delta Z_{X_3}}{Z^1}$ $\Delta Y_{X_4} = Y' \times \frac{-\Delta Z_{X_4}}{Z^1}$

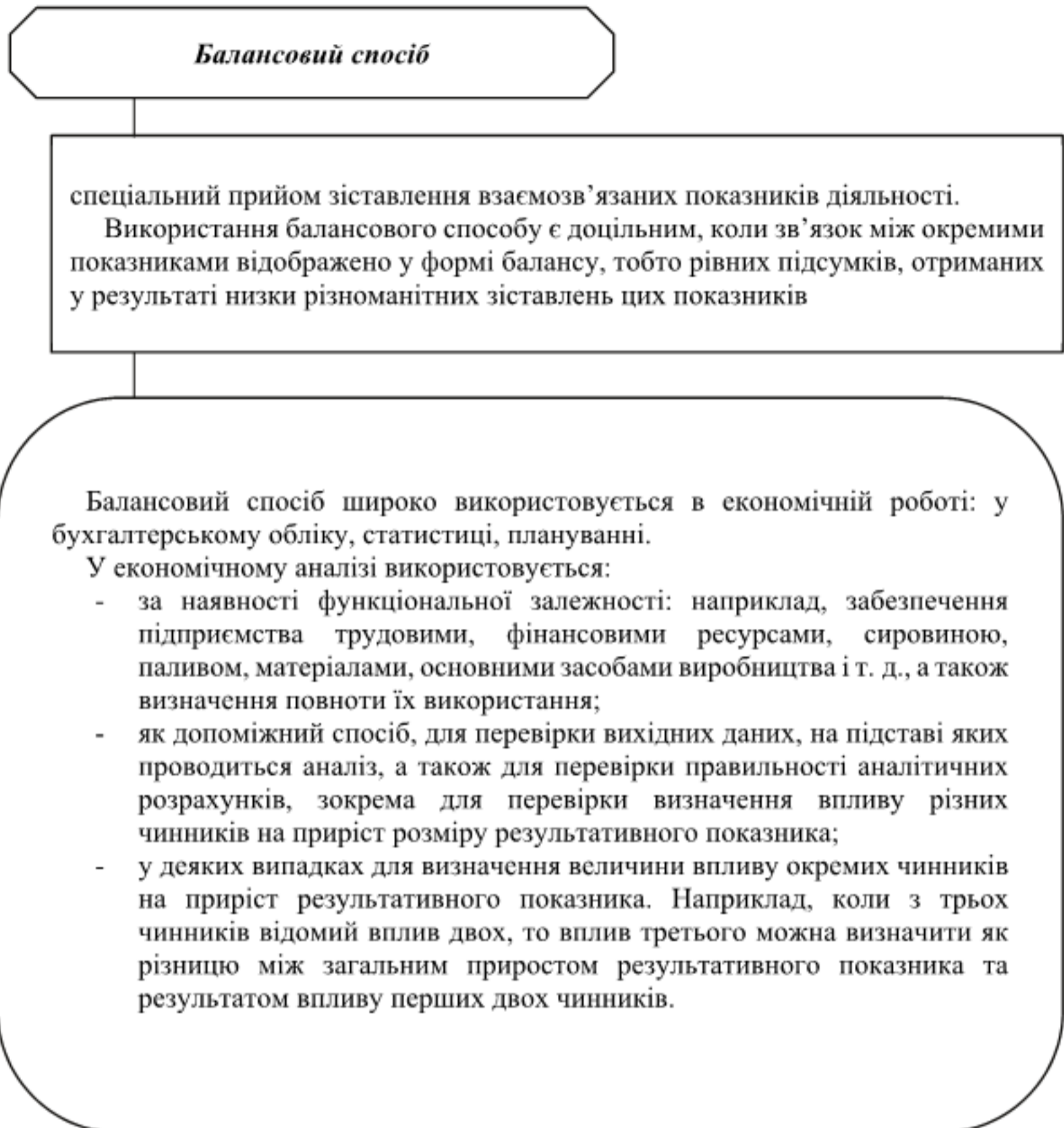

Рис.7.3.2. Характеристика балансового способу

7.4. Стохастичний факторний аналіз

Аналітичні групування

використовуються для визначення наявності, напрямку та форми зв'язку між показниками, що вивчаються.

За характером ознак, на яких базуються аналітичні групування, вони можуть бути якісними або кількісними.

Прикладом аналітичного групування можуть бути дані щодо залежності рівня плінності робочої сили на підприємствах від рівня середньомісячної заробітної плати одного працівника

Кореляційно-регресійний аналіз

побудова та аналіз економіко-математичної моделі у вигляді рівняння регресії (рівняння кореляційного зв'язку), що виражає залежність результативної ознаки від однієї або кількох ознак-факторів і дає оцінку міри щільності зв'язку.

Кореляційні зв'язки виявляються в середньому для багатьох випадків, де між причиною і наслідком спостерігається лише певне співвідношення. Вирішуються два завдання: визначення теоретичних форм зв'язку (регресійний аналіз) і вимір щільності зв'язку (кореляційний аналіз).

Побудовані моделі дозволяють розраховувати кількісні зміни аналізованого явища при прогнозуванні показників і давати об'єктивну оцінку діяльності суб'єктів підприємництва

Дисперсійний аналіз

статистичний метод аналізу результатів, які залежать від якісних ознак. Дисперсія випадкової величини є одним з параметрів розподілу ймовірностей — це середньоквадратичне відхилення від середнього значення. Отже дисперсія є вимірюванням розпорошеності значень цієї змінної, беручи до уваги всі її значення і їхні ймовірності або ваги. Середні значення досліджуваних величин змінюються у зв'язку зі зміною основних факторів (кількісних та якісних), що визначають умови діяльності, а також і випадкових факторів. Дослідження впливу тих чи інших факторів на мінливість середніх є задачею дисперсійного аналізу.

Компонентний аналіз

полягає в переході від первісної системи, як правило, сильно корельованих між собою економічних показників до нових, вже некорельованих, число яких менше і варіабельність яких вичерпує всю або максимально можливу частину варіабельності вихідних показників

Рис. 7.4.1. Характеристика прийомів стохастичного факторного аналізу

Література: [1, с.28-31, 35-41], [2, с.29-78], [3, с.78-102], [4, с.69-94], [5, с.28-45].

ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Завдання 1

Визначити зміну товарної продукції у звітному періоді в порівнянні з базисним періодом та вплив факторів на неї способом ланцюгових підстановок, способом абсолютних різниць, способом відносних різниць, інтегральним способом.

Таблиця 7.1

Вихідна інформація		
Показник	Базисний період	Звітний період
1. Товарна продукція, грн.	4830826	6272448
2. Середньооблікова чисельність робітників, осіб	22	28
3. Кількість відпрацьованих одним робітником годин	1820	1795
4. Середньогодинний виробіток одного робітника, грн.	120,65	124,80

Розв'язання

Таблиця 7.2

Розрахункова інформація				
Показник	Базисний період	Звітний період	Абсолютні відхилення	Відносні відхилення, %
1. Товарна продукція, грн.	4830826	6272448	+1441622	+29,8421
2. Середньооблікова чисельність робітників, осіб	22	28	+6	+27,2727
3. Кількість відпрацьованих одним робітником годин	1820	1795	-25	-1,3736
4. Середньогодинний виробіток одного робітника, грн.	120,65	124,80	+4,15	+3,4397

Спосіб ланцюгових підстановок.

Обсяг товарної продукції (ТП) розраховується як добуток середньооблікової чисельності робітників (Ч), кількості відпрацьованих одним робітником годин (Г) і середньогодинного виробітку одного робітника (В), тобто його представлено трифакторною моделлю:

$$ТП = Ч \times Г \times В$$

Використовуючи схему виявлення величини впливу факторів на результативний показник способом ланцюгових підстановок (табл. 3.16), розрахуємо вплив факторів на зміну товарної продукції

Таблиця 7.3

Розрахунок впливу факторів на зміну товарної продукції способом ланцюгових підстановок

№ підстановки	Параметри				
	Середньо-облікова чисельність робітників, осіб (<i>Ч</i>)	Кількість відпрацьованих одним робітником годин (<i>Г</i>)	Середньогодинний виробіток одного робітника, грн. (<i>В</i>)	Товарна продукція, грн. (<i>ТП</i>)	Вплив фактора
0	22	1820	120,65	$22 \times 1820 \times 120,65 = 4830826$	-
1	28	1820	120,65	$28 \times 1820 \times 120,65 = 6148324$	$6148324 - 4830826 = 1317498$
2	28	1795	120,65	$28 \times 1795 \times 120,65 = 6063869$	$6063869 - 6148324 = -84455$
3	28	1795	124,80	$28 \times 1795 \times 124,80 = 6272448$	$6272448 - 6063869 = 208579$

Зростання товарної продукції на 1441622 грн. обумовлено:

- збільшенням чисельності робітників (+1317498 грн.);
- зменшенням кількості відпрацьованих одним робітником годин (- 84455 грн.);
- збільшенням середньогодинного виробітку одного робітника (+208579 грн.).

Алгебраїчна сума впливу факторів обов'язково має дорівнювати загальному приросту результативного показника:

$$1317498 - 84455 + 208579 = 1441622$$

Спосіб абсолютних різниць.

Товарна продукція зросла на 1441622 грн.:

$$\Delta TP = TP^1 - TP^0 = 6272448 - 4830826 = 1441622 \text{ грн}$$

у тому числі за рахунок зміни таких факторів:

- збільшенням чисельності робітників

$$\Delta TP_{\text{ч}} = (Ч^1 - Ч^0) \times Г^0 \times В^0 = (+6) \times 1820 \times 120,65 = +1317498 \text{ грн.};$$

- зменшенням кількості відпрацьованих одним робітником годин

$$\Delta TP_{\text{г}} = Ч^1 \times (Г^1 - Г^0) \times В^0 = 28 \times (-25) \times 120,65 = -84455 \text{ грн};$$

- збільшенням середньогодинного виробітку одного робітника:

$$\Delta TP_B = Ч^1 \times \Gamma^1 \times (B^1 - B^0) = 28 \times 1795 \times (+4,15) = +208579 \text{ грн.}$$

Усього за трьома факторами +1441622 грн.

Спосіб відносних різниць.

Товарна продукції зросла на 1441622 грн.:

$$\Delta TP = TP^1 - TP^0 = 6272448 - 4830826 = 1441622 \text{ грн}$$

у тому числі за рахунок зміни таких факторів:

- збільшенням чисельності робітників

$$\Delta TP_{\text{ч}} = \frac{TP^0 \times \Delta Ч\%}{100} = \frac{4830826 \times 27,2727}{100} = 1317496 \text{ грн}$$

- зменшенням кількості відпрацьованих одним робітником годин

$$\Delta TP_{\text{г}} = \frac{(TP^0 + \Delta TP_{\text{ч}}) \times \Delta TP_{\text{г}}\%}{100} = \frac{(4830826 + 1317497) \times (-1,3736)}{100} = -84453 \text{ грн}$$

- збільшенням середньогодинного виробітку одного робітника:

$$\Delta TP_{\text{в}} = \frac{(TP^0 + \Delta TP_{\text{ч}} + \Delta TP_{\text{г}}) \times \Delta TP_{\text{в}}\%}{100} = \frac{(4830826 + 1317497 - 84453) \times 3,4397}{100} = 208579 \text{ грн}$$

Усього за трьома факторами +1441622 грн.

Інтегральний спосіб.

Товарна продукції зросла на 1441622 грн.:

$$\Delta TP = TP^1 - TP^0 = 6272448 - 4830826 = 1441622 \text{ грн}$$

у тому числі за рахунок зміни таких факторів:

- збільшенням чисельності робітників

$$\begin{aligned} \Delta TP_{\text{ч}} &= 1/2 \times \Delta Ч \times (\Gamma^0 \times B^1 + \Gamma^1 \times B^0) + 1/3 \times \Delta Ч \times \Delta \Gamma \times \Delta B = \\ &= 1/2 \times (+6) \times (1820 \times 124,80 + 1795 \times 120,65) + 1/3 \times (+6) \times (-25) \times (+4,15) = \\ &= 3 \times (227136 + 216566,75) - 207,5 = 1331108,25 - 207,5 = 1330901 \text{ грн} \end{aligned}$$

- зменшенням кількості відпрацьованих одним робітником годин

$$\begin{aligned} \Delta\Pi_2 &= 1/2 \times \Delta\Gamma \times (C^0 \times B^1 + C^1 \times B^0) + 1/3 \times \Delta C \times \Delta\Gamma \times \Delta B = \\ &= 1/2 \times (-25) \times (22 \times 124,80 + 28 \times 120,65) + 1/3 \times (+6) \times (-25) \times (+4,15) = \Delta\Pi_2 = \\ &= -12,5 \times (2745,6 + 3378,2) - 207,5 = -76547,5 - 207,5 = -76755 \text{ грн} \end{aligned}$$

- збільшенням середньогодинного виробітку одного робітника:

$$\begin{aligned} \Delta\Pi_6 &= 1/2 \times \Delta B \times (C^0 \times \Gamma^1 + C^1 \times \Gamma^0) + 1/3 \times \Delta C \times \Delta\Gamma \times \Delta B = \\ &= 1/2 \times (+4,15) \times (22 \times 1795 + 28 \times 1820) + 1/3 \times (+6) \times (-25) \times (+4,15) = \\ &= 2,075 \times (39490 + 50960) - 207,5 = 187683,75 - 207,5 = 187476 \text{ грн} \end{aligned}$$

Усього за трьома факторами +1441622 грн.

Завдання 2

Визначити зміну товарної продукції в звітному році в порівнянні з базовим та вплив на неї зміни обсягу випущеної продукції та ціни індексним методом.

Таблиця 7.4

Вихідна інформація

Період	Базовий рік			Звітний рік		
	Обсяг продукції, шт.	Ціна одиниці продукції, грн.	Товарна продукція, тис. грн.	Обсяг продукції, шт.	Ціна одиниці продукції, грн.	Товарна продукція, тис. грн.
1 квартал	2200	500		2400	600	
2 квартал	2800	520		2800	610	
3 квартал	2400	580		2600	620	
4 квартал	3100	590		3200	650	

Розв'язання

Таблиця 7.5

Розрахунок товарної продукції

Період	Базовий рік			Звітний рік		
	Обсяг продукції, шт.	Ціна одиниці продукції, грн.	Товарна продукція, тис. грн.	Обсяг продукції, шт.	Ціна одиниці продукції, грн.	Товарна продукція, тис. грн.
1 квартал	2200	500	1100	2400	600	1440
2 квартал	2800	520	1456	2800	610	1708
3 квартал	2400	580	1392	2600	620	1612
4 квартал	3100	590	1829	3200	650	2080
Разом за рік	10500	550,19	5777	11000	621,82	6840

Таблиця 7.6

Розрахунок умовної товарної продукції

Період	Умовна товарна продукція 1			Умовна товарна продукція 2		
	Обсяг продукції звітного періоду, шт.	Ціна одиниці продукції базового періоду, грн.	Товарна продукція, тис. грн.	Обсяг продукції базового періоду, шт.	Ціна одиниці продукції звітного періоду, грн.	Товарна продукція, тис. грн.
1 квартал	2400	500	1200	2200	600	1320
2 квартал	2800	520	1456	2800	610	1708
3 квартал	2600	580	1508	2400	620	1488
4 квартал	3200	590	1888	3100	650	2015
Разом за рік	11000		6052	10500		6531

Загальний індекс товарної продукції:

$$I_{mp} = \frac{\sum O^1 \times C^1}{\sum O^0 \times C^0} = \frac{6840}{5777} = 1,1840,$$

де O^1, O^0 - обсяг продукції в звітному та базовому періоді, шт.,

C^1, C^0 - ціна одиниці продукції в звітному та базовому періоді, грн.

Агрегатний індекс кількісного фактора – обсягу продукції:

$$I_o = \frac{\sum O^1 \times C^0}{\sum O^0 \times C^0} = \frac{6052}{5777} = 1,0476$$

Агрегатний індекс якісного фактора – ціни одиниці продукції:

$$I_c = \frac{\sum O^1 \times C^1}{\sum O^1 \times C^0} = \frac{6840}{6052} = 1,1302$$

Взаємозв'язок індексів: $I_{mp} = I_o \times I_c = 1,0476 \times 1,1302 = 1,1840$

Відповідь. Загальний приріст товарної продукції у звітному періоді становив 1063 тис. грн. (6840-5777) або 18,40%, у тому числі:

- за рахунок зміни обсягу виробництва на 275 тис. грн. (6052-5777) або 4,76%

- за рахунок зміни ціни одиниці продукції на 788 тис. грн. (6840-6052) або 13,02%.

Завдання 3

Здійснити факторний аналіз зміни продуктивності праці методом пропорційного ділення. Продуктивність праці у звітному періоді в порівнянні з базовим знизилася на 8%, що пов'язано зі збільшенням витрат робочого часу на 180 люд.-год. При цьому витрати праці основних робітників зросли на 260 люд.-год., допоміжних робітників зменшилися на 60 люд.-год., пов'язані з управлінням виробництвом зменшилися на 20 люд.-год.

Розв'язання

Вплив окремих факторів – витрат праці окремих категорій працівників – методом пропорційного ділення визначають наступним чином:

- зміни витрат праці основних робітників:

$$\Delta\Pi\Pi_{\text{чор}} = \frac{\Delta\Pi\Pi_{\text{ч}}}{\Delta\text{Чор} + \Delta\text{Чдр} + \Delta\text{Чу}} \times \Delta\text{Чор} = \frac{-8}{260 - 60 - 20} \times 260 = -11,56\%$$

- зміни витрат праці допоміжних робітників:

$$\Delta\Pi\Pi_{\text{чдр}} = \frac{\Delta\Pi\Pi_{\text{ч}}}{\Delta\text{Чор} + \Delta\text{Чдр} + \Delta\text{Чу}} \times \Delta\text{Чдр} = \frac{-8}{260 - 60 - 20} \times (-60) = 2,67\%$$

- зміни витрат праці управлінців:

$$\Delta\Pi\Pi_{\text{чу}} = \frac{\Delta\Pi\Pi_{\text{ч}}}{\Delta\text{Чор} + \Delta\text{Чдр} + \Delta\text{Чу}} \times \Delta\text{Чу} = \frac{-8}{260 - 60 - 20} \times (-20) = 0,89\%$$

Відповідь. Продуктивність праці у звітному періоді в порівнянні з базовим знизилася на 8%, що пов'язано зі збільшенням витрат робочого часу, зокрема у зв'язку з збільшенням витрат праці основних робітників зменшилася на 11,56%, у зв'язку зі зменшенням витрат праці допоміжних робітників зросла на 2,67%, у зв'язку зі зменшенням витрат праці управлінців зросла на 0,89%.

Завдання 4

Визначити зміну реалізованої продукції та вплив на неї елементів товарного балансу.

Таблиця 7.7

Показники	Вихідна інформація	
	Базовий період	Звітний період
Залишок готової продукції на складі на початок періоду, тис. грн.	20320	40500
Надходження готової продукції на склад (товарна продукція), тис. грн.	450900	680200
Залишок готової продукції на кінець періоду, тис. грн.	40500	57200
Реалізовано продукції, тис. грн.		

Розв'язання

Застосування балансового способу для складання товарного балансу, формула якого має вигляд:

$$ГПн + ТП = РП + ГПк$$

де $ГПн$ — залишок готової продукції на початок періоду, тис. грн.,

$ТП$ — надходження готової продукції з виробництва, товарна продукція, тис. грн.,

$РП$ — обсяг реалізованої продукції, тис. грн.,

$ГПк$ — залишок продукції на кінець періоду, тис. грн.

Виходячи з формули товарного балансу обсяг реалізованої продукції визначатиметься за формулою:

$$РП = ГПн + ТП - ГПк$$

Таблиця 7.8

Факторний аналіз реалізованої продукції

Показники	Базовий період	Звітний період	Абсолютне відхилення	Вплив фактора
Залишок готової продукції на складі на початок періоду, тис. грн.	20320	40500	+20180	+20180
Надходження готової продукції на склад (товарна продукція), тис. грн.	450900	680200	+229300	+229300
Залишок готової продукції на кінець періоду, тис. грн.	40500	57200	+16700	-16700
Реалізовано продукції, тис. грн.	430720	663500	+232780	+232780

Відповідь. Реалізована продукція зросла на 232780 тис. грн., це пов'язано зі збільшенням залишків готової продукції на складі на початок періоду на 20180 тис. грн., зі збільшенням товарної продукції на 229300 тис. грн., негативно на обсяг реалізованої продукції вплинуло збільшення залишків готової продукції на кінець періоду, що обумовило її зменшення на 16700 тис. грн.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Завдання 1

Визначити зміну товарної продукції у звітному періоді в порівнянні з базисним періодом та вплив факторів на неї способом ланцюгових підстановок, способом абсолютних різниць, способом відносних різниць, інтегральним способом.

Таблиця 7.9

Вихідна інформація

Показник	Базисний період	Звітний період
1. Товарна продукція, тис. грн.	2112	2361,6
2. Кількість устаткування, одиниць	15	18
3. Кількість відпрацьованих одиницею устаткування годин	176	160
4. Продуктивність одиниці устаткування за годину, грн.	800	820

Завдання 2

Визначити зміну товарної продукції в звітному році в порівнянні з базовим та вплив на неї зміни обсягу випущеної продукції та ціни індексним методом.

Таблиця 7.10

Вихідна інформація

Вид продукції	Базовий рік			Звітний рік		
	Обсяг продукції, шт.	Ціна одиниці продукції, грн.	Товарна продукція, тис. грн.	Обсяг продукції, шт.	Ціна одиниці продукції, грн.	Товарна продукція, тис. грн.
Продукція А	4520	85		5200	80	
Продукція В	1240	120		1250	120	
Продукція С	340	450		325	460	
Продукція Д	1350	90		1420	100	

Завдання 3

Здійснити факторний аналіз зміни рентабельності капіталу методом пропорційного ділення. Рівень рентабельності капіталу зріс на 7% у зв'язку зі зменшенням капіталу підприємства на 0,5 млн грн. При цьому вартість основного капіталу зросла на 0,2 млн грн, а оборотного — зменшилась на 0,7 млн грн.

Завдання 4

Визначити зміну реалізованої продукції та вплив на неї елементів товарного балансу.

Таблиця 7.11

Вихідна інформація

Показники	Базовий період	Звітний період
Залишок готової продукції на складі на початок періоду, тис. грн.	30420	34000
Товарна продукція, тис. грн.	240590	340560
Залишок готової продукції на кінець періоду, тис. грн.	34000	36000

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ**Оберіть правильну відповідь:**

- ПРИЙОМ ЕЛІМІНУВАННЯ, ЩО ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ В УСІХ ТИПАХ ФАКТОРНИХ МОДЕЛЕЙ, НАЗИВАЄТЬСЯ
 - спосіб ланцюгових підстановок
 - спосіб абсолютних різниць
 - спосіб відносних різниць
 - індексний спосіб
- ПРИЙОМ ЕЛІМІНУВАННЯ, ЩО ДОЦІЛЬНО ВИКОРИСТОВУВАТИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЯВИЩ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ ПІД ВПЛИВОМ КІЛЬКОХ ФАКТОРІВ, КОЖЕН З ЯКИХ СХИЛЬНИЙ ДО ДИНАМІЧНИХ ЗМІН, НАЗИВАЄТЬСЯ
 - спосіб ланцюгових підстановок
 - спосіб абсолютних різниць

- C. спосіб відносних різниць
D. індексний спосіб
- 3.ДО ПРИЙОМІВ ЕЛІМІНУВАННЯ ВІДНОСЯТЬ
- A. інтегральний спосіб
B. спосіб абсолютних різниць
C. спосіб пропорційного ділення
D. спосіб часткової участі
- 4.ПРИЙОМ, ПРИ ВИКОРИСТАННІ ЯКОГО ВЕЛИЧИНА ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА ЗМІНУ РЕЗУЛЬТАТИВНОГО ПОКАЗНИКА ЗМІНЮЄТЬСЯ ЗАЛЕЖНО ВІД МІСЦЯ, НА ЯКЕ ПОСТАВЛЕНИЙ ТОЙ ЧИ ІНШИЙ ФАКТОР В АНАЛІТИЧНІЙ МОДЕЛІ, НАЗИВАЄТЬСЯ
- A. інтегральний спосіб
B. спосіб відносних різниць
C. спосіб пропорційного ділення
D. спосіб часткової участі
- 5.ПРИЙОМ, ПРИ ВИКОРИСТАННІ ЯКОГО ВЕЛИЧИНА ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА ЗМІНУ РЕЗУЛЬТАТИВНОГО ПОКАЗНИКА НЕ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД МІСЦЯ ФАКТОРІВ В АНАЛІТИЧНІЙ МОДЕЛІ, НАЗИВАЄТЬСЯ
- A. інтегральний спосіб
B. спосіб відносних різниць
C. спосіб ланцюгових підстановок
D. спосіб абсолютних різниць
- 6.ПРИЙОМ, ПРИ ВИКОРИСТАННІ ЯКОГО ВПЛИВ КОЖНОГО ФАКТОРУ НА РЕЗУЛЬТАТИВНИЙ ПОКАЗНИК РОЗРАХОВУЄТЬСЯ ПРОПОРЦІЙНО ЙОГО ЧАСТЦІ У ВІДХИЛЕННІ ЗА ЦИМ ПОКАЗНИКОМ, НАЗИВАЄТЬСЯ
- A. інтегральний спосіб
B. спосіб відносних різниць
C. спосіб пропорційного ділення
D. спосіб часткової участі
- 7.ПРИЙОМ, ЯКИЙ Є ДОЦЛЬНИМ КОЛИ ЗВ'ЯЗОК МІЖ ОКРЕМИМИ ПОКАЗНИКАМИ ВІДОБРАЖЕНО У ФОРМІ РІВНИХ ПІДСУМКІВ, ОТРИМАНИХ У РЕЗУЛЬТАТІ НИЗКИ РІЗНОМАНІТНИХ ЗІСТАВЛЕНЬ ЦИХ ПОКАЗНИКІВ , НАЗИВАЄТЬСЯ
- A. балансовий спосіб
B. спосіб відносних різниць
C. спосіб пропорційного ділення
D. спосіб часткової участі
- 8.МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ, ЗВ'ЯЗОК ЯКИХ З РЕЗУЛЬТАТИВНИМ ПОКАЗНИКОМ, НА ВІДМІНУ ВІД ФУНКЦІОНАЛЬНОГО, Є НЕПОВНИМ, ЙМОВІРНИМ І КОРЕЛЯЦІЙНИМ, НАЗИВАЄТЬСЯ
- A. балансовий спосіб
B. детермінований факторний аналіз
C. стохастичний факторний аналіз
D. спосіб часткової участі
- 9.ПРИЙОМ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄ ПОБУДОВУ ТА АНАЛІЗ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ МОДЕЛІ У ВИГЛЯДІ РІВНЯННЯ, ЩО ВИРАЖАЄ ЗАЛЕЖНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТИВНОЇ ОЗНАКИ ВІД ОДНІЄЇ АБО КІЛЬКОХ ОЗНАК-ФАКТОРІВ І ДАЄ ОЦІНКУ МІРИ ЩІЛЬНОСТІ ЗВ'ЯЗКУ, НАЗИВАЄТЬСЯ
- A. аналітичні групування
B. кореляційно-регресійний аналіз
C. дисперсійний аналіз
D. компонентний аналіз

10. ГРУПУВАННЯ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ НАЯВНОСТІ, НАПРЯМКУ ТА ФОРМИ ЗВ'ЯЗКУ МІЖ ПОКАЗНИКАМИ, ЩО ВИВЧАЮТЬСЯ, НАЗИВАЮТЬСЯ

- A. типологічні
- B. структурні
- C. аналітичні
- D. середні

ТЕМА 8. КОМПЛЕКСНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

8.1. Сутність та основні задачі комплексного економічного аналізу діяльності підприємства.

8.2. Аналіз виробництва та реалізації продукції.

8.3. Аналіз забезпеченості підприємства ресурсами та ефективності їх використання

8.4. Аналіз витрат підприємства.

8.5. Аналіз фінансового стану підприємства

8.6. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.

8.1. Поняття та особливості інформаційного забезпечення економічних аналітичних досліджень

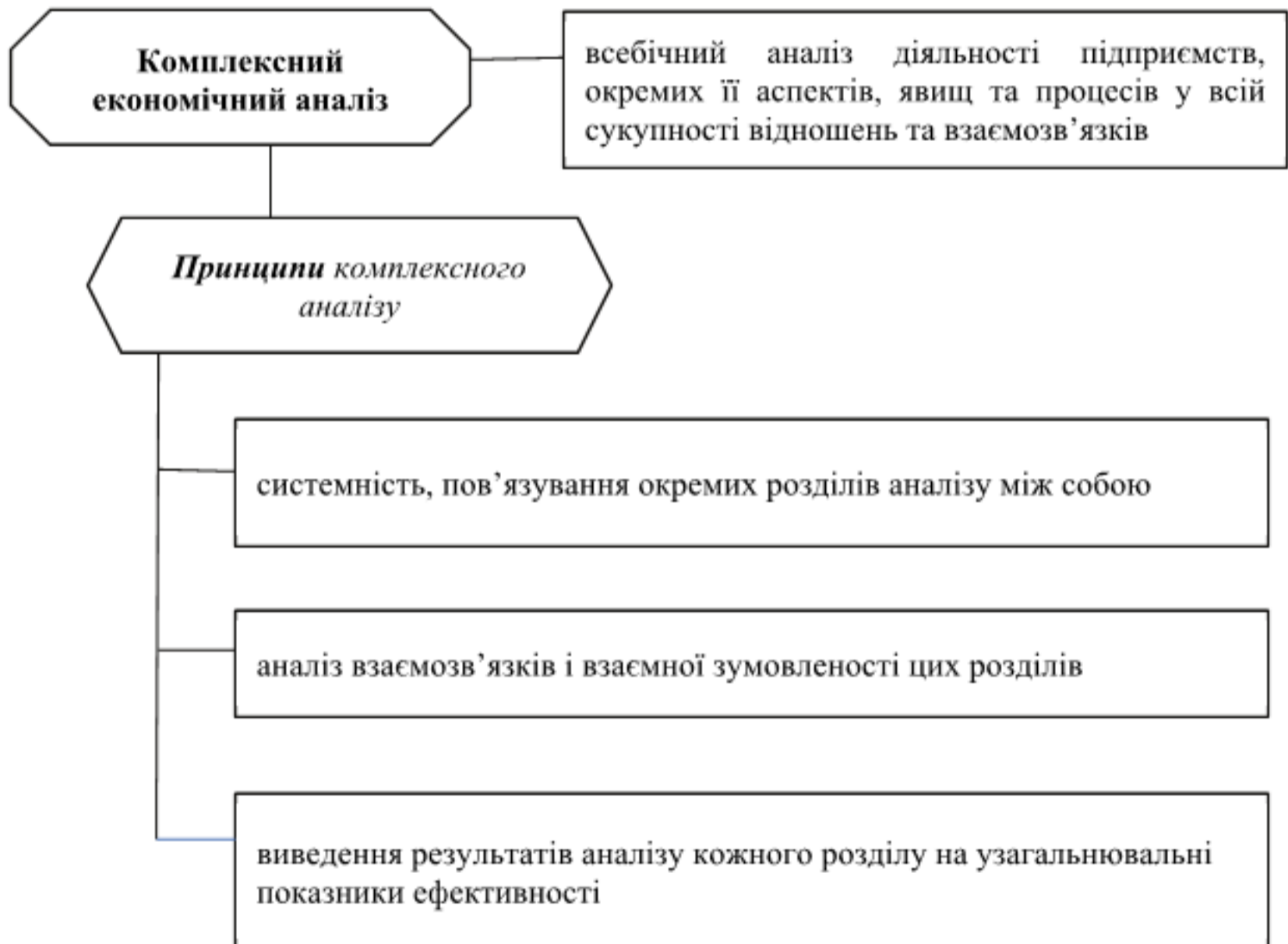

Рис. 8.1.1. Сутність та принципи комплексного економічного аналізу

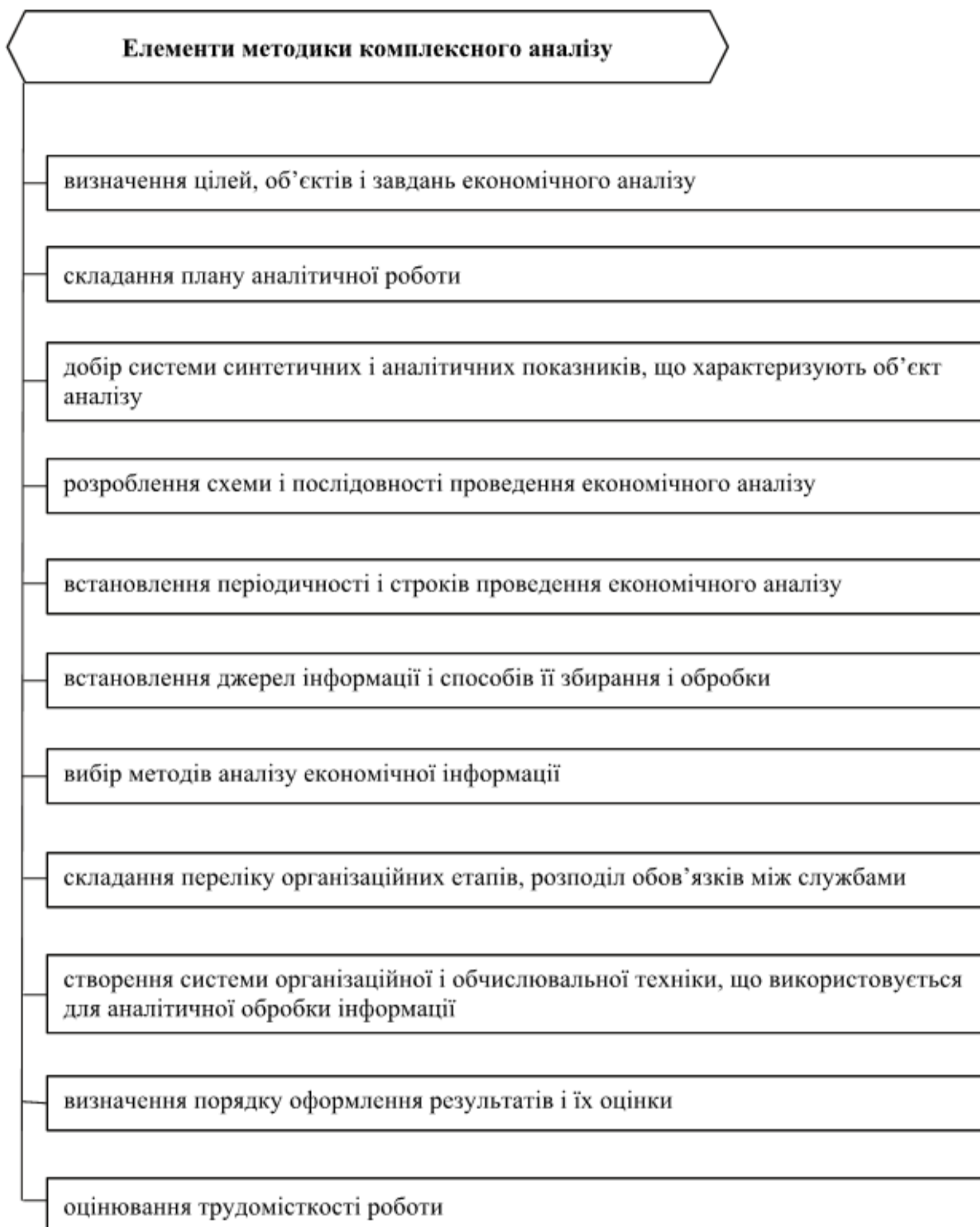

Рис. 8.1.2. Методика комплексного економічного аналізу

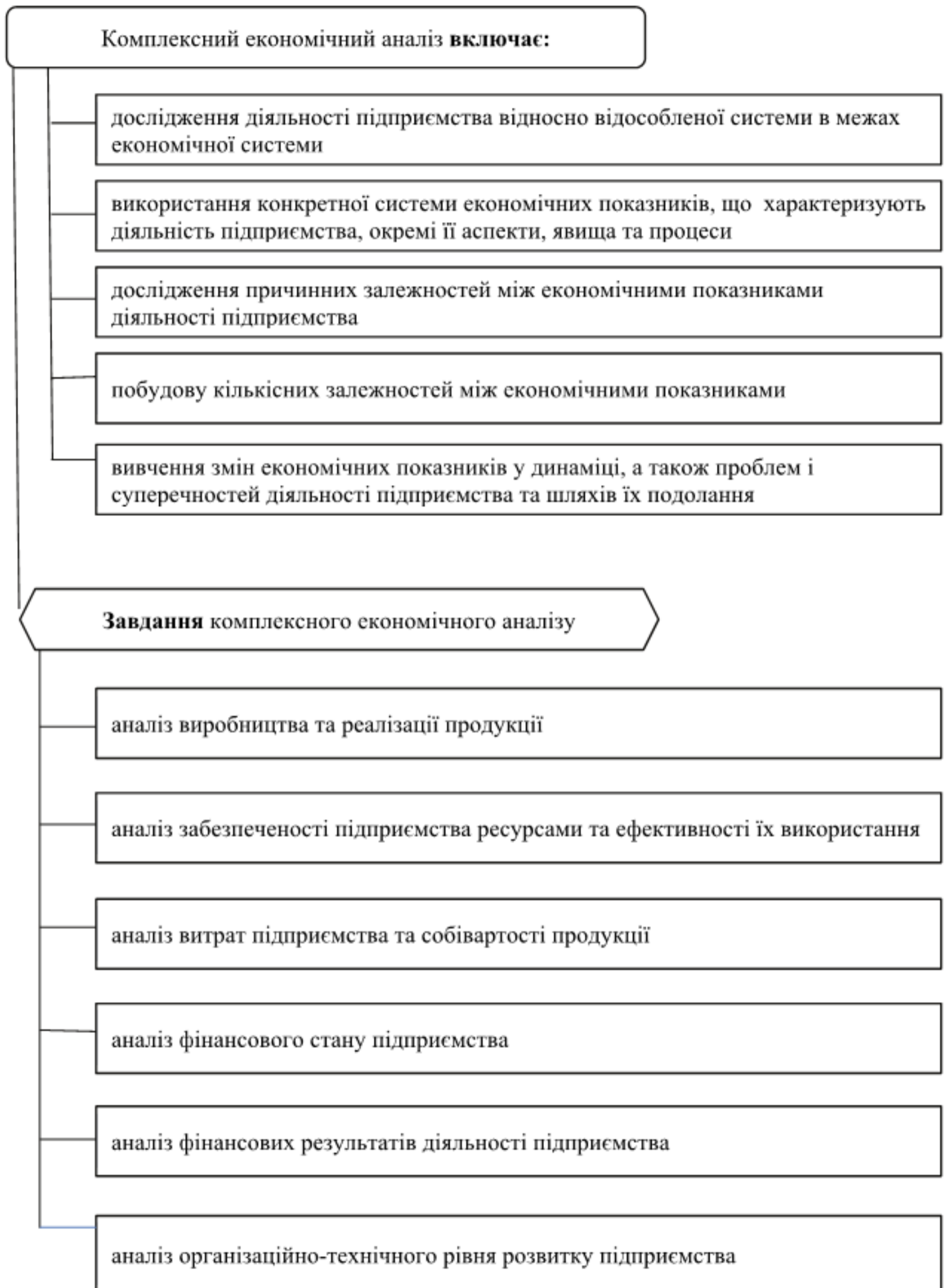

Рис. 8.1.3. Зміст та завдання комплексного економічного аналізу

8.2. Аналіз виробництва та реалізації продукції

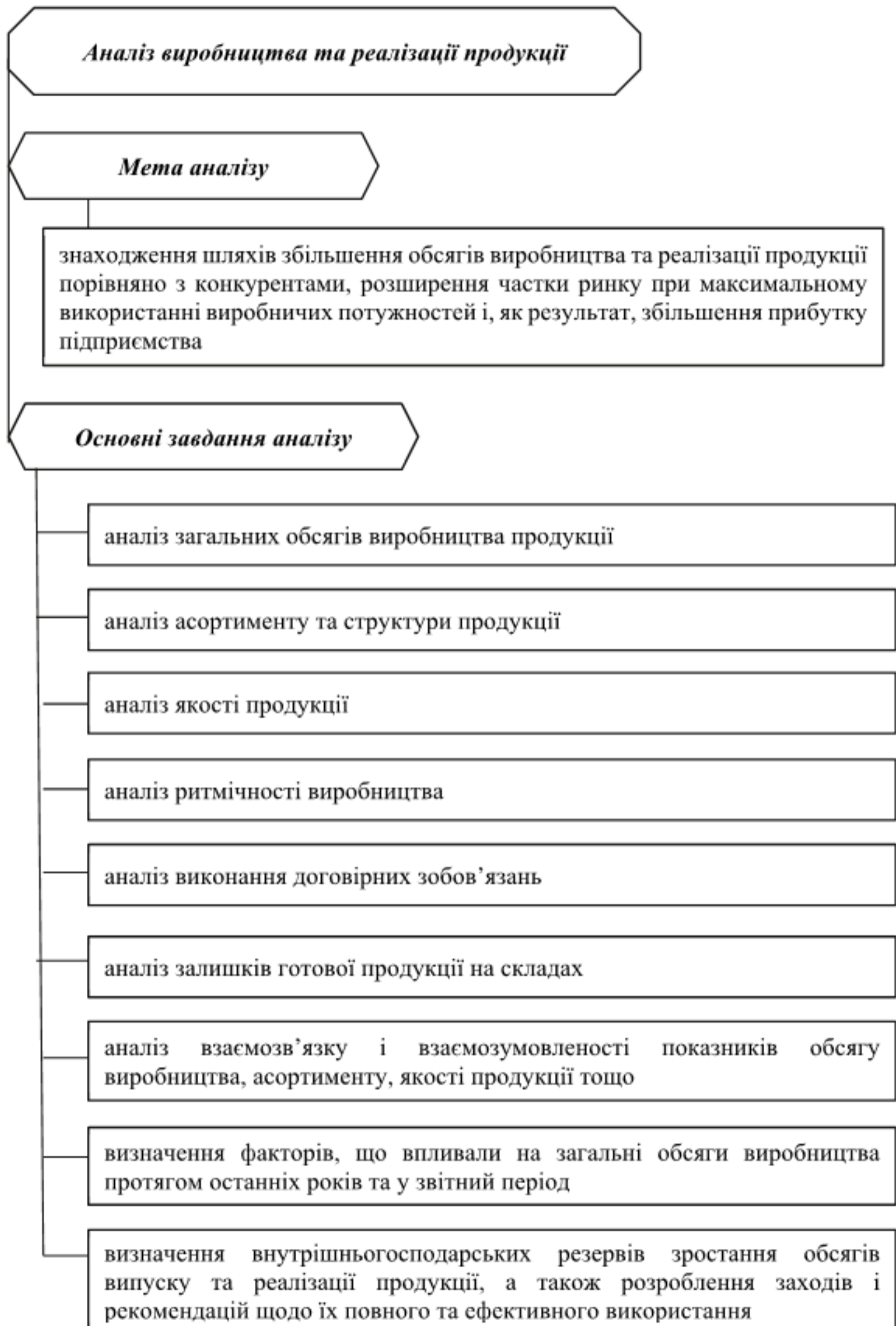

Рис. 8.2.1. Мета та завдання аналізу виробництва та реалізації продукції

8.3. Аналіз забезпеченості підприємства ресурсами та ефективності їх використання

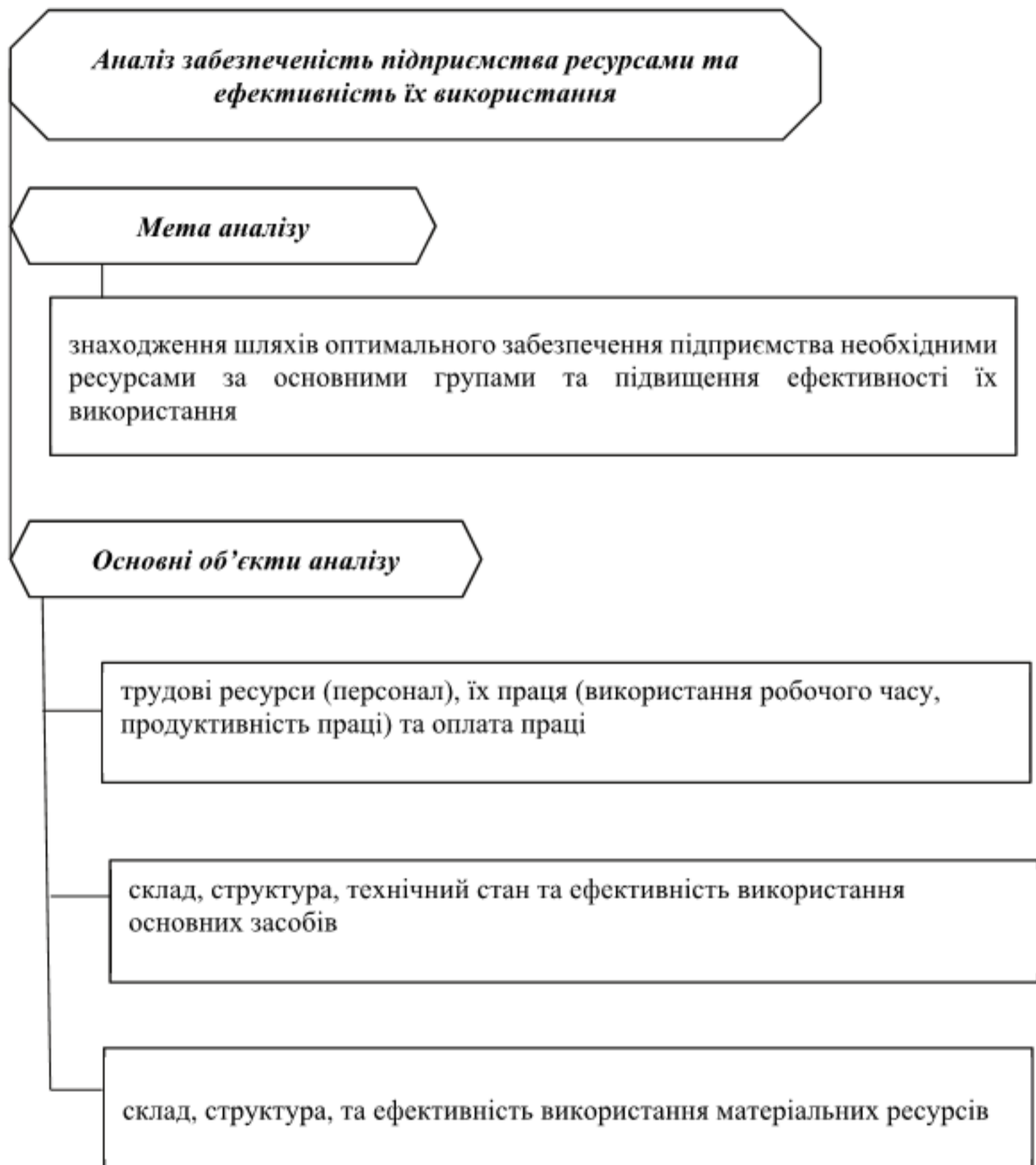

Рис. 8.3.1. Мета і основні об'єкти аналізу забезпеченості підприємства ресурсами та ефективності їх використання

8.4. Аналіз витрат підприємства

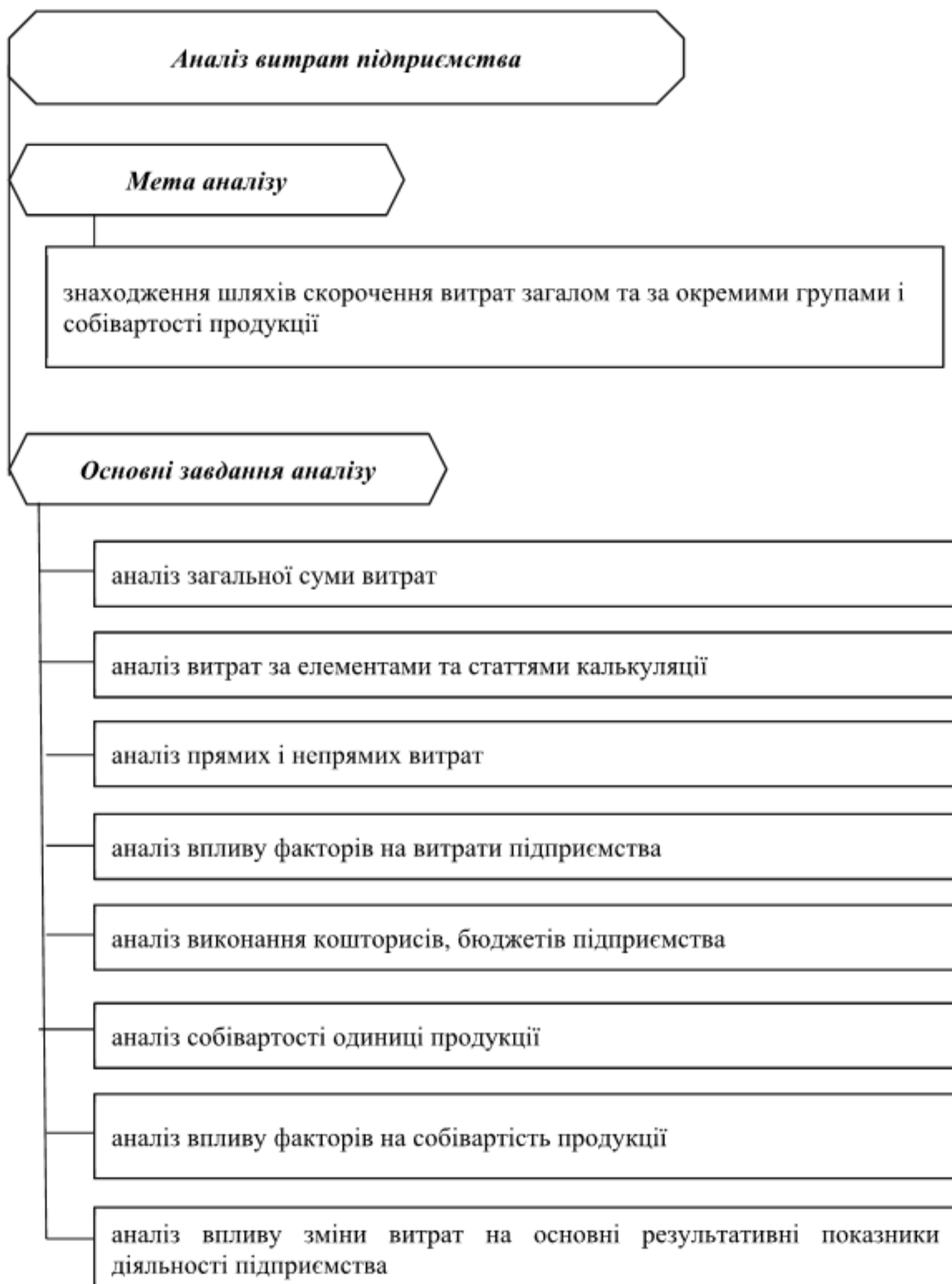

Рис. 8.4.1. Мета та завдання аналізу витрат підприємства

8.5. Аналіз фінансового стану підприємства

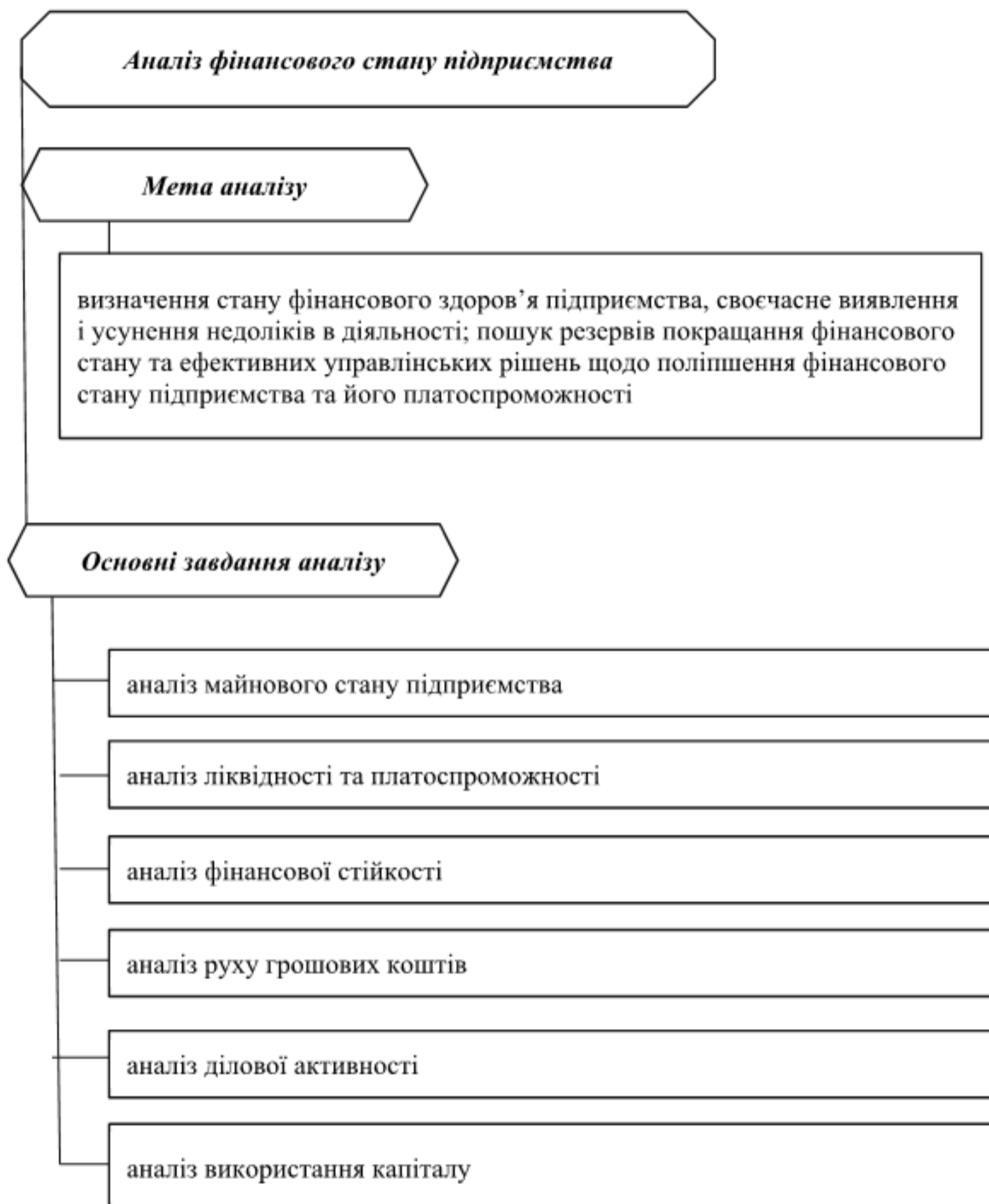

Рис. 8.5.1. Мета та завдання аналізу фінансового стану підприємства

8.6. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Рис. 8.6.1. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Література: [1, с.50-177], [3, с.124-238], [4, с.141-298], [5, с.50-199].

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Оберіть правильну відповідь:

1. АНАЛІЗ ЗАЛИШКІВ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА СКЛАДІ – ЦЕ ЗАВДАННЯ
 - A. аналізу забезпечення підприємства ресурсами
 - B. аналізу виробництва та реалізації продукції
 - C. аналізу витрат підприємства та собівартості продукції
 - D. аналізу фінансових результатів діяльності
2. АНАЛІЗ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ – ЦЕ ЗАВДАННЯ
 - A. аналізу забезпечення підприємства ресурсами
 - B. аналізу виробництва та реалізації продукції
 - C. аналізу витрат підприємства та собівартості продукції
 - D. аналізу фінансових результатів діяльності
3. АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ – ЦЕ ЗАВДАННЯ
 - A. аналізу забезпечення підприємства ресурсами
 - B. аналізу виробництва та реалізації продукції
 - C. аналізу витрат підприємства та собівартості продукції
 - D. аналізу фінансових результатів діяльності
4. АНАЛІЗ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ – ЦЕ ЗАВДАННЯ
 - A. аналізу ефективності використання ресурсів підприємства
 - B. аналізу виробництва та реалізації продукції
 - C. аналізу витрат підприємства та собівартості продукції
 - D. аналізу фінансових результатів діяльності
5. АНАЛІЗ МАТЕРІАЛОВІДДАЧІ – ЦЕ ЗАВДАННЯ
 - A. аналізу ефективності використання ресурсів підприємства
 - B. аналізу виробництва та реалізації продукції
 - C. аналізу витрат підприємства та собівартості продукції
 - D. аналізу фінансових результатів діяльності
6. АНАЛІЗ ПРЯМИХ І НЕПРЯМИХ ВИТРАТІ – ЦЕ ЗАВДАННЯ
 - A. аналізу ефективності використання ресурсів підприємства
 - B. аналізу виробництва та реалізації продукції
 - C. аналізу витрат підприємства та собівартості продукції
 - D. аналізу фінансових результатів діяльності
7. АНАЛІЗ ПРИБУТКУ – ЦЕ ЗАВДАННЯ
 - A. аналізу організаційно-технічного рівня розвитку підприємства
 - B. аналізу виробництва та реалізації продукції
 - C. аналізу фінансового стану підприємства
 - D. аналізу фінансових результатів діяльності
8. АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ – ЦЕ ЗАВДАННЯ
 - A. аналізу організаційно-технічного рівня розвитку підприємства
 - B. аналізу виробництва та реалізації продукції
 - C. аналізу фінансового стану підприємства
 - D. аналізу фінансових результатів діяльності
9. АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ – ЦЕ ЗАВДАННЯ
 - A. аналізу організаційно-технічного рівня розвитку підприємства
 - B. аналізу виробництва та реалізації продукції
 - C. аналізу фінансового стану підприємства
 - D. аналізу фінансових результатів діяльності
10. АНАЛІЗ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ – ЦЕ ЗАВДАННЯ
 - A. аналізу організаційно-технічного рівня розвитку підприємства
 - B. аналізу виробництва та реалізації продукції
 - C. аналізу фінансового стану підприємства
 - D. аналізу фінансових результатів діяльності

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТИ

Тема 1

<i>№ тесту</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
Правильна відповідь	A	B	B	A	D	B	A	C	C	C

Тема 2

<i>№ тесту</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
Правильна відповідь	A	D	B	C	A	B	A	A	D	A

Тема 3

<i>№ тесту</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
Правильна відповідь	A	B	C	D	C	A	B	A	C	B

Тема 4

<i>№ тесту</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
Правильна відповідь	B	D	A	B	D	C	C	A	B	C

Тема 5

<i>№ тесту</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
Правильна відповідь	A	D	D	D	B	C	D	D	A	C

Тема 6

<i>№ тесту</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
Правильна відповідь	C	A	B	D	B	A	C	D	C	C

Тема 7

<i>№ тесту</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
Правильна відповідь	A	D	B	B	A	D	A	C	B	C

Тема 8

<i>№ тесту</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
Правильна відповідь	B	B	A	A	A	C	D	D	C	C

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

Терміни	С.	Терміни	С.
А		М	
Аналітика	7,10	Метод економічних аналітичних досліджень	46
Аналіз	7	Методика економічного аналізу	49
Аналітичні групування	97	Н	
Аналіз виробництва та реалізації продукції	110	Напрями загальноекономічного аналізу	29
Аналіз забезпеченість підприємства ресурсами	111	О	
Аналіз витрат підприємства	112	Організація економічного аналізу	37
Аналіз фінансового стану підприємства	113	П	
Б		Процеси	9
Балансовий спосіб	96	Причини	21
В		Р	
Відносні величини	68	Резерви	21
Г		Ряд динаміки	70
Графічні прийоми	72	С	
Графіки	72	Система управління суб'єктом господарювання	15
Групування	75	Середні величини	64
Д		Стохастичний факторний аналіз	87
Детермінований факторний аналіз	86	Спосіб ланцюгових підстановок	89
Дисперсійний аналіз	97	Спосіб абсолютних різниць	90
Е		Спосіб відносних різниць	91
Економічна аналітика	17	Спосіб відсоткових різниць	91
Елімінування	88	У	
І		Управлінське рішення	15
Інформація	34	Ф	
Інформаційне забезпечення економічних аналітичних досліджень	33	Фактори	19
Індексний спосіб	93	Фінансовий результат	114
К			
Класифікація аналітичної діяльності	11,12,13,14		
Класифікація економічного аналізу	25,26,28,30,31		
Кореляційно-регресійний аналіз	97		
Категорії економічного аналізу	18		
Компонентний аналіз	97		
Комплексний економічний аналіз	107		

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

а) основна (базова)

1. Паршин Ю. І., Паршина О.А. Основи економічного аналізу: навч. посіб. Дніпро: «ФОП Дробязко С.І.», 2020. 180 с.
2. Ярова В. В., Велієва В. О. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. Харків: ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 2021. 115 с.
3. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Мелітополь: Люкс, 2021. 260 с.
4. Кіндрацька Г.І., Загородній А.Г., Кулиняк Ю.І. Аналіз господарської діяльності: підручник. Львів: видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.
5. Економічний аналіз: навч. посіб. /Н.Ю. Рекова та ін. Краматорськ: ДДМА, 2021. 200 с.

б) додаткова

6. Адлер О.О. Лесько О.Й. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2019. 115 с.
7. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / за заг ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 384 с.
8. Биба В.В., Мінжайленко І.В., Теницька Н.Б. Аналіз підприємницької діяльності: навч. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2019. 182 с.
9. Ганін В.І. Аналіз господарської діяльності підприємства: методологія, організація, методика: навч. посіб. Харків: ТОВ «С.А.М.». 2013. 308 с.
10. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2013. 85 с.
11. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Мелітополь: Люкс, 2021. 260 с.
12. Демиденко С.Л. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Черкаси : ЧДТУ, 2020. 300 с.
13. Економічний аналіз: курс лекцій / уклад. О. М. Вишнеvsька, Л. А. Козаченко, А. Г. Костирко. Миколаїв: МНАУ, 2022. 85 с.
14. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О. , Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.
15. Кулик А.В. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал»», 2018. 452 с.
16. Міщук Г.Ю., Джигар Т.М., Шишкіна О.О. Економічний аналіз: навч. посіб. Рівне:НУВГП, 2017. 156 с.
17. Мешкова-Кравченко Н.В., Тарасюк А.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення підприємницької діяльності. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 1 (50). С. 92-96
18. Мулик Т.О. Організаційно-методичні аспекти діяльності аналітичної служби підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. №8.
19. Основи економічного аналізу: навч.-метод. посібник / за ред. В.М.Микитюка. Житомир: Рута, 2018. 440 с.
20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04. 2000 р. № 92. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.99 № 290. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

Навчальне електронне видання

Н. В. Шандова, Н. В. Мешкова-Кравченко, С. А. Латкіна

ОСНОВИ АНАЛІТИКИ

ISBN 978-617-7941-91-9 (електронне видання)

Підписано до видання 23.02.2023 р.
Формат 60×84/8. Гарнітура Times New Roman
Ум.друк.арк. 9,74. Обл.-вид. арк. 10,47.
Замовлення №3074.

Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С.
Свідоцтво про внесення до державного реєстру суб'єктів
видавничої справи: серія ХС №48 від 14.04.2005 р.
видано Управлінням у справах преси та інформації
73000, Україна, м. Херсон, вул. Соборна, 2
тел. +38(050)-133-10-13; e-mail: printvvs@gmail.com